

FLATTIVIESTI

NOME-Extra 2023 – www.flatti.net

FLATTIVIEСТИ

NOME-EXTRA 2023

SISÄLTÖ:

- 2 PUHEENJOHTAJAN TERVEISET
- 3 AJATUKSIA NOUTAJANKOULUTTAJAN NÄKÖKULMASTA
- 8 HAUN OPETTAMINEN KOIRALLE
- 10 MARKKEERAUKSET
- 12 LÄHIALUEHAUN PERUSTEET JA VAINUN KÄYTTÖ
- 14 LÄHIALUEHAUN HARJOITTELEMINEN
- 16 ETEEN!
- 18 TÄHTÄIMESSÄ TAIPUMUSKOE
- 20 MIKÄ MUUTTUU? TAIPUMUSKOKKEESTA NOME-B ALO-LUOKKAAN
- 22 NOUTAJIEN WORKING TEST NEUVOJA ALOITTELIJOILLE
- 25 VINKKEJÄ JA OHJEITA METSÄSTYS-KOULUTUKSEEN
- 28 PAIKALLA PYSYMISEN OPETTAMINEN
- 31 KATSEKONTAKTI - MITÄ, MITEN MIKSI?
- 32 NOME-SEURAAMINEN
- 34 NUOREN KOIRAN RISTIKKOHARJOITUS
- 35 MALTIA DAMITREENEIHIN
- 36 LUOKSETULOSTA HAUSKA LEIKKI
- 38 OPETA PILLIPYSÄYTYS LEIKIN KAUTTA
- 40 OPETA LUOVUTUS KAUNIISTI KÄTEEN
- 44 HYVÄT PERUSTAIDOT TOIMIVAN YHTEISTYÖN PERUSTA
- 46 KOIRAN VIREILÄ
- 48 METSÄSTYS ON FLATIN LAJI
- 50 BOZITA ROBUR

Sähköinen Flattiviestin NOME-Extra

Julkaisuviikko: 25/2023

Artikkelien ja kuvien osittainkin lainaaminen ilman toimituksen ja kirjoittajan lupaa on kielletty.

PÄÄTOIMITTAJA: MARI MAMIA

TAITTO: ELISA PEKKI

KANNEN KUVA: TANJA SILTANEN

TOIMITUSKUNTA:

NOU/NOME- JA HARRASTUS-

LAJIEN TOIMIKUNNAT, HALLITUS

KIITOKSET KIRJOITTAJILLE JA KUVAAJILLE!

PUHEENJOHTAJALTA

KESÄTERVEHDYS JÄSENISTÖLLE!

Flattiviesti-lehden sähköinen erikoisnumero, Flattiviestin NOME-Extra on ilmestynyt. Olkaapa hyvä!

Tällä kertaa Flattiviestin sähköisen Extra -numeron ajatuksena on koota yhteen julkaistuihin Flattiviesteissä vuosien varrella julkaistuja NOME-aiheisia artikkeleita ja treenivinkkejä. Avausnumerona on Jyry Tuomisen jo vuosia sitten kirjoittama, mutta edelleen niin ajankohtainen ja ajatuksia herättävä kirjoitus noutajan koulutuksesta. Jyryn artikkelissa pohditaan muun muassa mitä on opettaminen, mitä on harjoittelu ja mitä on treenaaminen – niillä kullakin on eronsa, mutta mitä ne erot ovat?

Asiaa on myös perustaidoista, joista on hyötyä ihan jokaiselle koiralle, onhan flatti iloinen ja energinen rotu, joka rakastaa kaikkea yhdessä tekemistä omistajansa kanssa. Miten onnellinen voikaan olla flatti, joka on saanut tehdä kaikkea mahtavaa, uida, noutaa ja oppia uusia asioita rakkaalta omistajaltaan. Sitä lokoisaa ja leppoisaa tunnelmaa ja rauhallista flatin tuhinää voisi jäädä tunnelmoimaan pidemmäksikin aikaa.

Uiminen on erinomainen treenimuoto vettä ja noutamista rakastaville flateillemme! Näin kesällä helteen helliessä moni flatti pääsee toteuttamaan tätä ihanuutta mökkirannoilla päivittäin. Uiminen kasvattaa koiran fyysistä kuntoa, ja kun monella tähtäimenä syksyllä on linnustus, sekä muut jahtimuodot, tulee kesän uimisella kuin varkain hankittua hyvää peruskuntoa myös koiralle hyvään tarpeeseen.

Flattiviestin painetussa numerossa 2/2023 on artikkeli uimaan totuttelamisesta, joka kannattaa lukea, jos uimaan meno jostain syystä on pennulle tai nuorelle flatille jännittävää.

Olettehan myös huomanneet ja ottaneet seurantaan Suomen sileäkarvaiset noutajat facebook-sivut, instagramin ja YouTube-kanavan, joissa julkaistaan materiaalia, erilaisia vinkkejä ja virikkeitä jäsenistömme ja flattiemme iloksi. Jaathan myös omia harjoituksiasi sosiaalisen median kanavillamme muiden flattiharrastajien iloksi ja innovoimiseksi.

Keep up the positive flattitude!

Innostavia lukuhetkiä NOME-Extran parissa ja oikein hyvää kesää kaikille!

Kuva: Nina Onufriew

– Mari

AJATUKSIA

NOUTAJANKOULUTTAJAN NÄKÖKULMASTA

Pyydettiin juttua aiheesta noutajien metsästyskoe ja metsästyskäyttö kouluttajan näkökulmasta ja sain melko vapaat kädet kirjoittaa. Tarkoitus ei ole kertoa kuinka toteutetaan erilaisia treenikaavioita, kun pyritään johonkin onnistuneeseen suoritukseen; niistä aiheista on tarjolla juttuja ja artikkeleita varmasti riittävästi. Kerron tässä enemmänkin irrallisia ajatuksia aiheesta.

HYVÄ METSÄSTYSNOUATAJA

Olen viimeaikoina ollut lukuisia kertoja kouluttamassa erilaisia ryhmiä ja yksityisopetustakin on tullut annettua. Joka kerta törmään samaan asiaan; ei ole ajatusta siitä mitä ollaan tekemässä. Teetetään kaavamaisia temppuja koirilla ja uskotaan vakaasti, että se on oikotie onneen. Oikotietä ei ole, itse uskon vahvasti systemaattisuuteen ja johdonmukaiseen etenemiseen. Asetetaan itselle ja koiralle tavoite ja se siintää silmissä ja ajatuksissa kaiken aikaa.

Minä lähestyn asioita aina metsästyksen näkökulmasta, millainen koiran pitää olla, että se on hyvä metsästyskoira. Tämä on minun johtoajatukseni. Hyvän metsästyskoiran kriteerit voivat olla hyvinkin erilaiset eri ohjaajien välillä. Näitä kriteerejä pystyy kuitenkin määrittelemään vain sellainen ohjaaja, joka metsästää itse aseensa ja koiran kanssa.

On täysin eri asia olla passissa koiran kanssa ilman, että joutuu ampumaan, kuin olla passissa aseensa ja koiran kanssa. Koira joka on ollut tällaisessa metsästystilanteessa ja on ns. syttynyt, käyttäytyy yleensä erilailla kuin koira joka on vain silloin tällöin seurueen mukana noutavana koirana. Tämän me kaikki tiedämme, jotka metsästämme viettikään koiran kanssa. Koira, jolla on korkea metsästysvietti ei esimerkiksi pysty nukkumaan kuono hännän alla passitilanteessa. Se skannaa ympäristöä aistiensa avulla taukoamatta ja se on ominaisuus, jota suuresti arvostan. No, tätä ei varsinaisesti harjoitella, vaan se syntyy kokemuksen myötä, jos on syntymänsä.

Tämä edellä kirjoitettu on osa minun tavoitettani minne olen pyrkimässä, eli koira jolla on korkea viettitaso.

Metsästysvietti on moottori, jolla koira tekee töitä, ja jos tämä moottori puuttuu, ei koira pysty työskentelemään riittävästi ja se haittaa myös sen opetusta ja harjoittamista, koska paukut loppuvat liian nopeasti. Tiedän, että monet ajattelevat juuri tästä asiasta eritavoin, mutta ehkä heidän tavoitteensakin on toisenlainen.

Mainitsin aiemmin hyvän metsästyskoiran kriteereistä. Välillä keskusteluissa nousee esiin se ikuinen selitys toimimattomalle koiralle: ”kyllä tää mettällä pelaa, mutta ei nää tokotempu ole tarpeellisia, riittää että linnut tulee talteen”. No juu kyllä

näinkin, mutta onko tuollainen koira hyvä metsästyskoira? No ei ole. Hyvällä metsästyskoiralla on kaikki ominaisuudet ja taidot hyvässä tasapainossa. Se metsästää ja saalistaa ja on samalla yhteistyöhaluinen ja kuuliainen. En näe noissa asioissa mitään ristiriitaa, jos koira on sellainen kuin rotumääritelmä

kertoo. Ja tästä päästäänkin mielialheeseeni, koekoira ja metsästyskoira, onko niillä eroa? Ei ole, hyvin koulutettu metsästysnoutaja selvittää kokeissa eteen tulevat noutotehtävät helposti. Ja mikään koemuoto ei aseta hyvälle metsästysnoutajalle minkäänlaisia fyysisiä ongelmia, kuten esimerkiksi väsyminen.

PERUSTUKSET

Miten sitten lähdetään etenemään, että päästään tavoitteeseen? Aloitetaan vaikka siitä, kun pentu tulee taloon. Tuolloin on tärkeää lähteä rakentamaan sitä paljon puhuttua yhteistyötä. Tällä yhteistyöllä ja ennen kaikkea sen puutteella selitetään yleensä kaikki koulutuksessa ilmenevät ongelmat.

Avataan asiaa hiukan, eli mitä on yhteistyö. Koiran on ensin opittava luottamaan täydellisesti ohjaajaansa ja miten se onnistuu? Se onnistuu kohtelemalla koiraa aina niin, että se ymmärtää saamansa kohtelun, eli oikeudenmukaisesti ja niin, että koiran oikeustaju sen hyväksyy. On tuiki harvinaista, että koira tekisi jotain väärin ilkeyttään. Se voi tehdä väärin tietämättömyyttään tai osaamattomuuttaan tai jopa toimimalla koiralle luonnollisella tavalla, ja jos näin käy, niin kenen syy? Kun koiraa kohdellaan oikein ja johdonmukaisesti, se oppii luottamaan ohjaajaansa ja sen myötä haluaa aina tehdä oikein sen mitä siltä pyydetään. Tästä seuraa se, että ohjaaja alkaa myös luottamaan koiraansa ja syntyy molemmin puolinen luottamus. Kun ollaan näin pitkällä, on opettaminen helppoa ja harjoittelu kivaa kummastakin. Syntyy kaveruus ja toveruus ja muodostuu tiimi, joka tekee töitä yhdessä, siis yhteistyö on kunnossa ja todennäköisesti ei tarvitse vaivata päätään pohdiskelemisella johtajuuden saloja.

Ei pidä myöskään unohtaa sitä, että pennulle on annettava aikaa tutustua ympäristöönsä, sisätiloihin, pihapiiriin, perheen muihin jäseniin ja kodin ulkopuolella oleviin alueisiin ynnä muihin uusiin asioihin. Tähän kaikkeen on varattava riittävästi aikaa, että kotiutuminen tapahtuu kunnolla ja koira tuntee olonsa turvalliseksi ja kaikki muuttuu tutuksi.

Koiraa ei pidä aktivoida liikaa, koska sillä saadaan vain aikaiseksi koira, joka on kaiken aikaa jonkinlaisessa stressitilassa, mikä ilmenee yliaktiivisuutena ja levottomuutena. Tämä virhe tulee jatkossa heijastumaan likipitäen kaikkeen. Pahinta yliaktiivointia on se, kun pennun tai nuoren koiran annetaan leikkiä ilman minkäänlaista valvontaa hallitsemattomasti toisten koirien kanssa. Itse asiassa koiran ei ole välttämätöntä leikkiä lainkaan toisten koirien kanssa. Toki sitä voi hiukan sallia, mutta tilannetta pitää seurata, ettei homma mene överiksi.

Leikkiä ei kuitenkaan pidä unohtaa ja paras leikkikaveri onkin oma ohjaaja, tämä useimmilta unohtuu. Leikki tapahtuu vain toisten koirien kanssa ja sitten kun ohjaaja on kuvioissa mukana, kaikki on yhtä sulkeista. Istu – paikalla – seuraa – paikalle – ei sinne – mene pois – odota – sivulle, ovat ainoita sanoja, joita koira yleensä kuulee ohjaajaltaan, eikö kuulostaakin tutulle? Tree-

©Juho Pajari

'Kun koiraa kohdellaan oikein ja johdonmukaisesti, se oppii luottamaan ohjaajaansa ja sen myötä haluaa aina tehdä oikein sen, mitä siltä pyydetään. Tästä seuraa se, että ohjaaja alkaa myös luottamaan koiraansa ja syntyy molemmin puolinen luottamus...'

neissä sitten ehkä saatetaan kehua, jos jokin juttu onnistuu. Monesti jokapäiväisessä arjessa kaikki on totista ja välillä painostavaakin koiran näkövinkelistä. Itse hellittelen koiraa usein, enkä yleensä osoita ”johtajuuttani” työntämällä sitä pois, jos se haluaa haleja ja rapsutuksia. Olen tehnyt monesta tietynt pienen asian harjoittelemisesta pelin, jota me kahdestaan pelaamme, eli leikimme. Toki näilläkin harjoitteilla on tarkoituksensa, mutta ne on rakennettu niin, että koirani kokee ne hauskaksi peliksi. Pikku painitkin otamme joskus ja se on meille leikkiä. Yhteenvetona siis paras leikki ja pelikaveri on oma ohjaaja ja koira ei osaa kaivatakaan leikkiä toisten koirien kanssa, koska ei tiedä siitä, eikä näin ollen välitä.

HERÄTTELY

Kun ollaan niin pitkällä, että koira kokee olonsa luottavaksi ja turvalliseksi, on aika

edetä tiellä kohti tavoitetta. Minä aloitan sen tarjoamalla koiralle tilaisuuden käyttäenänsä oikeaan tarkoitukseen. On monia tapoja tutustuttaa koira riistan. Itse teen sen aina tekemällä laahausjalkia maastoon ja jätän riistan jäljen päähän. Sitten ohjaan koiraa omalla liikkumisellani jäljen päällä. Tämän jälkeen jään seuraamaan mitä tapahtuu ja lähes poikkeuksetta koira kiinnostuu hajusta, joku enemmän ja joku vähemmän. Tarvittaessa tuen koiraa omalla liikkeellä saadakseni sen etenemään.

Kun se tulee riistalle, sijoitun niin, että koiralla ei ole näköyhteyttä minuun, näin pääsen näkemään sen oma-aloitteisuuden. Tähän asti kaikki ovat ottaneet riistan talteen, loppu on sitten mennyt eritavoin, riippuen siitä kuinka kaikki aiemmin mainitsemani valmistelutyö on tehty. Tärkein oppi koiralle tämän kokemuksen kautta on kuitenkin se, että sinulla on nenä, käytä sitä

ja samalla herätellään viettiä, joka on se tarvittava moottori. Koiran opittua käyttämään nenäänsä, se ehkä pääsee tekemään noutajakin, jotka kaikki tapahtuvat niin, että noudettava löytyy vain nenällä.

Nyt tuli varmaankin selväksi, että hyvä nenä ja sen oikea käyttö on minulle erittäin tärkeä ominaisuus koirassa.

ITSELUOTTAMUS

Itseluottamusta ei voi riittävästi korostaa, kun ollaan rakentamassa hyvää metsästysnoutajaa. Rakentaminen alkaa siitä, että koiralle annetaan mahdollisuus työskennellä

ja liikkuu vaativissa olosuhteissa. Jos tähän liittyy noutotyöskentely, on noutojen oltava vahvasti motivoituja, koska ollaan ainoastaan totuttamassa olosuhteisiin. Esimerkinä tapaus, kun oma nykyinen koirani oli 6kk vanha ja meille tuli ensimmäinen syysmyrsky. Menimme heti rantaan ja annoin sille mahdollisuuden noutaa tyrskyjen läpi helppoja ykkösmerkkeerauksia, ja näin se huomasi, että sinne voi rynnätä. Ensimmäiset 30m vesimerkkeerukset tehtiin harvaan kaislikkoon koirani ollessa 12vkoa. Käytin hyväkseni luontaisesti rohkean pennun hulluutta. Mutta kaiken aikaa oli kyse vain

itseluottamuksen kasvattamisesta. Pitkät uintimatkat veneen edellä ja vieressä ovat liittyneet samaan asiaan, olen vain osoittanut koiralle, että sinulla ei ole rajoja uintimatkan suhteen.

Itseluottamusta kasvatan myös toimimalla koirani kanssa niin, että se ei koe tulleensa ns. lytätynsä. Kannustan, tuen ja rohkaisen enemmän kuin äkseeraan sen ollessa noutotyössä. Ohjokset ovat kuitenkin minulla, sitä ei pidä unohtaa. Toki ajoittain on mentävä rajoittimelle asti, että tiedetään millä tasolla ollaan. Ja sen selvittäessä mietitään mitä seuraavaksi.

©Juho Pajari

MALTTI

Koiran malttia pitää luonnollisesti kasvat-
taa, jokainen pudotus tai heitto ei ole sille
tarkoitettuja. Jokainen laukaus ei tarkoita
automaattisesti noutoa jne. Oman maltin
kehittäminen on vähintäänkin yhtä tärkeää.
On olemassa koulukunta joka on sitä mieli-
tä, että koiran tulee joskus tehdä väärinkin ja
epäonnistua, jotta se oppisi mikä on väärin.
Itse suosin ajatusmallia, että opetetaan vain
yksi oikea tapa toimia ja koira ei edes tiedä
kuinka tehdään väärin. Jos jokin asia ei sattuma-
lta lähde menemään haluamallani tavalla,
minä keskeytän koko homman ja rakennan
sen uudelleen niin, että tulee onnistuminen.
Ja koska en tuossa tilanteessa huutanut ja
juossut koiran luokse, se ei edes tajua, että oli
syntymässä virhe. Tällöin koira ei myöskään
ahdistu ja stressaannu, mikä tekisi kyseisestä
sessioista ikävän molempien mielestä.

Tähän päästään, kun kaikkia asioita opete-
taan periaatteella, vahvista enemmän, korjaa

vähemmän. Esimerkki vahvistamisesta; olen
opettanut koiralleni luoksetulon niillä kaikil-
la positiivisilla keinoilla jotka me tunnemme.
Olen totuttanut sen ulkoilemaan pitkä liina
perässään. Lopulta tulee päivä jolloin näytän
sille, että kun pilli soi sinä tulet nopeasti, lii-
naa apuna käyttäen. Näin vahvistan lopulta
luoksetulon ja sitä toistetaan lukuisia kertoja
pitkällä ajalla. Mukana on nyt pakko, mutta
ei epämiellyttävällä tavalla. Koira vain oppii,
että ei ole vaihtoehtoja. Vastaavia menetel-
miä käytän toki muussakin opettamisessa,
missä haen ehdottomuutta.

Jouduin käyttämään liinaa apuna uu-
delleen pari vuotta sitten, kun koirani oppi
jahdeissa lähtemään haavoittuneen ja mata-
lalla liitäneen linnun perään. Liina oli sille
tuttu, joten se ei vaikuttanut koirani käyttäy-
tymiseen jahtitilanteessa. Kevään kuluessa
se rupesi ottamaan linnulle seisontoja ja ei
enää lähtenyt liidokkien perään. Seisonnat
tulivat varmaankin siitä, että se ei enää toh-

*'Pitäisi aina pystyä erottelemaan
mitä on opettaminen, mitä on har-
joittelemine ja mitä on treena-
minen – niillä kullakin on eronsa.
Uusi asia opetetaan huolella, ja
kun koira ymmärtää mitä siltä
halutaan, asiaa harjoitellaan, jotta
saadaan varmuus. Sitten kun koira
hallitsee kaiken, sitä ylläpidetään
treenaamalla.'*

tinut mennä suoraan vainuamalleen elävälle
linnulle, odottamalla tai kehottamalla sekin
tapahtuu. Ja lintujen merkkkaus maastossa ta-
pahtuu edelleen varmasti.

Pyrin useimpien asioiden kohdalla otta-
maan aina mukaan vahvistavan pakotteen,
jota ei edelleenkään pidä ajatella negatiivi-
sena. En missään tapauksessa kohtele koi-
raani opetus- tai harjoitustilanteessa kova-
kouraisesti. Minulla on näiden vahvistavien
keinojen myötä lähes joka asiaan työkalu,
jolla hoitaa mahdollinen puute pois päiväjär-
jestyksestä. Tämä perustuu ajatuksen kans-
sa tapahtuneeseen portaattain etenemiseen.
Portaat etenevät sellaisessa järjestyksessä,
että aina on mahdollisuus ottaa askelma tai
useampi takaisin väkisin vääntämisen sijaan.
Tämä kaikki helpottaa oman maltin säily-
mistä ja yhdessä harjoittelemine ja opet-
telemine on molemmista kivaa, niin kuin
kavereiden kesken kuuluu ollakin.

MARKKEERAUS

Haluttiin tähän juttuun tarinaa markkeeraus-
kyvystä ja ohjattavuudesta. Ohjattavuudesta
en voi lehteen kirjoittaa, koska tila ei riitä, tai
jos se tähän mahdutetaan jää juttu pintaraa-
paisuksi. Markkeerausta ehkä pystyy hiukan
avaamaan ja samalla avaan omaa ajatusmaa-
ilmaani kaikessa koiran opettamisessa.

Kaikki tarvittavat taidot ja ominaisuudet
ovat mielestäni yhtä tärkeitä. Hyvä ohjatta-
vuus on tärkeää, kyky metsästää itsenäisesti
on tärkeää ja kyky markkeerata on tärkeää.
Itse arvostan hyvää markkeerauskykyä aivan
käytännön syistä. Jos koira on hyvä mark-
keeraaja, voin lähettää sen noutoon ja itse
keskittyä edelleen metsästykseseen. Jos joudun
hihkumaan ja heilumaan passin ulkopuolella
saadakseni linnun talteen, menee todennä-
köisesti joku ampumatilanne ohi minulta, ja
muilta mahdollisesti samassa jahdissa olevil-
ta, ei hyvä.

Noutajan markkeerauskyky on jalostettu
ominaisuus ja jotkut kasvattajat jopa huomi-
oivat sen kasvatustyössään. Miksi näin? Kyky
markkeerata koostuu useammasta asiasta:
tarvitaan hyvä hermorakenne jonka myötä

koira pystyy keskittymään, tarvitaan hyvä näkökyky, jota emme valitettavasti pysty tutkimaan, mutta jos eivät markkeeraukset oikeasta opetuksesta huolimatta suju, voi tätäkin mahdollisena syynä pohtia.

Koiran kyky nähdä liike on aivan uskomaton. Tämä on helppo todeta metsästyksessä, kun koira rekisteröi lähestyvät linnut niin kaukaa, ettei se voi niitä kuulla, mutta näkee liikkeen. Hämärässä ja pimeässä metsästäessä näkee usein hämmästyttäviä noutoja, kun koira on seurannut putoavaa tai liitävää lintuja osumahetkestä putoamiseen saakka ja juoksee suoraan linnulle. Toki se käyttää tällaisissa tilanteissa muitakin aistejaan eikä pelkästään näköaistia. Opetuksella sitten lisätään pakettiin tarkkuus. Ja tarkkuudessa tarvitaan jälleen sitä nenää, jota tarvitaan lähes kaikissa mahdollisissa noudoissa.

Itse aloitankin markkeerauskyvyn kehittämisen tekemällä ensimmäiset heitot paikkaan, josta on mahdotonta löytää damia tai riistaa silmillä. Jos koira juoksee putoamispaikalle ja alkaa siinä etsimään, annan sen etsiä. Jos se irrottaa nenän putoamisalueesta, kutsun sen heti pois ja uusin heiton ja näin jatketaan kunnes se kaivaa damin nenällään talteen. Ja tätä jatketaan, kunnes koira selvästi osoittaa, että se käyttää nenäänsä ja pää on alhaalla putoamisalueella.

Seuraavaksi opetellaan tarkka paikallistaminen. Aloitan heittämällä damin paikkaan joka ei poikkea ympäristöstä mitenkään, eli ei mitään kiintopistettä. Nyt koira saa löytää myös silmillään tullessaan alueelle, mutta mitään kiintopisteitä ei ole apuna. Jos se ei löydä damia heti ja jättää alueen, kutsun sen jälleen pois ja uusin heiton. Tähän päivään mennessä en ole tavannut koiraa, joka ei kolmannella lähetyksellä juokse suoraan damille.

Nyt on siis opetettu nenän käyttö ja tarkkuus markkeerausnoudossa. Seuraavaksi opetan suoraviivaisen etenemisen ja katseen pitämisen siellä missä tapahtuu. Avustaja on heittopaikalla ja voi liikkua tai antaa ääntä ja minä samalla seurautan koiraa askeleen eteen, askeleen taakse, askeleen oikealle ja en missään tapauksessa katso alas koiraan. Haluan, että se ei markkeeraustilanteessa pälyile vaan nautaa katseellaan paikan jossa putoaa jotain. Suoraviivaisuus pudotukselle etenemisessä saadaan helposti rakennettua, kun avustaja ensimmäisen heiton jälkeen ampuu ja heittää samaan paikkaan lisää dameja koiran etenemisen aikana niin kauan kunnes koira on siellä. Näin koira ei hellitä juostessaan katsetta putoamispaikasta ja rynnistää suorinta tietä sinne.

Ajan kuluessa sitten harvennetaan näitä heittoja, kunnes niitä ei enää tarvita. Jos tässä tilanteessa tapahtuu damin vaihto tai hamstraussyritys, ei siihen pidä puuttua, nyt opetellaan suoraviivaisuutta ja vaihtaminen otetaan pois muualla. Yleensäkin toimin

opetuksessa niin, että jos tapahtuu jotain joka ei liity suoranaisesti siihen mitä ollaan opettelemassa, niin rekisteröin sen ja korjaan sen muualla myöhemmin. Keskitytään vain siihen tiettyyn asiaan mitä ollaan opettelemassa ja pidetään tilanne kivana.

Kun nämä tässä mainitut asiat on tehty huolella, on meillä koira joka käyttää hyvin vainuaan, keskittyy, paikallistaa tarkasti ja etenee suoraviivaisesti. Nyt voidaan aloittaa markkeerausten harjoittelu ja ruveta myös kehittämään paikallistamiskyvyn lisäksi muistia. Kaiken aikaa täytyy pitää mielessä mitä ollaan tekemässä, pelkkä damien heittely ja koiran lähettäminen niille ei johda mihinkään. Puhumattakaan siitä, että teetetään se tehtävä joka ei viime viikonloppuna

onnistunut kokeessa ja vieläpä ilman ajatuksen häivääkään siitä miksi se ei onnistunut.

Minun ajatukseni kaikessa opettamisessa on, että kehitetään koiran ominaisuuksia, valmiuksia ja taitoja ja sen myötä saadaan aikaiseksi koira, joka selvittää eteen tulevat tehtävät. En kouluta teettämällä suorituksia ja opettamalla temppuja. Pitäisi aina pystyä erottelemaan mitä on opettaminen, mitä on harjoittelu ja mitä on treenaaminen, niillä kullakin on eronsa. Uusi asia opetetaan huolella, ja kun koira ymmärtää mitä siltä halutaan, asiaa harjoitellaan, jotta saadaan varmuus. Sitten kun koira hallitsee kaiken, sitä ylläpidetään treenaamalla. //

Teksti on julkaistu aiemmin Nuusku-lehdessä 4/2015

Kirjoittaja, Jyry Tuominen on aina ollut ja tulee aina olemaan oman tiensä kulkija. Hän on metsästännyt noutavien koirien kanssa yli 35 vuotta. Jyry on aloittanut metsästyksen labradorinnoutajilla ja toi amerikkalaisen käyttölinjaisen labradorinnoutajan Suomeen vuonna 1994. Seuraava Amerikan tuonti oli chesapeakekelahden noutaja narrtu, joka on ensimmäinen ja edelleen ainoa rotunsa edustaja Suomessa tittelillä KVA. Jyryn intohimoinen metsästysharrastus on laajentunut ja hänellä on nyt myös lahjakas karkeakarvainen mäyräkoira, joka on jo näyttänyt kykynsä niin kokeissa, kuin jahdeissakin. Lisäksi noutajamiehellä on aina noutaja, tällä hetkellä 5-kuinen chessinarrtu, jonka Jyry on tuonut Saksasta. Jyry Tuominen on pitkän linjan noutajaharrastaja, sekä arvostettu noutajien kouluttaja ja noutajien rodunomaisten kokeiden tuomari. Tuomarinuraan mahtuu useita arvokokeita, kuten SM NOME:n arvostelu kuudesti. Lisäksi hänellä on ura noutajien rodunomaisten kokeiden tuomaritoimikunnassa, sekä uusien tuomareiden kouluttajana. Yhdistysuransa Jyry on luonut Suomen Noutajakoirajärjestössä, jossa hän on toiminut pitkään hallituksen jäsenenä ja varajäsenenä, sekä järjestön puheenjohtajana, jonka lisäksi hän on toiminut Nuusku-lehden päätoimittajana ja työvaliokunnan puheenjohtajana. Jyryn kädenjälkeä on koulutusohjaajakoulutus, jota hän on ollut luomassa Suomen Noutajakoirajärjestössä. Hän on Suomen Noutajakoirajärjestön kunniajäsen. Suomen Kennelliitto on luovuttanut hänelle hopeisen kunniamerkin ja viirin.

HAUN OPETTAMINEN KOIRALLE

Noutajien rodunomaisissa kokeissa hakutehtävällä matkitaan metsästystilannetta, jossa tietylle alueelle on pudonnut useampia riistoja joiden tarkka sijainti ei ole tiedossa. Koira lähetetään alueelle, josta sen tulisi itsenäisesti ja järjestelmällisesti vainuaan käyttäen löytää riistat ja palauttaa ne ohjaajalle. Kokeissa varsinkin ylemmissä luokissa hakualue voi olla suurempi ja ohjaajan liikkuminen alueella rajoitetumpaa kuin todellisessa metsästystilanteessa, mutta hyvä hakukoira on metsästäjälle kullan arvoinen. Tämän vuoksi haun opettamiseen kannattaa kiinnittää huomiota jo koiran ollessa nuori.

KUINKA ALOITTAAN?

Hyvän hakukoiran koulutuksessa tärkeää on herättää koirassa suuri halu hakea ja metsästä. Ensimmäisissä harjoituksissa opetetaan pennulle, että seuraamalla vainuansa se löytää kivoja asioita. Nämä kivat jutut voivat olla pennun omia leluja, dummyja tai myös riistaa, jos niin halutaan. Jatkossa käytän dummy-sanaa, mutta voit käyttää noudossa haluamiasi esineitä tai riistaa. Dummyjen väreissä kannattaa huomioida koirien kyky erottaa värejä. Koirien voi ajatella olevan puna-vihersokeita eli punainen ja vihreä dummy näyttävät koiran silmissä samalta. Hakuharjoittelussa tätä voi hyödyntää niin, että ihmisen on helpompi löytää metsästä punaiset dummyt, mutta koira ei niitä kovin selkeästi maastosta erota. Keltaisen ja sinisen värin koira näkee hyvin samalla tavalla kuin ihminen.

Dummy piilotetaan helppokulkuisen maastoon etukäteen pennun tietämättä. Jotkut kouluttajat tekevät maastoon lyhyitä jälkiä dummyillä ja jättävät ne jälkien päähän. Tämän jälkeen pennun kanssa lähdetään normaalille kävelylle mielellään niin, että tuuli käy dummyistä päin eli itse ollaan tuulen alapuolella. Näin pentu saa hajun dummyistä helpommin. Seuraa pennun käytöstä, mutta anna sen löytää dummy itsenäisesti. Tarvittaessa voit rauhallisesti rohkaista pentua, jos se vaikuttaa epäroivän. Kun pentu löytää dummyn, kehu sitä valtavasti. Jos olet käyttänyt lelua, voit nyt leikkiä sillä pennun kanssa. Riistasta kannattaa myös kehua vuolaasti, erityisesti, jos pentu ottaa sen suuhunsa. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan kannata houkutella pentua riistan kanssa, jos se ei sitä oma-aloitteisesti poimi.

Vähitellen voit piilottaa alueelle useampia dummyja. Ole kuitenkin tarkkana niiden sijoittelussa. Liian lyhyet välimatkat voivat rohkaista pentua metsästämään dummy suussa ja vaihtamaan, jos se löytää toisen dummyn palauttaessaan. Ennen vaikeampia harjoituksia varmista, että koirasi osaa luoksetulon ja luovutuksen. Hakua ei oikein voi harjoitella, jos koira dummyn tai riistan löytäessään lähtee rallattelemaan se suussa pitkin metsiä.

Edellä kuvattujen harjoitusten lisäksi voit käyttää myös näköärsykettä motivoimaan koiraan liikkumaan hakualueella.

Tässä mallissa noutoesineet viedään alueelle pennun nähden. Voit viedä dummyt yhdessä pennun kanssa tai se voi katsella alueen reunalla kun sinä tai avustajasi viette dummyt. Tässäkin harjoituksessa dummyja kannattaa piilottaa hieman, jotta koira oppisi, että sen pitää käyttää nenäänsä eikä silmiään. Eli dummyt laitetaan esimerkiksi osittain jonkun oksan alle, korkeampaan heinään tms. Liian näkyvillä olevilla dummyillä koira oppii helposti vain juoksemaan ja etsimään silmillään. Tällainen hakutyöskentely voi olla vauhdikasta ja jopa näyttävän näköistä, mutta tehokasta se ei ole.

Vähitellen näköärsykettä tulee vähentää niin, että koira oppii lähtemään alueelle ilman erillistä motivointia. Tätä voit harjoitella vaikka tekemällä haun samalla alueella useampana päivänä peräkkäin. Pyydä avustajaa liikkumaan laajahkolla alueella ja jättämään sinne pari dummyä. Niiden paikat kannattaa merkitä vaikka kreppinauhalla seuraavan päivän harjoitusta varten. Lähetä koira hakuun. Jos harjoitus menee hyvin, lopeta sillä kertaa ja palaa seuraavana päivänä. Jos harjoitus ei suju toivomallasi tavalla, tee se uudestaan.

Seuraavana päivänä vie dummyt samoihin paikkoihin koiran tietämättä ja lähetä koira hakuun. Alue on nyt koiralle tuttu ja sen pitäisi innokkaasti edetä alueelle ja löytää dummyt.

Seuraava askel on viedä dummyt samalle alueelle, mutta eri paikkoihin. Tämän jälkeen voit siirtyä lähettämään koira samalle alueelle eri paikasta. Uuteen paikkaan siirtymäsi käy läpi nämä samat vaiheet. Jossain vaiheessa voit testata uudella alueella lähteekö koira hakuun pelkän suullisen vihjeen avulla ilman, että se on nähnyt dummyjen vientiä. Jos tämä onnistuu, voit luopua näköärsykkeestä kokonaan. Huolehdi siitä, että edellinen harjoitus onnistuu aina ennen seuraavalle tasolle siirtymistä.

LISÄÄ INTOA HAKUUN!

Varsinkin alkuvaiheessa on tärkeää, että haku on koiralle helppoa ja kivaa eikä se joudu puurtamaan etsiessään yhtä dummyä laajalta alueelta. Kokeneemman koiran tuki tulee siitäkin selvittää, mutta ensin tulee herättää koiran halu hakea. Seuraavaa harjoitusta voit käyttää lisäämään koiran intoa käyttäen vainuaan.

Harjoituksessa viedään paljon noudettavaa pienelle alueelle, esimerkiksi 15-20 dummyä 100x100m alueelle. Maaston tulee olla peitteistä, jotta koira löytää dummyt nenällään. Kun noudettavaa on paljon, pysyy harjoitus helppona. Muista huomioida myös tuuliolosuhteet. Tämän harjoituksen voi tehdä myös pellolla, jolloin monet koirat luontaisesti laajentavat hakua. Muista kuitenkin, että koiran tulee käyttää tehtävässä nenäänsä eikä silmiään.

”Hakuinto on yksi koiran luontaisista ominaisuuksista ja sen voimakkuus vaihtelee koirakohtaisesti. Hyvänkin hakukoiran työskentelyä voi kuitenkin harjoittelulla parantaa, ja taas heikompi ilman muuta kehittyä harjoittelun myötä.”

VESIHAKU

Niin kokeissa kuin metsällä noutajan kanssa tulee tilanteita, joissa hakua on suoritettava vedessä, kaislikossa tai suolla. Veselementin ei pitäisi olla ongelma noutajalle, jonka uimahalu ja hakuinto ovat kunnossa. Ensimmäiset harjoitukset vedessä on kuitenkin syytä pitää helpoina aivan kuten maallakin. Aloita heittämällä 10-15 dummyä pienelle alueelle. Lähimmät dummyt voivat tässä olla vaaleita eli koiralle erottuvia, kauempana olevat, tummat dummyt erottuvat vasta kun koira on uimassa. Haetuta alkuun vain muutama dummy, jotta koira ymmärtää ja oppii luottamaan siihen, että käyttämäsi käsky tarkoittaa samaa myös vedessä. Koiran kehityksessä harjoitusta on helppo vaikeuttaa lisäämällä noutojen määrää, pidentämällä matkoja, vaikeuttamalla maastoa, yhdistämällä maa- ja vesihakua. Ensimmäiset harjoitukset tehdään helpoissa sääolosuhteissa, mutta vaikeampiakin olosuhteita on syytä harjoitella.

HAKUTYÖN HAASTEITA

Joskus hakualueella tuntuu olevan kuin seinä, joka estää koiria etenemästä. Seinä voi olla maaston muutos pellolta metsään tai päinvastoin, oja tai metsäautotie. Tällöin on kyse usein koiran kokemattomuudesta. Tämä tulisi ottaa huomioon harjoittelussa ja pyrkiä harjoittelemaan monipuolisesti erilaisissa maastoissa. Harjoittele alueilla, joissa koira joutuu ylittämään maastoesteitä. Aseta dummyjä maastoesteen eteen ja seuraavat aivan muutaman metrin päähän esteen toiselle puolelle. Tässäkin muista hyödyntää tuulen suuntaa! Näin koiran on helpompi saada vainu esteen toisella puolella olevista dummyistä ja sen hakuinto auttaa sitä tehtävän ratkaisemisessa. Tässäkin vaikeuta tehtäviä pikkuhiljaa ja harjoittele mahdollisimman monipuolisissa maastoissa.

Joskus koira on oppinut tulemaan pois hakualueelta tyhjänä. Tämä voi johtua opitusta tavasta tai koiran puutteellisesta hakuinnosta. Koiralla tulee myös olla riittävä fyysinen kunto jaksakseen tehdä hakua innokkaasti pitkiäkin aikoja. Jos tiedät varmasti, että koiralla on kaikki hyvin ja olosuhteet ovat hyvät, voit pysäyttää tyhjänä palaavan koiran ja lähettää sen takaisin hakutyöhön innostavalla käskyllä. Älä kuitenkaan ala toistella käskyä vaan tarvittaessa auta koira. Voit itse kävellä muutaman metrin hakualueelle ja katsoa lähteekö koira uudestaan tekemään hakua.

Ole tässä varovainen, ettei koirasi ota tavakseen tulla hakemaan sinua apuun. Joskus toisen, innokkaan koiran lähettäminen alueelle voi auttaa, kun koirasi joutuu kateellisena katsomaan vierestä kaverin noutaessa. Jollakin koiralla voi toimia harjoituksen lopettaminen siltä päivältä, olettaen että koira vielä haluaisi jatkaa. Kokeile mikä toimii oman koirasi kohdalla.

Dummyjen sijoittelulla ja hakuruudun muodolla voit ohjata koira hakemaan tehokkaammin haluamiltasi alueilta. Koira, joka hakee mielellään kaukaa voi hyötyä siitä, että enemmän dummyjä on sijoitettu hakuruudun etuosaan ja että hakuruutu itsessään on leveä ja lyhyt. Jos taas koira tarvitsee rohkaisua laajentaakseen hakua kauemmas, kannattaa suurin osa dummyistä sijoitella syvän ja kapean hakuruudun takaosaan.

Hakuinto on yksi koiran luontaisista ominaisuuksista ja sen voimakkuus vaihtelee koirakohtaisesti. Hyvänkin hakukoiran työskentelyä voi kuitenkin harjoittelulla parantaa ja taas heikompi ilman muuta kehittyä harjoittelun myötä. //

MARKKEERAUKSET

Koira kannattaa opettaa heti siihen, että se lähtee noutoon vasta, kun saa luvan. Jos on kovin kuumana käyvä koira, sen voi aluksi pitää taippariotteessa ja kun rauhoittuu, niin päästää vasta sitten noutamaan. Ääntelevää koira ei kannata päästää noutamaan.

Jos koira on luonteeltaan rauhallinen, se kannattaa päästää noutamaan melko pian sen jälkeen, kun dami

tippuu maahan. Noutoinnon kasvassa, odotusaikaa pidennetään.

Markkeerauksia treenatessa on hyvä olla mukana avustaja, joka heittää damit. Aluksi koiralle heitetään eripituisia ykkösmarkkeerauksia erilaisiin maastoihin, jotta se oppii paikallistamaan pudotukset. Aluetta, johon dami tippuu voidaan hajustaa ja myöhemmin hajustettua aluetta pienentää. Hajustamalla opetetaan koira

pysymään markkeerausalueella, jotta se ei lähde laajentamaan liikaa.

Alueelle voi laittaa myös varadamin sijoittamalla sen siten, että kun koira tulee markkeerausalueelle tuulen väärältä puolen, se saa kuitenkin varadamista vainun ja onnistuu noudossa. Ei koira tiedä, että siellä oli varadami. Näin vahvistetaan oikealla alueella pysymistä.

On tärkeää, että koiran itseluottamus vahvistuu ja se pysyy alueella, kun etsii damia. Rakennetaan treenit siten, että koira onnistuu ja helpotetaan tarvittaessa. Pikkuhiljaa lisätään haastetta treeneihin.

Markkeeraukset veteen

Vesimarkkeerauksia opetellaan myös aluksi ykkösmarkkeerauksilla. Heittoja tulee rannalta ja veneestä, avoveteen ja myös kasvillisuuden sekaan. Niitä kannattaa tehdä eripituisina, jotta koira ei totu aina uimaan samanpituisen matkan, vaan oppii heti alkuun, että matkan pituus vaihtelee.

Vesimarkkeeraukset aloitetaan siten, että pudotus tulee kohtisuoraan rannasta, jolloin koira opetetaan menemään suoraan veteen. Tällä pyritään välttämään se, ettei koira opi kiertämään rantaa ja hyppäämään damin kohdalla veteen. Myöhemmin, kun

veteenmeno varmistuu, tulee pudotukset enemmän rannan suuntaisesti.

Kakkosmarkkeeraus

Kun koiran suorittaminen on ykkösmarkkeerauksissa varmaa, voidaan heittää sille kakkosmarkkeeraus. Monimarkkeeraukset ovat oikeastaan muistitehtäviä. Ensiksi heitetty dami jää koiralle muistiin ja se markkeeraa viimeksi heitetyn.

Kakkosmarkkeerauksia opeteltaessa heitetään aluksi molemmat heitot ensin ykkösmarkkeerauksina isolla kullalla, jotka koira noutaa. Sen jälkeen heitetään samoille paikoille kakkos-

markkeeraus. Myöhemmin heitetään vain toinen heitto ykkösmarkkeerauksena. Kun koira on noutanut sen, heitetään uudelleen sille alueelle ja toinen dami alueelle, jossa koira ei ole käynyt. Koiran osaamisen ja itseluottamuksen kasvaessa heitetään molemmat heitot sokkona.

Tärkeää on, että koiran itseluottamus vahvistuu ja se pysyy alueella, kun etsii damia. Rakennetaan treenit siten, että koira onnistuu ja helpotetaan tarvittaessa. Pikkuhiljaa lisätään haastetta treeneihin.

Kuva © Juho Pajari

LÄHIALUEHAUN PERUSTEET JA VAINUN KÄYTTÖ

MIKÄ LÄHIALUEHAKU?

Lähialuehaku tai lähihaku tarkoittaa sitä, että koira opetetaan vainuaan käyttäen etsimään ympäriltään rajatulla pienellä, noin muutamam neliön alueella. Lähialuehaku eroaa varsinaisesta laajasta metsästyshausta sillä, että koira ei saa laajentaa hakua rajatulta alueelta, vaan sen tulee keskittyä metsästämään rauhallisesti pienellä alueella. Metsästyksessä ja noutajien metsästyskokeissa lähialuehaku tarvitaan yleisemmin ohjaustehtävän yhteydessä, jolloin koira on ohjattu tietylle alueelle ja siellä sen pitää etsiä tarkasti halutulla alueella. Joskus metsästystilanteissa riista ei olekaan siellä, missä kuvittelemme sen olevan, se on esimerkiksi saattanut olla haavakko, joka koiran tulee jäljestää. Tällöin on tärkeää, että koira myös oppii jättämään alueen, jossa sille on annettu lähialuehaun avulla käsky metsästä. Ohjaajan onkin siis

osattava lukea koira ja antaa koiran tehdä itsenäistä työtä haavakon etsinnässä. Alueen jättämiseen on eri harjoitteita, tässä artikkelissa keskityn kertomaan, miten lähialuehaun alkeita opetetaan. Haluan tähdentää, että vaikka lähihakuharjoitteilla koira pidetään tiukasti metsästämässä tietyllä alueella, pitää aina muistaa, että koiran itsenäistä metsästystä ei saa ”tappaa”. Lähihaulla pyritään auttamaan koira löytämään riista tai dami nopeasti sen sijaan, että se joutuisi etsimään laajalta alueelta. Kun koiralle on opetettu vahva lähialuehaku, se yleensä keskittyy myös kaikissa nouto- ja metsästystilanteissa etsimään paremmin ja luottamaan tarkemmin nenäänsä, kun se saa vainun riistasta tai damista. Tämän vuoksi suosittelen harjoittamaan lähialuehaku todella paljon erilaisin variaatioin. Usein lähialuehaku on koiralle myös mieluisaa tekemistä.

PILLIKÄSKY

Lähialuehaku kannattaa opettaa heti pikkupennulle. Jos opettaminen on jäänyt pikkupentuvaiheessa, sen voi tehdä koska vaan myöhemminkin. Ensin koiralle pitää opettaa pillikäsky, jolla sen tulee tehdä lähialuehaku. Itse käytän pillikäskynä pi-pi-uu-pi-pi-uu-pi-pi-uu. Lähihakupillityksen tulee erottua selkeästi luoksetulo- tai pysäytyspillityksestä. Pillin opettamiseen on monia eri tapoja, tässä muutama esimerkki. Opettamisen voi aloittaa sisätiloissa laittamalla makupaloja pienelle alueelle esimerkiksi karvalankamatolle, mistä koira ei havaitse makupaloja suoraan silmillään. Koiran annetaan alkaa etsimään makupaloja ja samalla vihelletään toistuvasti lähihakupillitystä. Saman voi tehdä myös ulkona, ripottelemalla nurmikolle pienelle alueelle makupaloja tai kumota koiran päivittäisestä ruoka-annoksesta osan

nurmikolle. Tämän voi tehdä kahdella eri tavalla. Joko niin, että koira näkee, kun makupalat tai ruoka laitetaan maahan tai siten, että makupalat laitetaan koiran näkemättä. Itse käytän useammin jälkimmäistä tapaa sen vuoksi, että koira oppii käyttämään vainuaan, saa lisää itseluottamusta ja vahvistusta luottaa vainuunsa. Laitan siis makupalat nurmikolle koiran näkemättä. Haen koiran paikalle ja lähden kävelemään koiran kanssa, koira vapaana tuulen alapuolelle, jolloin se saa helposti vainun maassa olevista makupalloista tai ruoasta. Yleensä noutaja on innokas kaiken ruoan perään, jolloin se seuraa vainuaan ja menee alueelle, jossa makupalat ovat. Heti lähihakupillitystä, kun koiran nenä on maassa ja se alkaa nuuskuttelemaan. Pillitystä annetaan koko ajan, kun koira nuuskuttelee maata. Jos koira poistuu alueelta, pillitys lopetetaan. Pillitystä jatketaan, kun se palaa takaisin alueelle. Kun koira alkaa oppimaan, mitä pillitys tarkoittaa, pillitystä vähennetään ja annetaan koiran tehdä rauhassa työtänsä. Aluksi kannattaa suosia samaa lähihakupaikkaa ja lyhyttä etsimisaikaa. Kun päätät lopettaa harjoituksen, ota koira hihnaan ja poistutte alueelta. Lisää aikaa ja vaihtele alueita eri maastoihin sitä mukaa, kun koiran kokemus lisääntyy. Varmuus lähihakuun syntyy vain useilla toistoilla.

HARJOITTELU MAASTOSSA

Kun koira on oppinut mitä lähihakupillitys tarkoittaa, voit aloittaa harjoittelun maastossa pienillä dameilla tai tennispalloilla. Noutoesineiden tulee olla pienempiä kuin normaalit damit, jotta ne saa kunnolla piiloon. Itse suosin heinikkoista aluetta, koska sinne saa piilotettua noutoesineet hyvin. Hajusta rajattu alue heittelemällä damia tai karvadamia alueen reunoille ja myös alueen keskelle. Hajustamisen tarkoitus on, että koira saa kunnon motivaation pysyä alueella. Hajustamisen jälkeen piilotan noutoesineet oikein hyvin heinikon sisään, jotta koira oppii metsästämään pitkäjänteisesti ja luottamaan

vainuunsa käyttäen sitä sitkeästi sekä periksimattomasti. Muista taas, että aluksi vaadit koira etsimään lyhyempiä aikoja – lisää aikaa, kun kokemus lisääntyy.

Lähialuehaku voi harjoitella maastossakin useilla eri variaatioilla, tässä muutamia esimerkkejä. Näissä harjoitteissa on tarkoituksenaan opettaa koiralle lähihakukäskyn noudattaminen. Harjoitan myös koiralleni lähihaun etsimisen tietystä suunnasta, oikealta tai vasemmalta. Mutta näiden harjoitusten aika on vasta, kun koiralla on vahva perusta pelkkään lähihakuun lähihakupillityksen avulla. Eli aluksi en käytä lähihaun yhteydessä käsimerkkejä lainkaan, koiran pitää tehdä etsimistä ainoastaan pillikäskyn avulla. Vaikka lähihaku vaatii tarkkaa alueella pysymistä, haluan, että koirani on aina itsenäinen metsästäjä eikä tukeudu metsästäessään liikaa ohjaajaan. Eli, kun koiralle annetaan käsky metsästä, sen tulee tehdä sitä itsenäisesti niin pitkään, että saalis löytyy tai ohjaaja toisin käskää. Tämän vuoksi varioin lähihakuharjoitteita itsenäisen ja motivoidun lähihaun välillä.

ITSENÄINEN LÄHIALUEHAKU

Itsenäisen lähialuehaun teen niin, ettei koira näe, kun hajustan alueen ja piilotan alueelle kaksi-kolme damia. Haen koiran paikalle, kun alue on hajustettu ja damit piilotettu. Koira vapaaksi ja lähdetään kävelemään tuulen alapuolelle, jolloin koira saa jossain kohtaa hajun alueesta ja dameista. Heti, kun koira menee alueelle, annetaan sille etsimisen merkiksi lähihakupillitystä. Taas alkuharjoitteissa pillitystä useammin, pillitystä vähennetään, kun kokemus karttuu. Lopulta, useiden toistojen jälkeen, on tarkoitus, että pillitys annetaan kerran ja heti, kun koira etsii, lopetetaan pillitys. Aluksi myös riittää, että koira löytää alueelta yhden damin, jonka jälkeen harjoitus lopetetaan. Koira hihnaan ja poistutaan alueelta. Vaatimusta useamman damin hakemisesta lisätään, kun kokemusta ja sitkeyttä on tullut lisää menemällä koiran

kanssa uudelleen alueen läheisyyteen tuulen alapuolelle, jolloin koira saa vainun ja alkaa etsimään seuraavaa damia.

MOTIVOITU LÄHIALUEHAKU

Motivoitussa lähialuehaussa koira näkee, kun damit piilotetaan alueelle. Kokemukseni mukaan koirilla on usein ohjaustehtävän pysäytyksen ja siitä seuraavan lähihakukäskyn jälkeen tapana valua ohjaajaa kohti. Tämän vuoksi pääsääntöisesti piilotan lähihakudamit koiran taakse, jolloin koira alkaa tekemään lähihakua minusta pois päin. Koira laitetaan istumaan lähihakualueen etureunaan ja piilotetaan damit heinikkoon. Huom! Koiran tulee tässä vaiheessa jo osata pysyä paikallaan istumassa, vaikka ohjaaja piilottelee dameja. Jos paikallaolo ei ole varma, tee aiemmin mainittua itsenäisen lähihaun harjoitteita tai käytä tässä harjoitteessa avustajaa, joka hajustaa alueen ja piilottaa damit. Alueen hajustamisen ja damien piilottamisen jälkeen koira käännetään selin piilotettuihin dameihin nähden, ohjaaja siirtyy koiran eteen ja antaa lähihakupillitystä. Kun koira on löytänyt ensimmäisen damin se vieään takaisin samaan paikkaan istumaan, josta se lähetettiin ensimmäisen damin etsimiseen. Jälleen poistutaan koiran luota koiran eteen ja annetaan lähihakukäsky. Aluksi kannattaa suosia lyhyempää etsimisaikaa, aikaa pidentään, kun kokemus lisääntyy. Kun koiralla on tehty useita harjoitteita motivoitusti, voidaan alkaa vaatimaan lähialuehakuun sitkeyttä ja kestoa vähentämällä alueen hajustamista tai damien määrää.

MITÄ SEURAAVAKSI?

Kun perusasiat lähialuehaussa alkavat olla kunnossa, tulee ennemmin tai myöhemmin eteen kysymyksiä. Mitä teen, jos koira ei pidä aluetta? Mitä sitten, jos koira ei etsi itsenäisesti ja tukeutuu liikaa ohjaajaan? Alueen jättäminen ohjaajan käskystä? Useampi lähihakualue? Muun muassa näistä voit lukea Flattiviestistä 3/2020. //

Damit piilotetaan lähihakualueelle koiran nähden (motivoitu lähialuehaku) / Kuva Mikko Tusa

Koira metsästää damia peitteisestä heinikosta / Kuva Mikko Tusa

LÄHIALUEHAUN HARJOITTELEMINEN

Lähihakuharjoitus on ensisijaisesti maavainun käyttöharjoitus. Noutajan yleisin vainunkäyttö tapahtuu ilmavainun avulla, mutta lähihaussa pitäisi pääpaino olla maavainussa. Toisin sanoen, kun perusteet on kunnossa, eli koira osaa käyttää maavainua lähihakukäskyn jälkeen, on kaikki maavainuun perustuva harjoittelu tukevaa harjoitusta myös lähihaun osalta.

MAAVAINUN VAHVISTAMINEN

Viime Flattiviestissä lähihaun perusteissa kerrottiin, että dameja on hyvä piilottaa

kunnolla heinien alle, jotta koira joutuisi oikeasti työntämään ”kuononsa turpeeseen” löytääkseen damin. Tätä metodia voidaan käyttää muissakin harjoituksissa lisäämään nenäkäyttöä ja maavainun käyttöä koiran työskentelyssä. Erityisesti motivoitujen linjojen kanssa tämä on hyödyllinen lisäharjoitukseen.

Jäljestys auttaa myös maavainun kanssa, mikäli koira jäljestää maavainun avulla. Kaikki koirat ei näin tee, mutta jos sinulla on maavainun avulla jäljestävä koira,

niin jälkiharjoitukset lisäävät myös koiran maavainun käyttöä. Lähihakuun voi liittää myös pienen jäljestysosuuden, jossa lähihakualueelta vedetään lyhyt jälki 5 – 10 metriä sivuun, minkä päästä dami löytyy. Tällainen harjoitus kannattaa tehdä niin, että jälki on vedetty etukäteen koiran näkemättä ja tämän jälkeen koiralle motivoidaan vain lähihakualue. Tämä auttaa myös haavakoiden kanssa varsinaisessa metsästyksessä.

Jäljestäminen on muutenkin hyvää maavainuharjoitusta. Useimmiten huono jäljestys

ja huono lähihakualueella pysyminen korreloi keskenään. Ja nämä molemmat ovat usein havaittavissa koirilla, joilla on kiire, eli jalkoja enemmän kuin älyä työskentelyssä. Sen takia ei olisi huono harjoitella tällaisen koiran kanssa jäljestystä liinan avulla, jolloin ohjaaja voi jarruttaa koiran menoa. Tämä voisi lisätä koiran ajatusta maavainun käytöstä tehtävän suorittamiseksi.

KOIRA EI PYSY ALUEELLA

Koira jättää alueen joko luottamuspulasta tai siitä syystä, ettei sillä ole kunnon vainua etsittävästä damista. Koiralle ei kuitenkaan ole selvää se, missä alueen rajat ovat, eikä se voi sellaista edes ymmärtää, ellei alue ole selkeästi muusta maastosta erottuva, esim. pusikko. Edellisessä luvussa kävin jo läpi vainun käyttöä ja sen tehostamista. Siitä on selkeää hyötyä myös lähihaussa ja vähentää koiran alueelta poistumista.

Luottamuspulalla tarkoitan tässä sitä, että koira yrittää laajentaa hakuaan, kun se ei löydä alueelta. Luottamuspula ei ehkä ole paras mahdollinen ilmaisu tähän, mutta käytän nyt sitä. Toisin sanoen, se ei luota tilanteessa ohjaajan kertomaan alueeseen, eikä omaan vainuun, vaan yrittää itse selvittää tehtävän omalla toiminnallaan. Se yrittää laajentaa nopeasti pois hajulta, kun se ei heti löydä etsimäänsä, eli se ei luota tarpeeksi, että hajulla pysyminen tuottaa tulosta.

Yleisin toimintamalli on se, että kun koira lähtee alueelta, se kutsutaan samoin tein takaisin. Eikä siinä mitään. Näin itsekin toimin varsinkin koetilanteissa. Harjoituksissa voimme kuitenkin toimia toisin. Voimme antaa koiran etsiä ”turhaan”, mikäli se jättää alueen, eikä meillä ole vaaraa siitä, että se löytäisi noudettavaa jostain muualta. Koiran etsiessä tyhjää se yleensä palaa jossain kohtaa takaisinpäin ja silloin voimme puuttua sen toimintaan. Pysäytys ja ohjaus takaisin samalle alueelle. Damin löytymisen ja näin vahvistamme koiralle sitä, että kannattaa luottaa ohjaajan kertomaan ja kannattaa luottaa omaan vainuunsa.

KOIRA TUKEUTUU LIKAA OHJAAJAAN

Usein liika tukeutuminen on itseluottamuksen puutetta. Asiaan saattaa myös vaikuttaa se, että koiralle on tehty paljon

’Lähihakupillitystä kannattaa käyttää harkitusti. Silloin kun koira on sen tarkoituksen sisäistänyt ja aloittaa lähihaun tekemisen pillityksen kuullessaan, ei sitä tarvitse enää jatkaa lähihaun aikana. Itsenäistä työskentelyä voidaan avittaa myös käyttämällä harjoituksissa riistaa tai riistahajusteita, jolloin koiran itsenäiseen tekemiseen saadaan mahdollisesti yksi lisävirike.’

ohjauspainotteisia harjoituksia. Mikäli koira tukeutuu liikaa ohjaajaan, voi tilannetta lähteä purkamaan ihan perushaun kautta. Tehdään koiralle itsenäisiä hakutehtäviä, mistä se saa onnistumisia ja itseluottamusta. Sitten voidaan samaa toimintamallia viedä mukaan lähihakuharjoitukseen. Tehdään motivoitusti lähihakualue, jonka jälkeen lähetetään koira vain etsimään siitä läheltä, ilman lähihakupillitystä. Tämän jälkeen voidaan kokeilla samaa lähihakupillityksen kanssa.

Lähihakupillitystä kannattaa myös käyttää harkitusti. Silloin kun koira on sen tarkoituksen sisäistänyt ja aloittaa lähihaun tekemisen pillityksen kuullessaan, ei sitä tarvitse enää jatkaa lähihaun aikana. Itsenäistä työskentelyä voidaan avittaa myös käyttämällä harjoituksissa riistaa tai riistahajusteita, jolloin koiran itsenäiseen tekemiseen saadaan mahdollisesti yksi lisävirike.

USEAMPI LÄHIHAKUALUE

Useampaa lähihakualuetta voi hyödyntää parhaiten tekemällä koiralle useamman motivoitun ohjauspaikan, joihin piilottaa sinne laitettavia dameja. Tällöin saadaan kaksi karpästä yhdellä iskulla, eli motivoitu linjarahjoitus lähihaun kanssa. Nuorelle ja kokemattomalle koiralle, kannattaa tätä vielä harkita ja tehdä ensin motivoitunut linjat kuntoon, jottei käy niin, ettei koira löydäkään motivoitulta paikalta noudettavaa. Ensin linjaa omineen ja lähihakua omineen ja sitten vasta yhdistellään asioita.

ALUEEN JÄTTÄMINEN KÄSKYSTÄ

Harvoin tulee tällainen tilanne, että koira täytyy saada jättämään alue, mihin se on jo laitettu lähihakutehtävään. Lähinnä kyseessä on metsästyksen ja A-koekoe -tilanteet, missä huomataan ammutun riistan meneminen jossain muualla. Tällainen tilanne on enemmän ohjaamisen kannalta katsottava, kuin itse lähihakuun liittyvä tilanne. Koiralla pi-

tää olla taito ja kokemus kuunnella ohjaajan pysäytys/huomiopillitystä, sekä hajualueen jättäminen kunnossa, ennen kuin tämä kokonaisuus toteutuu käytännössä.

Itse pysäytystä voi harjoitella myös lähihaun avulla. Eli koiralle motivoidaan lähihakualue, mutta sinne ei jätetä mitään. Lähetetään koira tekemään lähihakua ja hetken päästä pysäytyspillitys. Mikäli koira ottaa ohjaajan huomion, sille voidaan esimerkiksi heittää palkintona dami vähän matkan päähän. Mikäli ei, voidaan hieman ärähtää (jonka tarkoituksena saada koiran huomio) tai jättää koira vähäksi aikaa huomioimatta. Muista kuitenkin antaa välitön palaute oikeasta toiminnasta tämän jälkeen. Kehu + palkka. Ärähtämisellä oikeastaan vain nepeutetaan prosessia saada koira ymmärtämään, ettei toiminta mitä hän jatkaa, ollut toivottua, vaan ohjaaja halusi jotain muuta. Tämä ei kuitenkaan opeta koiraa itse oikeaan suoritukseen, joten meidän täytyy palkata koira oikeasta toiminnasta.

Kun pysäyttäminen onnistuu hyvin kesken lähihaun, voimme aloittaa koiran ohjaamisen eri alueelle. Se voi olla alkuun sama paikka mihin koiralle on heitetty palkka pysähtymisestä, mutta tällä kertaa palkka on laitettu sinne koiran huomaamatta. Viimeisenä tavoitteena on ohjata koira täysin eri alueelle, missä se ei ole ennen käynyt. Kuten jo aikaisemmin mainitsin, niin tämä on hyvä harjoitus myös siihen ongelmaan, että koira ei ota huomiota pysäytyspillityksestä. Lähihaun yhteydessä koiralla on vain haastavampi tehtävä ottaa huomio ohjaajaan, koska se on silloin ”metsästävässä” eikä vain juoksemassa eteenpäin. Toisin sanoen, mikäli tässä onnistuu, onnistuu helpommin myös muissa pysäytystilanteissa.

- Santtu Narkilahti

ETEEN!

Useimmat flatit ovat luontaisesti hyviä markkeeraamaan ja hakumoottoria löytyy ja niitä taitoja on melko helppo vahvistaa. Mutta miten saadaan flatti juoksemaan hyvää, vahvaa linjaa, joka ei välttämättä tule niin luontaisesti? Linjaharjoittelussa ei ole oikotietä onneen, vaan se vaatii treeniä, vaikkakin flatit oppivat senkin asian nopeasti.

Miksi noutajalle kannattaa opettaa linja? Mietitään metsästystilanne, jossa koira on noutamassa pudotettua lintua ja tuleekin toinen pudotus, jota koira ei näe, mutta ampuja näkee pudotuspaikan. Koira, jolle on opetettu linja, on melko helppo ohjata oikealle alueelle, vaikka se ei tiputusta olikaan nähnyt.

SISÄTILOISSA

Linjan alkeita opetellaan jo pennun/nuoren koira kanssa leikin varjolla, silloin kun se osaa palauttaa. Harjoitukset pidetään hyvin lyhyinä, ettei nuori koira kyllästy. Huomioidaan myös, että treenitilanne on rauhallinen, ettei ole mitään häiriötä, joka vie koiran huomion. Aloitetaan ihan siitä, että vieritetään palloa/damia lattiaa pitkin. Pidetään koirasta kädellä kiinni ja kun se hetkeksi rauhoittuu, katsoo palloa/damia, näytetään kädellä suunta ja annetaan koiran noutaa.

Kun koiralla on ensimmäisen harjoituksen jälkeen jonkinlainen ajatus siitä, että mitä se tekee, muutetaan hieman harjoitusta. Seuraavaksi jätetään dami lattialle, pidetään koirasta kiinni ja näytetään sille kädellä suunta ja samalla sanotaan käsky ”Eteen”. Koiraa kutsutaan, kun sillä on dami suussa. Palauttaessa damia, otetaan koko koira vastaan, ei vain damia ja keuhataan koiraa. Aluksi matkat hyvin lyhyitä ja pikkuhiljaa pidennetään. Kun harjoitukset sujuvat sisällä, voidaan siirtyä ulos.

SIIRRYTÄÄN ULOS

Ulkona pidetään treenitilanne rauhallisena, jotta koiran olisi helpompi keskittyä. Siellä on kuitenkin luonnostaan häiriöitä, erilaisia hajuja ja ääniä, jotka voivat nuoren koiran huomion viedä.

Ulkona aloitetaan treenit lyhyellä matkalla ja tasaisella maalla, jotta koira oppii ymmärtämään mitä siltä halutaan. Treenit suunnitellaan siten, että koira onnistuu, jolloin vahvistetaan sen itsetuottamusta ja samalla koiran luottamus ohjaajaan kasvaa. Edelleen treenit pidetään ajallisesti lyhyinä, ettei koira pääse kyllästymään. Monesti ohjaajalle tulee

vielä ajatus, että ”mä vielä kerran kokeilen, kun meni niin hyvin”, se kannattaa jättää kokeilematta sillä kertaa, suuri todennäköisyys on, että se ”kokeilu” ei menekään niin hyvin.

Tämä harjoitus voidaan tehdä ihan kotipihassa, vaikka nurmikolla. Laitetaan dami maahan näkyvälle paikalle, otetaan koira sivulle siten, että koiran rintamasuunta on damia kohti. Näytetään sille kädellä suunta, odotetaan, että se katsoo oikeaan suuntaan (damia) ja lähetetään, samalla sanotaan käsky ”Eteen”. Lähetystilanteessa koirasta voi ja kannattaa pitää kiinni. Silloin ei tarvitse puuttua, eikä kieltää, kun se ei pääse karkaamaan. On tärkeää, että lähetystilanne pysyy mukavana. Harjoitusta kannattaa tehdä muutamana päivänä, lähetys matkaa pidennetään, mutta dami pysyy näkyvissä. Lähetyshetki on tärkeä, silloin, kun koira katsoo damia, annetaan lupa lähteä. Koiraa kutsutaan, kun sillä on dami suussa ja keuhataan, kun palauttaa.

Linjaharjoitusta voidaan jatkaa esim. pollulla, johon laitetaan vaikka kolme damia. Kun koira on noutanut ensimmäisen, se lähetetään toiselle. Noutaessaan toista, se ylittää ensimmäisen damin hajupaikan.

Tämänkin harjoituksen edessä lähetysmatkaa pidennetään. Harjoitusta voidaan myös vaikeuttaa siten, että koira ei lähetyspaikalta näe kuin ensimmäisen damin, mutta kun se etenee ensimmäisen kohtaan, se näkee toisen ja edessä toisen damin kohtaan, se näkee kolmannen.

Treeni kannattaa aina suunnitella hyvin, oli se sitten lyhyt tai pitkä treeni ja miettiä, että mitä on treenaamassa. Oikein suunnitellulla treenillä opetetaan koiralle vain niitä asioita, joita toivomme sen oppivan. Tässä jutussa käytin käskysanana ”Eteen”, mutta se voi olla jokin toinenkin sana. Kuitenkin sen olisi hyvä olla eri käsky, kuin jolla koira lähetetään markkeerauksiin ja hakuun.

'Linjatreeni tulee aina suunnitella hyvin ja myös miettiä, miten vahvistetaan koiran onnistumista. Jos koira epäonnistuu, niin samalla se saattaa oppia jotain ei toivottua. Kannattaa treenata linjaa erilaisissa maastoissa: metsässä, pellolla, vedessä. Linjalla voi olla myös ojien ylityksiä tai koira voi edetä linjalla pellolta metsään tai toisin päin.'

Tärkeää on, että koira lähtee aina lähetettyyn suuntaan ja luottaa siihen, että ohjaajan osoittamassa suunnassa on dami. Treenit suunnitellaan siten, että koira onnistuu, jolloin sitä ei tarvitse kieltää linjalle lähetyksen jälkeen. Jokainen onnistunut linjatreeni vahvistaa sen itseluottamusta sekä luottamusta myös ohjaajaan. Jos koiran tekemiseen joudutaan puuttumaan, tehtävä on liian vaikea. Silloin kannattaa miettiä, että miksi koira ei onnistunut, mikä on syytä.

DAMIT JONOON

Useampia dameja on viety polulle jonoon tietyin välein siten, että kun koira noutaa yhden, ja uudella lähetyksellä menee jo noudetun damin kohdalle, näkeekin siitä seuraavan damin. Tämän harjoituksen ollessa koiralle jo tuttu, siirrytään koiran kanssa polulta vaikka pellolle tai metsään. Hieman peitteisempään maastoon ja voi olla myös maaston vaihteluita. Edelleen kuitenkin jätetään damit siten, että koira näkee seuraavan damin edellisen damin paikalta. Koiran linjan vahvistuessa matkoja pidennetään, mutta niin että koira edelleen onnistuu tehtävässä.

Tässä treenissä on hyvä käyttää alkuun esim. valkoisia dameja, jotka koira havaitsee helposti, tai esim. valkoisia lippuja, joiden kohdalla on dami. Koira näkee kohteen ja silloin vahvistetaan, että koira juoksee suoraa linjaa eikä ala metsästä. Myöhemmin, kun koira luottaa ohjaajan näyttämään suuntaan, jätetään valkoiset pois.

DAMIT RIVIIN

Suoraa linjaa voidaan vahvistaa myös siten, että pellolla jätetään damit koiran nähtävien ja lähdetään kävelemään toiseen päähän peltoa. Nyt dameista ei tehdä damijonoa vaan jätetään useampia dameja riviin sopivin välimatkoin. Koira lähetetään dameille silta matkalta, kun tiedetään, että se varmasti onnistuu. Tätä matkaa pidennetään eri kerroilla. Paikasta tulee koiralle muistipaikka ja myöhemmin damit voidaan jättää samaan paikkaan koiran näkemättä. Lähetyksiä voidaan tehdä eri suunnista ja eri pituisilta matkoilta. Sille viimeiselle damille ei kannata koiraa lähettää vaan haetaan se itse.

VESILINJA

Tässä oletuksena se, että koira menee innokkaasti veteen ja osaa uida hyvin. Treeni pidetään alkuun lyhyenä ja lopetetaan onnistumiseen.

Vesilinja kannattaa suunnitella siten, että ensimmäiset linjat tehdään rannalta suoraan avoveteen. Näin vältetään se, että koiralla ei lähdä kiertämään mistään. Matkat lyhyitä, jotta koira onnistuu. Vesilinjan opettelussa ihan alkuun voidaan heittää veteen markkeeraus ja koiran noudettua sen, laitetaan samaan kohtaan dami. Alkuun kannattaa käyttää valkoisia dameja, jotta koiran on helpompi ne havaita.

Markkeerausheitto jätetään aika pian pois, kun koira oppii näkemään damit vedessä. Veteen voidaan tehdä myös damijono, jolloin pikkuhiljaa pidennetään uintimatkaa.

Linjatreeni kannattaa aina suunnitella hyvin ja sen, että minkälaisessa maastossa treenaa. Kannattaa myös miettiä, että miten vahvistetaan koiran onnistumista. Jos koira epäonnistuu, niin samalla se saattaa oppia jotain ei toivottua. Kannattaa treenata linjaa erilaisissa maastoissa, metsässä, pellolla, vedessä. Linjalla voi olla myös ojien ylityksiä tai koira voi edetä linjalla pellolta metsään tai toisin päin.

TÄHTÄIMESSÄ TAIPUMUSKOE

Noutajien taipumuskokeessa (NOU) arvioidaan koiran metsästysominaisuuksia ja luonnetta. Koe arvostellaan hyväksytyt / hylätty -periaatteella, ja saadakseen hyväksytyt tulokset kokeesta, tulee koiran suoriutua hyväksytysti kokeen jokaisesta osaluokasta. Arvosteltavat ominaisuudet ovat sosiaalinen käyttäytyminen, uimahalu, hakuinto, noutohalu, riistankäsittely, palauttaminen, reagointi laukaukseen, itseluottamus ja aloitekyky, yhteistyö sekä yleisvaikutelma. Taipumuskokeeseen voi osallistua yhdeksän kuukautta täyttäneen koiran kanssa.

Taipumuskokeessa on neljä osiota: sosiaalinen käyttäytyminen, vesityö, haku ja kanin jälki. Koko kokeen kestävä sosiaalisuuden testaaminen alkaa, kun kokeen koirakot kokoontuvat tiiviiseen ryhmään ja tuomari käy tervehtimässä koiria. Samalla tuomari kertoo osallistujille kokeen kuluista.

Kokeen ensimmäinen tehtävä on vesityö, jossa koira suorittaa kaksi noutoa vedestä. Ensimmäisenä noudetaan maalta heitetty riista. Toinen heitto tulee veneestä laukauksen kera. Koiran tulee palauttaa riistat vedestä rantaan, eli käteen palautusta ei vaadita. Heittojen aikana koira pidetään kytkettynä, ja sen saa lähettää heti riistan osuessa veteen. Vesityön riistoina käytetään yleensä loppia, mutta myös sorsalintujen käyttö on mahdollista.

Vesityön jälkeen koira kytketään ja siirrytään hakualueelle, jonne on valmiiksi jätetty viisi riistaa. Tyypillisesti käytetään variksia, mutta myös fasaaneja voidaan käyttää. Kauimmaisesti riistat ovat alueella vähintään 50 metrin päässä lähetyspaikasta niin, että koira ei niille edettyään näe ohjaajaa.

Tultaessa lähetyspaikalle koira pidetään kytkettynä. Maastossa olevat avustajat ampuvat laukauksen haulikolla ja heittävät kuuden linnun hakualueelle. Ennen koiran lähettämistä odotetaan, että avustajat poistuvat hakualueelta. Hakiessa koiran tulisi työskennellä itsenäisesti vainuaan käyttäen, mutta tarvittaessa tuomari voi avustaa koiraan hieman. Haettavien riistojen määrä riippuu koiran työskentelystä. Onnistuneesti sekä vesi- että hakutehtävän suorittaneet koirakot pääsevät jatkamaan koetta jälkitehtävään.

Jälkitehtävissä koiran on tarkoitus jäljestää vapaana noin 80 metrin pituinen kanin laahausjälki. Jälki on vedetty valmiiksi maastoon koirakon näkemättä. Ohjaaja lähettää koiran jäljelle ja jää odottamaan lähetyspaikalle.

Onnistuneen jälkisuorituksen jälkeen koira on läpäissyt taipumuskokeen NOU1-tuloksen arvoisesti. Tulos antaa kisaamisoikeuden NOME-B ja NOWT-kokeisiin. Lisäksi NOU1 on muotovalion arvoon vaadittava koetulos. Vaikka taipumuskoe ei ensimmäisellä yrityksellä menisikään läpi, voi sen uusia ilman rajoituksia.

KOULUTUS JA VALMISTAUTUMINEN

Taippareihin valmistavia kursseja järjestävät mm. paikalliset noutajayhdistykset ja kaupalliset toimijat. Myös monet kasvattajat järjestävät koulutusta kasvateilleen. Lisäksi Suomen sileäkarvaiset noutajat ry:llä on aluetoimintaa, jonka kautta järjestetään koulutuksia. Ilman kurssiakin pääsee itsenäisesti hyvään alkuun tehtävien harjoittelussa.

Vaikkei olisi kiinnostusta jatkaa koiran kanssa pidemmälle noutajien metsästyskokeissa, ja vaikka koiraharrastuksen pääpaino olisi muissa lajeissa, toimii taipumuskokeeseen harjoittelu mielekkäänä rodonomaisena tekemisenä jokaiselle flatille. Taipumuskoesuoritukset antavat myös hyvää tietoa rodon metsästysominaisuuksista.

Jo pienelle pennulle voidaan alkaa kouluttaa asioita, jotka valmistavat sitä taipumuskokeeseen. Pennun kanssa kannattaa heti sen tultua harjoitella luoksetuloa. Sen lisäksi, että luoksetulo on arjessa tärkeä taito, toimii se myös tärkeänä pohjataitona noutoa varten.

Pentua kannattaa kutsua tilanteissa, joissa uskoo sen tulevan luokse ja palkita se onnistuneesta luoksetulosta. Pentua kannattaa palkita myös sen tullessa omatoimisesti ohjaajan luokse. Luoksetuloa kannattaa harjoitella paljon ja monenlaisissa tilanteissa, jotta siitä tulee mahdollisimman varma.

Pentua kannattaa pienestä pitäen totuttaa erilaisiin ympäristöihin, ihmisiin ja muihin koiriin. Taipumuskokeessa on paljon erilaisia häiriöitä nuorelle koiralle: heti alkuun seistään tiiviissä ryhmässä muiden koirien ja ihmisten kanssa, ja maastossa on mukana yleisöä ja toimitsijoita. Yksin harjoituksissa hienosti toimiva koira voi innostua tai hämmentyä poikkeavista häiriöistä eikä pysty keskittymään itse suoritukseen.

Noutaminen ja tavaroiden kantaminen on flatille hyvin luontaista ja tätä piirrettä kannattaa hyödyntää noudon opettamisessa. Pennut kantelevat erilaisia tavaroita, jolloin niitä voi kutsua luokse keuhuttavaksi ja rapsuteltavaksi. Kehujen jälkeen leluun voi vaihtaa namipalaan tai toiseen leluun. On tärkeää ettei pentu koe menettävänsä lelua tuodessaan sen ohjaajalle. Koiran tuodessa leluja ja muita esineitä hyvin, voidaan alkaa noutoharjoittelu myös dameilla. Harjoitukset kannattaa aloittaa sisällä, ja siirtyä ulos, kun koira palauttaa hyvin. Matkaa ja häiriöitä lisätään harjoituksiin asteittain.

Ennen taipumuskoetta koiran tulee tottua laukauksiin. Vaikka koira ei pelkääkään laukausta, voi se silti reagoida kuullessaan sellaisen ensimmäistä kertaa. Alkuun ei kannata ampua kuin yksittäinen laukaus etäämmältä. Mikäli koira reagoi voimakkaasti laukauksen ääneen ja pyrkii pois tilanteesta, voivat uudet laukaukset totuttamisen sijaan lisätä pelkoa. Harjoitusten jatkuessa ampujaa voidaan tuoda lähemmäs koira, ja lopulta yhdistää laukaukset noutoharjoituksiin.

Riistaan tutustuminen alkaa monesti jo ennen luovutusikää kasvattajan toimesta. Ensimmäisiä kertoja riistaan tutustuessa kannattaa käyttää mahdollisimman hyväkuntoisia riistoja. Jotkin koirat voivat vaatia enemmän innostamista riistan nostamiseksi. Kun koira osaa kytkettynä nostaa ja kantaa riistaa, voi aloittaa riistalla noutojen tekemiseksi. Alkuun riistanoutoja harjoitellaan luoksetulon yhteydessä, sitten yksittäisinä motivoituna noutoina. Riistan kanssa kannattaa pitää samat kriteerit luovutuksen suhteen kuin damilla on opetettu.

Lämpimän veden kaudella voi jo pennun kanssa alkaa harjoitella veteen menoa ja uimista. Koiran voi houkutelaa veteen menemällä itse kahlaamaan sen kanssa tai esimerkiksi lelua heittämällä. Veteen menemistä on hyvä myös harjoitella erilaisilta rannoilta, mutta alkuun kannattaa totutella uimiseen hitaasti syvenevissä rannoissa.

Kun pentu ui hyvin, voidaan aloittaa noutotreenit vedestä. Vaikkei taipumuskokeessa vaadita käteen palautusta, kannattaa kuitenkin harkita sen opettamista. Näin on jo pohjat vesitöille tehty, mikäli myöhemmin herää kiinnostus jatkaa B-kokeisiin. Alkuun matka rantaan kannattaa olla lyhyt, jotta koira ei ehdi tiputtaa damia tai ravistaa matkalla. Kun koira onnistuu palautuksissa lyhyellä matkalla, voidaan etäisyyttä rantaan kasvattaa hiljalleen. Vesitreenien yhteydessä koira kannattaa totuttaa myös veneisiin. Toiset koirat saattavat jännittää venettä, kun taas toiset kiinnostuvat siitä ja uivat sen luokse riistan sijaan.

Treenatessa flatin kanssa rannalla on tärkeää huomioida, ettei koiralle rannalle tullessa synny odotusarvoa siitä, että veteen lentää joutain. Taipumuskokeessa hakualue on lyhyen siirtymän päässä rannasta, joten kannattaa harjoitella myös sitä, että koira lähetettäessä etenee metsään päin, vaikka selän takana olisi vesistö.

Hakuharjoitukset voi aloittaa, kun koira osaa noutaa ja luovuttaa halutulla tavalla. Alkuvaiheessa hakualueella on koiralle vain yksi noudettava dami, jotta jos koira palauttaessa törmää toiseen damiin, se ei pääse sitä vaihtamaan. Haun opettelun voi aloittaa esimerkiksi motivoimalla alueen viemällä sinne yhdessä dameja tai katsoa kun avustaja vie. Vaihtoehtoisesti voi viedä valmiiksi hajustetulle alueelle yhden damin melko lähelle lähetyspaikkaa. Dami on niin, että sen haju kulkeutuu tuulen mukana lähetyspaikalle, mutta sitä ei voi sieltä nähdä. Koira tuodaan kytkettynä lähetyspaikalle ja reagoidessa damin hajuun se päästetään vapaaksi. Pikkuhiljaa matkaa lähetyspaikan ja damin välillä

'Noutaminen ja tavaroiden kantaminen on flatille hyvin luontaista ja tätä piirrettä kannattaa hyödyntää noudon opettamisessa. Pennut kantelevat erilaisia tavaroita, jolloin niitä voi kutsua luokse keuhuttavaksi ja rapsuteltavaksi. Kehujen jälkeen leluun voi vaihtaa namipalaan tai toiseen leluun. On tärkeää ettei pentu koe menettävänsä lelua tuodessaan sen ohjaajalle. Koiran tuodessa leluja tai muita esineitä hyvin, voidaan alkaa noutoharjoittelu dameilla.'

kasvatetaan ja damien määrää lisätään. Näin koira oppii alusta lähtien käyttämään vainuaan hakutehtävässä. Kun koira suoriutuu hyvin vastatuuleen hausta, voidaan tehtävää vaikeuttaa aloittamalla myötätuuleen haku – tällöin damit ovat taas lähempänä lähetyspaikkaa.

Haussa kannattaa olla aina enemmän noudettavaa kuin sieltä on tarkoitus haetuttaa. Määrää kannattaa myös vaihdella mahdollisimman paljon. Koira oppii nopeasti, jos aina haetaan sama määrä dameja eikä välttämättä enää lähde sen jälkeen hakuun. Taipumuskokeessa matka kauimmalle riistalle on noin 50m, mutta harjoiteltaessa kannattaa opettaa koira etenemään myös pidempiä matkoja. Näin kauimman riistan hakeminen on koiralle taipumuskokeessa helppoa.

Kun koira on jo tehnyt hakuharjoituksia, ja osaa irrota ohjaajasta, voi aloittaa jäljen harjoittelun. Jälki kannattaa aloittaa lyhyillä, myötätuuleen vedetyillä jäljillä. Jäljen mittaa voi kasvattaa asteittain, ja jälkiä kannattaa tehdä monipuolisesti erilaisiin maastoihin.

Kannattaa rohkeasti lähteä harjoittelemaan eri tehtäviä ja koulutamaan omaa koiraa kohti taipumuskoetta. Harjoituksia on helppo tehdä esimerkiksi lenkkien yhteydessä vähän kerrallaan. Kokeissa ilmapiiri on kannustava, ja tuomarit auttavat mahdollisimman paljon onnistuneen suorituksen saamiseksi. Ja koska koirien kanssa harrastessa tarvitaan aina myös ripaus onnea, ei epäonnistumista kannata ennakkoon miettiä, sillä se ei ole vaarallista. Ennen kaikkea kannattaa pyrkiä siihen, että olette koiran kanssa tiimi ja se on ainoa asia mikä merkitsee jotain. //

Mikä MUUTTUU?

– TAIPUMUSKOEESTA SEURAAVALLE TASOLLE, NOME-B alokasluokkaan

Taipumuskoe on hyvin standardoitu koe, NOME-B:ssä on jo alokasluokassa enemmän vaihtelua tehtävissä ja niiden järjestyksessä, kokeen järjestäjien mielikuvituksen mukaan. Taipumuskokeessa ei vaadita luoksetulon lisäksi juuri mitään muuta hallintaa, mutta alokasluokassa koiran pitää olla jo varsin hyvin hallinnassa ja tehdä hyvää yhteistyötä ohjaajansa kanssa. Kokeen aluksi koira kytketään irti, ja sen on oltava hallinnassa läpi koko kokeen.

Seuraamisen ja paikallapysymisen tärkeyttä ei voi liikaa korostaa. Usein ne itse noutotehtävätkin alkavat luisua, kun "lähityöskentely" ohjaajan lähellä pettää. Seuraamisen harjoitteluun ei riitä pelkkä takapihan nurmikolla kurvailu, vaan on tärkeää harjoitella myös hankalammassa maastossa, ja etenkin kun lähistöllä on jotain kiinnostavaa, kuten ampujia, heittäjiä, vettä, vene...

Hyvällä perusasennolla saa autettua koiraa paljon nomessa. Jos koira pysyy helposti samassa rintamasuunnassa ohjaajan kanssa, ohjaaja voi rintamasuuntaansa kääntämällä auttaa koiraa näkemään

heitot hyvin, lähtemään oikeaan suuntaan linjalle tai kakkosmarkkeeraukseen, kattamaan hakualuetta enemmän.

Luovutusten pitää pääosin tulla käteen. Alokasluokassa saattaa vielä päästä ykköspalkinnolle vaikka joku riista tipahtaisi ohjaajan jalkoihin, jos muu tekeminen on riittävän hyvää. Luovutuksen jälkeen koira pitää saada takaisin hallintaan eli ohjaajan vierelle odottamaan uutta tehtävää. Muista harjoitella luovutuksia myös häiriöissä: "tuomarin" seistessä vieressä, hälisevää yleisöä takana, avustaja viemässä riistaa säilytykseen...

Maastot monipuolistuvat ja ovat usein raskaampia. Hakualue on usein osin vedessä ja/tai kosteikolla, ja yleensä rannan suuntaisesti – sieltä vedestä siis pitäisi malttaa tulla myös pois polskimasta ja etsiä myös maalta. Hakualueen koko kasvaa ja markkeeraus- ja jäljestysmatkat pitenevät. Tehtävissä on usein maa/vesi/maa vaihtelua, esimerkiksi markkeeraus voi tulla pienen lammen vastarannalle, eli koiran pitää nousta vedestä maalle saadakseen riistan ylös.

Markkeeraukset saattavat tippua paikkaan, jota koira ei suoraan näe, sen pitää siis painaa paremmin mieleensä heiton kaari ja päätellä siitä putoamispaikka. Maasto voi olla niinkin peitteistä, että heiton kaaresta näkyy vain osa. On siis tärkeää, että opetat koiran fokusoi- maan eteensä, jotta sillä on hyvä mahdollisuus nähdä heitto. Heittä- jä on usein näkymättömissä, ja saattaa siksi pitää ääntä sorsapillillä ennen heittoa.

Kokonaan uutena tehtävänä tulee ohjaukset. Ne voivat olla maalla tai vedessä. Vesiohjauksissa lähetys on usein lähellä rantaa. Eteenlähetyksen lisäksi on hyvä osata myös pillipsäytys ja hieman

suuntakäskyjä, jotta voi tarvittaessa korjata suuntaa matkan varrella. Alokasluokassa voi olla monipuolisempi valikoima riistaa kuin mitä taipumuskokeessa on. Harjoittele erilaisilla linnuilla: mm. sorsia, fasaaneja, taveja, lokkeja, koskeloita, variksia, harakoita, telkkiä ja naakkoja on nähty kokeissa. Jäljen päässä (tai muissakin tehtävissä) käytettävä kani voi olla reilusti isompi kuin mitä taipumuskokeessa on, muista siis harjoitella painavan löysän kanin nostamista ja kan- tamista, varsinkin jos sinulla on kevytrakenteinen tai kovin pieni koira. Hakualueella on aina monenlaista riistaa, toisin kuin taipu- muskokeessa, jossa riistat ovat aina keskenään samanlaisia.

TREENILISTA:

Seuraaminen

- Ilman hihnaa
- Lähellä ohjaajaa: ideaalisti kuono ohjaajan reiden kohdalla
- Ammuttaessa
- Erilaisissa maastoissa
- Häiriöissä
  - * Vene/ranta/ampuja/heittäjä edessä/sivulla
  - * Laukaus seuraamisen aikana (yleensä edessä, osoittamaan koiralle ohjau- tehtävän paikkaa)
  - * Yleisöä takana/edessä

Paikallapysyminen

- Ilman hihnaa
- Ohjaajan sivulla
- Asento ei määritelty – istuminen tai seisominen käyvät molemmat kunhan pysyy paikoillaan
- Häiriöissä:
  - * Kun riistaa/dameja heitetään
  - * Kun venettä soudetaan
  - * Ammuttaessa
  - * Kun takana on yleisöä
  - * Riistanhajussa

Luovutukset

- Käteen asti, mieluiten niin että koira tarjoaa riistaa ohjaajalle
- Maalta ja vesityön jälkeen
- Asento vapaa: edessä tai sivulla, seisten tai istuen
- Luovutuksen jälkeinen haltuunotto: opeta koira tulemaan heti luovutuksen jälkeen sivulle
- Riistan antaminen tuomarille kun koira on luovuttanut sen
- Häiriöissä:
  - * Yleisöä takana, hälismässä,
  - * Toimitsijat vievät riistaa pois
  - * Toinen markkeeraus

Markkeeraukset

- Pidemmät matkat
- Peitteisemmät maastot
- Koira näkee vain osan heiton kaaresta
- Heittäjä piilossa
- Ampuja kauempana koirasta
- Heittäjän/veneen liikkuminen heiton jälkeen

Ohjaukset

- Linjaaminen
- Linjan pitäminen
  - * Matka
    - Maalla
    - Vedessä
  - * Maastonvaihtelut (etenkin maalta veteen, vedestä maalle)
  - * Häiriöt matkalla
    - Riistan haju hakualueelta
    - Vanha markkeerauspaikka
    - Ranta, kaislikon reuna

Haku

- Erilaiset maastot
  - * Kuivan maan maastotyyppien vaihtelut
  - * Peitteisemmät maastot
  - * Vedessä
  - * Vesikasvillisuuden seassa
  - * Kaislikossa
  - * Kosteikolla
- Alueen koko hieman suurempi
- Hakualue tyypillisesti rannan suuntaisesti
- Liikkuva haku: ohjaaja liikkuu hakualueen laitaa koiran hakiessa
- Haku kahdessa osassa, samalle tai eri alueelle

Jälki

- Pidempi matka, 200 m
- Jäljen nosto: koiran on etsittävä jälki itse ja osattava kääntyä oikeaan suuntaan sitä ajamaan

Erilaiset riistat

NOUTAJIEN WORKING TEST

– NEUVOJA ALOITTELIJOILLE

Working test on yksi noutajien kolmesta metsästyskoe-
muodosta. Tässä hieman neuvoja lajista kiinnostuneille
uusille tulokkaille. Rohkeasti mukaan!

Working test (WT) on noutajien koemuoto, jossa koirat hakevat da-
meja eli kangaspäälysteisiä noutoesineitä.

WT on alun perin kehitetty koirien harjoittamiseen käytännön met-
sästästä ja sen yhteydessä käytävää noutajien A-koetta, eli niin sa-
nottua field trialia varten. WT:ssä voidaan keinotekoisesti jäljitellä
erilaisia metsästysilanteita. Koirien suoritukset näissä tehtävissä
arvioidaan ja ne laitetaan suoritusten perusteella paremmuusjärjes-
tykseen.

WT on varsin tasapuolinen koiria kohtaan. Rastimuotoisessa WT-
kokeessa tehtävät ovat kaikille samat. Toisin on metsästyksessä, ja
sen yhteydessä järjestettävässä A-kokeessa. Niissä ei voida etukäteen
tietää milloin ja mistä riistä lähtee, miten se liikkuu tai lentää, ja
ennen kaikkea mihin se ammuttuna putoaa. Periaatteessa jokainen
nouto on erilainen.

Ensimmäinen virallinen WT-koe järjestettiin Suomessa 8.-9.4.2006
Ristiinassa Mikkelin eteläpuolella. Tuomareina olivat englantilaiset
Phil Wagland ja Steve Crookes.

WT-säännöt ovat Euroopan eri maissa lähes samanlaiset. Lisäksi eu-
rooppalaisten kennelliittojen kattojärjestöllä FCI:llä on kansainväli-
set WT-säännöt, jotka ovat hyvin samanlaiset kuin sen jäsenmaiden
säännöt. Koska eri maissa säännöt ovat lähes samat, voidaan järjes-
tää hienoja kansainvälisiä kilpailuja ja tapahtumia, joissa eri maiden
noutajaväki tapaa. Suomalaiset koirat ja joukkueet ovat menestyneet
kansainvälisissä kilpailuissa hienosti.

LUOKAT JA ARVOSTELU

Working testissä kilpaillaan alokasluokassa, avoimessa luokassa ja
voittajaluokassa. Kuten nimitykset kuvastavat, luokan tehtävien vaa-
tivuus on erilainen.

Koira voi osallistua alimpaan eli alokasluokkaan suoritettuaan taipu-
muskokeen. Saatuaan alokasluokan ensimmäisen palkinnon, koira
siirtyy avoimeen luokkaan. Saatuaan avoimen luokan ensimmäisen
palkinnon, se siirtyy voittajaluokkaan.

WT:ssä tuloksen saanut koira saa ensinnäkin niin sanotun laatuar-
vostelun. Sitä sanotaan myös palkintosijaksi. Suorituksiensa tasosta
riippuen se voi saada luokassaan ensimmäisen, toisen tai kolmannen
palkinnon. Tämä ei siis kerro sitä, mikä saman palkintosijan saanein-
den koirien keskinäinen paremmuusjärjestys on.

WT on aina myös kilpailu. Se tarkoittaa, että palkintosijojen lisäksi
kaikki koirat laitetaan tuloksissa paremmuusjärjestykseen. Koira voi
saada WT:stä sertifikaatin, mikäli se voittaa kokeen voittajaluokan,
saa ykköstituloksen, ja sen suoritus on tuomarien mielestä riittävän
hyvä. Toiseksi sijoittunut koira voi samoilla perusteilla saada vara-
sertin.

Kun koira on saanut WT:stä kolme sertifikaattia, sillä on mahdolli-
suus tulla WT-valioksi. FI KVA-WT arvo edellyttää myös noutajien
käytännön metsästyskokeen (NKM) suorittamista tai tulosta lämpi-
män riistan A-kokeesta. Myös näyttelytulos vaaditaan.

KOEPÄIVÄ JA RASTIT

WT-koe kestää useimmiten koko päivän. Mukaan pitää ottaa riittävästi sään mukaista vaatetta ja evästä. Jakkara on hyödyllinen omaa vuoroa odotellessa. Päivä menee kuitenkin nopeasti muiden suorituksia seurattaessa ja harrastajien kanssa juttellessa.

Koe alkaa alkupuhuttelulla keskuspaikalla. Siinä ylitoimitsija ja ylituomari kertovat päivän kulusta. Sen jälkeen kilpailijat lähtevät maastoon tehtäviä suorittamaan. Kisapäivän jälkeen kokoonnutaan taas keskuspaikalle tulosten julkistamiseen ja palkintojen jakoon.

Rastimuotoisessa WT:ssä koira suorittaa viisi tehtävää vähintään neljällä suorituspaikalla. Suorituspaikat eli niin sanotut rastit on hajautettu maastoon. Suoritusten välissä koira ja ohjaaja siirtyvät rastilta toiselle. Usein koira joutuu myös odottelemaan omaa vuoroaan, joskus pitkäänkin ja useimmiten muiden ihmisten ja koirien seurassa. Tämäkin on metsästystä ajatellen hyvä asia, siinäkin valtaosa ajasta on koiran näkökulmasta odottamista ja jahtiporukan kanssa pitää tulla toimeen.

Kun koira tulee suorittamaan tehtävää, tuomari selittää mitä on odotettavissa. Jokaisessa tehtävässä noudetaan 1 tai 2 damia. Tehtävät arvioidaan asteikolla 0-20 pistettä. Viiden tehtävän kokeen maksimipistemäärä on siis 100 pistettä.

WORKING TESTIN MAASTO

WT:lle sopiva maasto on tyypillistä metsästysmaastoa. Rasteja voidaan pitää erilaisilla vesialueilla, erityyppisissä metsissä, niityillä, soilla, joutomailla, kulttuuriympäristössä ja niin edelleen. Mitä monipuolisempi ja metsästyksellisempi maasto on, sitä kiinnostavampi koe.

Vedessä työskentely on suomalaisen noutajan perustehtäviä. Siksi working testissäkin pyritään yleensä järjestämään ainakin joku rasti vedessä, joskus useampiakin. Vesityötä ei kuitenkaan ole säännöissä määrätty pakolliseksi, eikä vettä välttämättä tarvita laajoina alueina.

Koska WT:ssä noudetaan dameja, se ei ole sidonnainen metsästysaikoihin. WT on periaatteessa mahdollista järjestää lähes ympäri vuoden. Talvella kuitenkin harvemmin kokeita järjestetään. Synnä on se, ettei voida etukäteen tietää millainen lumitalvi on tulossa. Erityisesti pölyävä puuterilumi on olosuhteena hankala. Heitetty dami tuiskahtaa helposti lumen alle piiloon. Vesialueet voivat kokeessa olla jäässä, mutta eivät tietenkään voi olla koiralle vaarallisia.

MITÄ KOIRALTA ODOTETAAN?

Ensimmäistä kertaa WT:hen menevä koiranohjaaja saattaa miettiä mitä hänen koiraltaan WT-kokeessa odotetaan. Tähän on helppo vastaus. Suurin osa WT:ssä vaadituista asioista on samoja kuin muissakin noutajien koemuodoissa. Niiden kaikkien tavoitteena on kehittää hyviä metsästyskoiria, ja kokeessa koiran toivotaan toimivan kuten hyvältä metsästyskoiralta voisi odottaa.

Koiran pitää metsällä ja kokeessa olla äänetön. Äänitelevä koira on rasittava metsästyskaveri, ja haittaa luonnon havainnointia. Ääntely myös häiritsee ja karkottaa riistaa, ennen kuin se on edes ehtinyt ampumaetäisyydelle.

Kun noutajan kanssa ollaan passissa tai liikutaan (tätä sanotaan noutajakokeissa walk up:iksi), koiran pitää pysyä rauhassa ohjaajan vieressä. Tavoitteena on, ettei ohjaajan tarvitse kiinnittää huomiota koiraansa, eikä varsinkaan erikseen olla komentamassa sitä karkaimisen estämiseksi. Ohjaajan pitää pystyä keskittämään huomionsa metsästys- tai koetapahtumiin. Ohjaajan tehtävä on noutajakokeissa markkeerata eli painaa mieleensä pudotusten tarkkoja paikkoja. Jos huomion joutuu kiinnittämään koiraan, tämä ei onnistu.

'WT-koe kestää useimmiten koko päivän. Mukaan pitää ottaa riittävästi sään mukaista vaatetta ja evästä. Jakkara on hyödyllinen omaa vuoroa odotellessa.'

Vierellä pysyminen tapahtuu ilman hihnaa, koska maastossa hihna olisi koko ajan jonkun risun tai kannon ympärillä solmussa, tai koira hihnan kautta nykäisisi ohjaajaa hankalalla hetkellä. Koska kyseessä on metsästyskoira, on ohjaajan saatava muutenkin pitää käteensä vapaina, koska niissähän hänellä useimmiten on, tai pitäisi olla, ase.

Noutoon koira saa lähteä vasta ohjaajan käskystä. Ohjaaja saa antaa noutokäskyn vasta kun tuomari on antanut hänelle luvan lähettää koira työhön.

MARKKEERAUS ELI PAIKALLISTAMINEN

Kun lähimaastosta kuuluu laukaus ja sitä toivottavasti seuraa pudotus, koiran pitäisi havainnoida tapahtuma. Koiran tulisi katsoa laukauksen suuntaan ja nähdä mahdollinen ilmassa lentävä dami.

Markkeeraustehtävässä heitetään dami ilmaan ja ammutaan laukaus. Useimmissa tapauksissa laukaus ammutaan samalla hetkellä, kun dami heitetään. On myös mahdollista, että laukaus kajahtaa, kun dami on lähellä lentoratansa lakipistettä.

Laukaukset ammutaan koepaikasta riippuen starttipistoolilla, damiheittimellä tai haulikolla. Daminheittäjä ja ampuja ovat usein eri paikoissa. Ampuja sijoitetaan sellaiseen paikkaan, missä hän voisi oikeassakin metsästystilanteessa olla. Myös etäisyys lentävään damiin ja sen putoamispaikkaan pitää olla järkevä.

Markkeeraustehtävien noutomatkat ovat alokasluokassa yleensä hyvin maltilliset, harvoin muutamaa kymmentä metriä pidempiä. Yleensä heitoista yritetään myös tehdä hyvin näkyviä.

Kun dami lentää ilmassa, koiran pitäisi markkeerata eli paikallistaa heitto, siis muistaa mihin dami putoaa. Noutoon se saa lähteä vasta kun lupa tuomarilta on saatu.

Lähetettynä koiran pitäisi muistaa damin putoamispaikka mahdollisimman hyvin. Sen pitäisi edetä nopeasti ja suoraviivaisesti putoamispaikalle. Siellä sen pitäisi pysyä melko pienellä alueella ja tehokkaasti metsästää eli etsiä damia.

Jos jostain syystä koira harhautuu matkalla, ei muista putoamispaikkaa, tai ei muuten saa damia, ohjaaja voi ja hänen myös WT:ssä pitää auttaa koira. Toisin sanoen ohjata. Tämä luonnollisesti edellyttää sitä, että koira on ohjattavissa. Jos koira ei ohjausta vielä osaa, ei ohjaajalle jää muuta vaihtoehtoa kuin odottaa, että se toivottavasti saa damin vapaalla haulalla.

OHJAUSTEHTÄVÄT

Metsästyksessä ja sitä kuvaavissa kokeissa tulee tehtäviä, joissa koira ei näe linnun lentoa, damin heittoa eikä niiden pudotuspaikkaa. Tällöin koiran tulisi pystyä etenemään pudotuspaikalle ohjaajansa käskyjen sekä pilli- ja käsimerkkien mukaan. Tätä sanotaan ohjaamiseksi.

Alokasluokassa ohjaustehtävät eivät yleensä edellytä juuri muuta kuin suoraa linjaa. Linja tarkoittaa sitä, että koira osaa edetä ohjaajan näyttämään suuntaan, vaikka sinne ei ole sen nähden damia heitettyään.

Jos linja on kunnossa, ei sivusuuntien osaaminen ole alokasluokassa välttämätöntä. Mutta jos koira harhautuu linjalta, nekin voivat olla tarpeen.

Tyypillinen alokasluokan ohjaustehtävä on 20-30 metrin mittainen. Yleensä melko lähelle damin piilotuspaikkaa ammutaan motiivintilaukaus.

LÄHIHAKU JA PALAUTTAMINEN

Kun koira ohjaustehtävässä tulee oikealle alueelle tai sen lähelle, se usein haistaa damin ja alkaa oma-aloitteisesti etsiä sitä. Mikäli koira sattuu damista katsoen tuulen väärtä puolelle, sen on hyvä osata lähihakupillitys. Lähihakupillityksellä ohjaaja kertoo koiralle, että se on oikealla alueella, ja sen tulee alkaa etsiä damia.

Lähihakupillitystä tehostaa huomattavasti, jos koiran pystyy ensin pysäyttämään pillillä. Koiran hallinta ylipäättään kauempana ohjaajasta edellyttää sitä, että sen saa pillillä pysäytettyä.

Kun dami löytyy, koiran pitää nostaa se heti ylös, oma-aloitteisesti ja viivyttelemättä. Kun dami on koiran suussa, sen pitää lähteä heti sitä palauttamaan. Koiran pitäisi tulla hyvällä vauhdilla mahdollisimman suoraan takaisin ohjaajan luokse. Matkalla se ei saa hylätä damia, vaihtaa sitä toiseen damiin, alkaa dami suussa etsiä muita dameja, rikkoa damia eikä pelleillä sen kanssa.

Ohjaajan luona sen pitäisi tuoda dami ohjaajalle, ja luovuttaa se kauliisti ohjaajan käteen.

ROHKEASTI MUKAAN

Alokasluokan tehtävät WT:ssä eivät ole kovin paljoa taippareita kummempia. Mukaan kannattaa lähteä rohkeasti ja turhia jännittämättä. Erilaiset harjoituskokeet ovat nykyään hyvin yleisiä. Niihin osallistuminen madaltaa kokeeseen osallistumisen kynnyksestä entises-tään.

Tyypillisiä aloittelevan koiran ongelmakohtia, joista seuraa nolla tai jopa kokeen keskeytyminen, ovat ääntely, noutoon karkaaminen, karkaaminen kokonaan hallinnasta ja damin pudottaminen. Näistä useimpiin pystyy harjoittelulla hyvin vaikuttamaan jo ennen koetta. Jos koira pysyy hiljaa paikoillaan, noutaa käskystä ja palauttaa käteen, on tuloskin yleensä melko varma.

Vaikka kokeessa tulisikin joku ”yllätys”, niin se ei ole maailmanloppu. Hyvä koe mittaa koira monipuolisesti, ja kertoo ohjaajallekin millä tasolla koiran kanssa ollaan menossa. Kokeneetkin kisajat lähtevät kokeesta kotiin niin sanotun vikalistan kanssa. Se on

Metsästyksessä ja sitä kuvaavissa kokeissa tulee tehtäviä, joissa koira ei näe linnun lentoa, damin heittoa eikä niiden pudotuspaikkaa. Tällöin koiran tulisi pystyä etenemään pudotuspaikalle ohjaajansa käskyjen sekä pilli- ja käsimerkkien mukaan. Tätä sanotaan ohjaamiseksi.

humoristinen nimitys niille asioille, joihin koiran kanssa harjoitella kannattaa kiinnittää huomiota. Kaikilla on varaa kehittyä ja tyvestä puuhun nousemaan.

Sileäkarvaisella noutajalla voi oikein hyvin osallistua working testiin ja myös menestyä erinomaisesti. Jalostustietokannassa on 17 sileäkarvaista noutajaa, jotka ovat saaneet WT:stä VOI1-tuloksen. Esimerkiksi Laura Rankin flatti Majakkasaaren Vesililja on voittanut WT-kokeen ja saanut siitä merkinä sertifikaatin. Jan-Erik Erikssonin flatti Svartalwen's Zaia Sonja on saanut varasertin.

Näidenkin hienojen koirien esimerkkiä seuraten kannattaa tulla WT:hen starttaamaan, kunhan koronatilanne helpottaa ja kokeet alkavat taas pyöriä. //

Kirjoittaja Petteri Hirvonen on noutajien working testin ja A-metsästyskokeen tuomari. Hän on toiminut noutajien rodunomaisten kokeiden tuomaritoimikunnan jäsenenä. Hän metsästää aktiivisesti ja monipuolisesti, ja kilpailee omilla koirillaan. Metsästyskortti hänellä on ollut vuodesta 1982 ja ensimmäinen noutaja hänen perheeseensä tuli 1988. Hän on kilpaillut koiriensa kanssa myös kansainvälisissä arvokilpailuissa useissa Euroopan maissa.

FIELD TRAINING GUIDELINES AND TIPS

– LESSONS I'M LEARNING ALONG THE JOURNEY

Vinkkejä ja ohjeita metsästyskoulutukseen

– Mitä olen oppinut matkan varrella

Rakastan flattieni kouluttamista! Olen saanut vakavan pureman treeni-kärpäselältä! Mielestäni metsästyskoulutus on erityisen haastavaa. Jokainen koira on erilainen; mikä toimii yhdellä voi olla täysin väärä tapa opettaa toista. Koiran koulutuksen opettelu vaatii paljon opiskelua, suunnittelua ja pohdintaa. Hyvät kouluttajat ovat hyviä tarkkailemaan, he osaavat lukea koirien tunnetiloja ja muokata koulutustaan saamansa informaation perusteella.

Kouluttaja tarvitsee myös salapoliisin kykyjä – miksi jokin asia meni pieleen ja mitä pitää tehdä jotta saavuttaisi menestystä? Tullakseen hyväksi kouluttajaksi tarvitsee itsetuntemusta ja -kontrollia, tunteet pitää pystyä pitämään kurissa, vaalia kärsivällisyyttä ja pitää hermot kurissa myös kokeissa ja testeissä. Haasteiden tasapainottaminen koulutuksessa on palkitsevaa! Rakastan katsoa koirieni rajoittamatonta iloa kun ne työskentelevät! Niiden koko olemus on keskittynyt työhön, työhön jota ne rakastavat. Koiran ja ohjaajan välille kehittyy hieno suhde, koska ylemmän tason kokeet ja treenit vaativat vahvaa tiimityötä.

Tavoitteen saavuttaminen on erityisen tyydyttävää ja palkitsevaa. Menestyksen makea maku innostaa. Upeita ystävyssuhteita muodostuu ympäri manteretta.

Matkustaminen uusiin paikkoihin treenaamaan tai kokeisiin on kiinnostavaa ja hyvin nautinnollista. Olen varma siitä, että metsästyskokeisiin treenaaminen pitää minut elossa pitkään, koirieni kanssa viettämieni aktiivisten ulkoilupäivien on pakko vaikuttaa pitkäikäisyyteen!

Metsästyskoulutus on haastavaa ja palkitsevaa... ja se pitää myös erittäin nöyränä. On niin helppo tehdä virheitä. On niin helppo tehdä vääriä asioita väärään aikaan. Niin helppoa tehdä virhe ja pilata viikkojen hyvä työ viidessä minuttissa.

Niin helppoa syyttää koiraa ja olla itse ottamatta vastuuta ongelmasta. Ensimmäinen flattini Sarah oli uskomattoman lahjakas noutaja joka kärsivällisesti sietä koulutusvirheitäni. Toivoisin, että hän olisi vielä luonamme ja haluaisin hänen tietävän että olen oppinut paljon ja kehityn koko ajan kouluttajana ja ohjaajana.

Tässä on jotain matkani varrella oppimiani asioita. Toivon, että sinulle on niistä hyötyä.

OPETA, ÄLÄ TESTAA!

Metsästyskoulutus on pitkä ja sitoutumista vaativa prosessi, menestystä ei saavuteta yhdessä päivässä! Rentoudu ja nauti matkasta. Yritä aina varmistaa onnistumisesi etukäteen: varmista että jokaisella markkeerauksella, sokkolinjalla ja muilla harjoitteilla on merkitys. Tiedä tarkoin mitä haluat saavuttaa. Kuten kirjailija ja kouluttaja Jim Dodds sanoo: ”Mikä on pointtisi?” Parantaako koulutussuunnitelmasi oikeasti koirasi kykyjä, vai tarjoaako se vain liikuntaa? Onnistuneelta koulutusstrategialta vaaditaan suunnitelmallista etenemistä ja toistuvia harjoituskertoja.

Saatavilla on paljon koulutusohjelmia, joissa harjoitusten kulkua käydään yksityiskohtaisesti läpi: Mike Lardyn kirjat, videot ja DVD:t, Evan Grahamin kirjat, Retriever Online -julkaisu ja Retriever Journal -lehti.

Varoituksen sana – älä sokeasti seuraa ehdotettuja harjoitusohjelmia tai aikajanoja – katso seuraava kappale ”Treenaa sitä koiraa, mitä olet treenaamassa”. Harjoittelussa on kyse opettamisesta ja kommunikaatiosta. Näytä koirallesi mitä sen pitää tehdä ja selkeästi demonstroi halutut käytökset. Pidä

treenihetkesi selkeinä keskittymällä yhteen asiaan. Koiran on helpompi ymmärtää mitä sille kerrotaan, kun sivujuonet eivät sotke viestiäsi. Ajattele esimerkiksi kuinka juuri autonajoa opetteleva henkilö stressaantuisi, jos opettaja selittäisi hänelle samaan aikaan kaasu- ja jarrupolkimien toimintaa ja taskuparkkeerausta. Riko ongelmat pienempiin osiin ja korjaa ne. Esimerkiksi: ystäväsi heittää koirallesi sorsan: koira juoksee sorsalle, haistaa sitä ja kierii sen päällä. Vaikka kuinka käsket ”nouda” ja ”tänne” koira jatkaa kierimistään linnun päällä.

Mitkä ovat ongelmat? Ensiksi koira ei noutanut sorsaa ja toiseksi se ei tullut kutsuttaessa. Sinun täytyy työstää molempia ongelmia erikseen. Pidä koira hihnassa ja opeta se aluksi pitämään sorsaa, kun se onnistuu opeta koiraa noutamaan lintu. ”Tänne” käskyä harjoittelet ensin koira pitkässä liinassa, sitten häiriöissä, sitten vapaana lyhyellä matkalla, sitten koira vapaana häiriöissä.

Kun suunnittelet treenejä, älä sotke eri asioita samaan treeniin. Esimerkiksi hip pocket -kakkosmarkkeerauksen ja poison birdin sekoittaminen samaan harjoituskertaan voi olla koiralle liikaa.

SANASTO:

hip pocket double: tietynlainen linjamarkkeeraus, jossa ensimmäinen heitto tulee lähelle toista heittäjää, lähes tämän ”taskuun”

poison bird -nouto: koiran tulee jättää helppo markkeeraus ja suorittaa esim. ohjaustehtävä ensin

cheating single -markkeeraus: koiran tulee edetä heitolle vettä pitkin ja palauttaa samaa reittiä, koira ei saa ”huijata” juoksemalla rantaa pitkin

happy bumper -dami: heitetään palkkioksi ja koira saa lähteä paukkunoutoon

water blind: vedessä suoritettava ohjaustehtävä

©Juho Pajari

Suunnittele harjoituksille teemat: esimerkiksi useita päiviä linjaharjoittelua peräkkäin: ojien ylitystä, puskien tai aukkojen läpimeenoa. Pidä harjoitushetkesi oppimistapahtumina, keskity treenimahdollisuuksien maksimointiin. Vastusta kiusausta antaa egolle valtaa muuttaa treenit kilpailuksi – näyttää treenikavereillesi kuinka hieno koira sinulla on. Kyse ei ole ”treenien voittamisesta”!

Pidä harjoitushetket oppimistapahtumina, keskity treenimahdollisuuksien maksimointiin. Vastusta kiusausta antaa egolle valtaa muuttaa treenit kilpailuksi – näyttää treenikavereillesi kuinka hieno koira sinulla on. Kyse ei ole ’treenien voittamisesta’!

Sunnittele harjoitukset niin, että parannat heikkouksia ja hiot vahvuuksia. Jos jokin epäonnistuu, älä pelkää mennä harjoituksissa taaksepäin ja yksinkertaistaa tehtävää niin, että koira onnistuu. Kun opetat uusia asioita tai tarkistat jotain aiemmin opittua mitä et ole hetkeen harjoitellut, älä korjaa ensimmäisistä virheistä vaan yksinkertaista tehtäviä. Yritä nähdä virhe mahdollisuutena oppia – mikä meni pieleen? Miksi? Miten voin korjata sen? Erinomaiset kouluttajat tekevät muistiinpanoja jokaisesta harjoituskerrasta. He pitävät kirjaa koirien edistymisestä – mikä toimii hyvin? Missä koiralla on haasteita? Millainen asenne koiralla on?

Muistiinpanojasi tarkastelemalla voit hienosäätää harjoituksia vastaamaan koirasi erityistarpeita.

LUE KOIRAA. TREENAA SITÄ KOIRAA, JOTA OLET TREENAAMASSA.

Kirjailija ja noutajakouluttaja Evan Graham antaa usein tämän neuvon: ”Treenaa sitä koiraa, mitä olet treenaamassa” Vaikuttaa yksinkertaiselta ja vähän hassultakin vai mitä? Mutta niin usein emme huomioi koiramme ongelmaa, vaan pyrimme vain viemään treenin läpi tai esim. suorittamaan sokkolinjan, mille koira on lähetetty. Mutta opettele olemaan joustava. Flattisi ei ole hiilikuitukopio korkeavirteisestä field trial labradorista, jonka näet Mike Lardyn videolla! Koirasi todennäköisesti edistyy eri tahtiin kuin treenikaverisi koira. Älä aseta tiukkaa aikataulua koiran edistykselle. Antaaksesi koirallesi parhaat mahdollisuudet menestyä kouluta sitä sen omassa tahdissa. Kiinnitä aina huomiota koirasi asenteeseen ja pidä koulutus positiivisena. Tavoitteesi on

edetä niin että koirasi luottamus itseään ja sinua kohtaan säilyy. Lue koirasi ja muokkaa koulutustasi koiran asenteen ja suorituksen perusteella.

Ole hyvin varovainen, ettei harjoittele liikaa. Minä opin tämän kantapään kautta. Sarah oli erinomainen markkeeraaja ja saavutti helposti Junior Hunter -tittelinsä. Minä jäin koukkuun treenaamiseen ja halusin saavuttaa Senior Hunter -tittelin. Ostin useita kirjoja ja videoita ohjaamisen opettamisesta. Niillä koiraa opetettiin menemään T:n muotoon laitetuille dummy-kasoille. Katsoin videoita ja joka päivä lounaalla ajoin ystäväni pellolle ja treenasin Sarahin kanssa T:tä. 45 minuuttia päivässä, 7 päivää viikossa. Sarahista tuli hitaampi ja hitaampi. Lopulta se vain raahautui dummykasoille, joille sen lähetin. En keksinyt mikä oli vialla, videoilla koirat ryntäsivät kasoille ja syöksyivät takaisin. Loppujen lopuksi kysyin kokeneelta ystävältä missä ongelma voisi olla. Hän tajusi välittömästi, että Sarah oli lopen kyllästynyt T-harjoitukseen, enkä ollut kiinnittänyt huomiota Sarahin asenteeseen. Opin, että Sarah kestäisi lyhyitä, hauskoja T-harjoituksia, ehkä 3 kertaa viikossa, kunhan saisi paljon markkeerauksia sorsilla.

Älä tarjoile koirallesi yksipuolisesti paineistavia harjoituksia kuten cheating singles, poison birds tai water blind, vaihtele harjoituksia lisäämällä markkeerauksia tai vaikkapa hakua. Ylläpidä positiivista asennetta paukkunoudoilla joko damilla tai riistalla. Ole joustava äläkä aina tee samanlaisia harjoitteita. Sekoita harjoituksia.

Tarkkaile koirasi tilaa jatkuvasti, niin fyysistä väsymystä kuin henkisen kapasiteetin ylittymistä, erityisesti kuumalla ilmalla tai kun opetat koiralle uusia asioita. Jos koirasi vaikuttaa epävarmalta tai jännittyneeltä, säädä tekemistäsi yksinkertaisemmaksi, pidä tauko tai heitä happy bumper.

’Opettele olemaan joustava. Koirasi todennäköisesti edistyy eri tahtiin kuin treenikaverisi koira. Älä aseta tiukkaa aikataulua koiran edistykselle. Antaaksesi koirallesi parhaat mahdollisuudet menestyä, kouluta sitä sen omassa tahdissa. Kiinnitä aina huomiota koirasi asenteeseen ja pidä koulutus positiivisena. Tavoitteesi on edetä niin, että koirasi luottamus itseään ja sinua kohtaan säilyy.’

Kehuminen on erittäin tärkeää metsästyskoulutuksessa. Kehuja pitää antaa oikein ja oikealla hetkellä kun koira tekee oikean ratkaisun. Käytä harkintaa kehuessasi, lue koirasi. Liika tai huonosti ajoitettu kehuminen voi heikentää kehumisen vaikutusta. Liian vähäinen kehu, jos olet kuin kenttäväpeli, voi johtaa huonoon asenteeseen. Kehu vilpittömästi ja oikea-aikaisesti koulutettavan koiran tarvitsemalla tavalla.

Joskus voi olla houkuttelevaa käyttää kovempia keinoja koulutuksessa. Jos koirasi hiipii ympärilläsi sen sijaan että työskentelisi iloisesti ja tyylikkäästi, älä syytä koiraa, syytä itseäsi! Flattimme rakastavat työntekoa, älä varasta niiden iloa olemalla brutaali tai kovakourainen harjoittelun nimissä. Jätä harjoittelun ilo myös koiralle!

Joskus voi olla houkuttelevaa käyttää kovempia keinoja koulutuksessa. Jos koirasi hiipii ympärilläsi sen sijaan että työskentelisi iloisesti ja tyylikkäästi, älä syytä koiraa, syytä itseäsi! Flattimme rakastavat työntekoa, älä varasta niiden iloa olemalla brutaali tai kovakourainen harjoittelun nimissä. Jätä harjoittelun ilo myös koiralle!

Esittely:

Judy Teskey on FCRSC:n (sileäkarvaisten noutajien rotujärjestö Kanadassa) metsästyskoulutusvastaava sekä FCRSA:n (sileäkarvaisten noutajien rotujärjestö USA:ssa) metsästyskoulutustoimikunnan jäsen.

Judy rakastaa paitsi koirien koulutusta, myös artikkelien kirjoittamista. Erityisesti hän haluaa ymmärtää, miksi koulutus onnistuu – tai epäonnistuu.

Judy kasvattaa sileäkarvaisia noutajia kennelnimellä Coastlight yhdessä Wendy Tisdallin kanssa.

TEACHING STEADINESS

– PAIKALLA PYSYMISEN OPETTAMINEN

’Rakastan metsästyskoulutusta flattieni kanssa. Nautin myös, kun voin auttaa ystäviäni kouluttamaan noutajiaan... erityisesti flatteja! Viimeaikoina useat ystäväni ovat kysyneet neuvoja miten opettaa koiraa pysymään rauhallisena paikallaan. Kiitos ideasta tähän artikkeliin, – Judy.

Rauhallisesti paikallaan pysyvä koira on tärkeä monestakin syystä: turvallisuus, menestys metsästystapahtumissa ja se on myös pohja edistyneemmälle koulutukselle. Metsästäminen rauhallisen ja paikallaan pysyvän koiran kanssa on huomattavasti turvallisempaa ja tuloksettaampaa. Koira joka karkaa ammuttaessa, voi aiheuttaa vaaran itselleen samoin kuin aiheuttaa ampujalle ohilaukauksen, kun ampuja varoo ampumasta koiraa. Ampuminen hihnassa olevan koiran kanssa on hyvin vaarallista ja hölmöä toimintaa! Koira, joka pysyy paikallaan ammuttaessa, pystyy katsomaan pudotuksen ja paremmin markkeeraamaan pudotetun linnun sijainnin. Keski- ja ylemmän tason kokeissa koirien on pysyttävä paikoillaan markkeerauksia heitettäessä ja koirien on myös pystyttävä passityöskentelyyn toisen koiran työskennellessä. Koiralla, joka pysyy rauhallisena paikallaan, on myös perusta edetä koulutuksessa vaativampiin tehtäviin kuten laukauksiin, ylösajoon sekä erilaisiin häiriöihin kesken noudon.

Lisähyötynä varmasti paikallaan pysyvän koiran kanssa voit hallita useampia koiria treenatessasi. En salli koirien kilpailla damista, kun heitän palkkadamin tai markkeerauksen. Usein otan damin jokaiselle koiralle ja laitan koirat istumaan. Heitän yhden damin kerrallaan ja annan koiran noutaa nimellä. Sitten heitän seuraavan damin ja seuraava koira saa noutaa. Jokainen koira noutaa sille heitetyn damin. Tämä opettaa koiralle, että jokainen heitetty dami ei ole tarkoitettu sen noudettavaksi. Samalla koirat oppivat passiivisyyttä sekä häiriöitä.

Kuten yleensä noutajien koulutuksessa, on monia tapoja saavuttaa sama lopputulos: koira joka istuu rauhallisena katsoessaan markkeerauksia ja odottaa ohjaajan lupaa lähteä noutoon. Olen käyttänyt seuraavaa menetelmää onnistuneesti opettaessani koiriani pysymään paikallaan. Minun mielestäni tämä menetelmä on looginen, tehokas ja helppo, eikä se vaikuta koiran noutohaluun eikä yhteistyöhön koiran kanssa. Tässä menetelmässä koira saa palkkion oikeasta käytöksestä. Väärää käytöstä ei palkita. Rauhallinen, hiljainen pentu vapautetaan, jolloin se

Aloita harjoittelu näin: kyykisty niin, että pentu on edessäsi ja pitele pentua käsi sen molemmilla lavoilla.

saa haluamansa palkinnon – noudon! Vastataan taisteleva ja riehuva pentu ei saa palkkiota... sitä pidetään rauhallisesti paikoillaan kunnes se rentoutuu ja rauhoittuu... sitten se saa noutaa palkkionsa. On yllättävää, kuinka nopeasti pennut yhdistävät asian: ”Saadakseni mitä haluan (noutaa), täytyy istua rahallisena. Kun rimpuilen, taistelen ja riehun, en saa mitä haluan.”

Alan opettaa paikalla pysymistä kun pentu on nuori... noin kolmen kuukauden ikäinen. Siihen asti olemme tehneet kaikkea hauskaa, motivoituja pentunoutoja leluilla alueilla, joilla häiriöt ovat vähäisiä.

Aloittaaksesi kyykisty niin, että pentu on edessäsi ja pitele pentua käsi sen molemmilla lavoilla. Avustaja seisoo muutaman metrin päässä, hakee pennun huomion kutsumalla, heiluttaa lelua (tai maalitelaa* tai pentudamia)

ja rauhallisesti heittää esineen matalaan ruohikkoon. Aluksi heitot tulisi tehdä heittäjästä pentuun ja ohjaajan päin. Näin vältetään pennun juoksemista heittäjän luokse. Kun palautus on varma, ei heiton suunnalla enää ole merkitystä.

Pidä pentua hellästi, mutta varmasti. Pysy itse rauhallisena ja missään tapauksessa älä hermostu! Heti kun tunnet pennun rentoutuvan, vapauta pentu ja anna sen noutaa esine. Tee kaikkiesi, jotta pentu ei pääse ryöstäytymään otteestasi, mutta ole myös varovainen, ettet satuta rimpuilevaa pikku otusta! Yritä vapauttaa pentu kun se katsoo heitettyä esinettä. Jos pentu pääsee irti otteestasi, huolehdi, että avustaja nostaa esineen, piilottaa sen kainaloonsa, kääntää selkensä pennulle eikä ota katsekontaktia pentuun. Estä pentua saamasta palkkiota huonosta käytöksestä. Kun pennulla on esine suussaan, rohkaise

(*Kääntäjän huomautus. Alkuperäisessä tekstissä ’paint roller’.

Käytetään erityisesti pennuilla noudon opettamiseen, koska on kiva ja pehmeä suussa)

'Haluat pennun erottavan onnistumisen (rauhallisuus = palkkio eli nouto) ja epäonnistumisen (riehuminen = ei palkkioita). Jos koira jatkaa riehumista rauhoittumatta, sinun täytyy vähentää houkutusta.'

sitä tulemaan luoksesi ja kerro sille kuinka hieno pentu se onkaan. Voit joutua houkuttelemaan pennun luoksesi toisella lelulla tai damilla. Älä kiinnitä mitään huomiota esineeseen jota pentu kantaa... keskity pentuun – paljon silityksiä ja kehuja.

Haluat pennun erottavan onnistumisen (rauhallisuus = palkkio) ja epäonnistumisen (riehuminen = ei palkkioita). Jos koira jatkaa riehumista rauhoittumatta, sinun täytyy vähentää houkutusta. Avustaja ei kutsu pentua, ei heiluta esinettä. Mahdollisesti esine tulee vaihtaa pennun mielestä vähemmän arvokkaaseen esim. lempilelu maalitelaan?

Tämä menetelmä on toimiva ja tehokas, kun ohjaaja on johdonmukainen. Pennun on oltava rauhallinen päästäkseen noutamaan. Jos pentu oppii, että taistelu ja riehuminen johtaa menestykseen (pentu saa mitä haluaa), tavoitteidesi saavuttaminen kestää paljon kauemmin!

Kun edistytte tässä prosessissa, voit pikkuhiljaa pidentää aikaa ennen kuin päästät pennun noutoon. Vähitellen voit myös pidentää heittoja (ja suunnata ne pois päin pennusta). Pysytte kuitenkin vielä lyhyellä nurmella. Harjoituksissa otan myös nopeasti käyttöön käskyt, joita aion tulevaisuudessa käyttää. ”Mark” kun avustaja kiinnittää pennun huomion itseensä. ”Yes, that’s it” kun pentu on fokusoitunut avustajaan. ”Sit” kun pentu istuu rauhallisena. ”Pennun nimi” kun pentu saa noutaa. Ja ”here” kun pentu palauttaa esinettä, sekä lyhyitä vihellyksiä kun pentu palauttaa. Ja paljon kehuja onnistumisesta. Haluan, että pentuni nauttii treenaamisesta kanssani sekä oppii oppimaan ja haluaa miellyttää minua.

Ajan kuluessa vähitellen vähennän pennun kiinnipitoa. Yritä pitää käsiäsi hieman irti pennun lavoista nähdäksesi, ottaako pentu itse vastuuta istumisestaan. Jos tämä onnistuu, voit siirtyä pitämään kiinni pennun pannasta. Sen jälkeen kevennä otetta pannasta. Tämän jälkeen voit siirtyä kyykkyyntä pennun viereen. Loppujen lopuksi voit seistä pennun vieressä ja pitää sitä pannasta kiinni.

Kun pentu oppii pysymään paikallaan, voit lisätä heitetyn esineen kiinnostavuutta. Avustaja voi pitää enemmän ääntä ja heiluttaa esinettä, voit liittää laukauksen ym.

Avustaja seisoo muutaman metrin päässä, hakee pennun huomion kutsumalla, heiluttaa lelua tai pentudamia ja rauhallisesti heittää esineen matalaan ruohikkoon.

Ajan kuluessa vähitellen vähennän pennun kiinnipitoa. Yritä pitää käsiäsi hieman irti pennun lavoista nähdäksesi, ottaako pentu itse vastuuta istumisestaan. Jos tämä onnistuu, voit siirtyä pitämään kiinni pennun pannasta.

Ole johdonmukainen – lähetä pentu noutoon vain jos se istuu rauhallisena. Pidätä palkkio (nouto), jos koira liikkuu tai edistää kohden noutoa. Jos pentu varastaa ja juoksee kohden noutoa, avustajan tulee nopeasti poimia esine ennen pentua. Ota pentu takaisin lähetyspaikkaan ja toista harjoitus.

Ole johdonmukainen – lähetä pentu noutoon vain jos se istuu rauhallisena. Pidätä palkkio (nouto), jos koira liikkuu tai edistää kohden noutoa. Jos pentu varastaa ja juoksee kohden noutoa, avustajan tulee nopeasti poimia esine ennen pentua. Ota pentu takaisin lähetyspaikkaan ja toista harjoitus. Vanhemman ja kokoneemman koiran voit viedä hetkeksi ”jäähylle” ja yrittää uudelleen. Jos koira epäonnistuu useamman kerran, vähennä noudon kiinnostavuutta (ei ääntelyä heitettäessä, ei laukausta, damin pudotus heiton asemesta ym.), jotta koira voi onnistua.

Kun pentu kehittyy ja tulee varmemmaksi, muuta harjoitteluaasi enemmän metsästyskoikeita/ metsästystä vastaavaksi – käytä riistaa, piiloja passipaikoilla, lisää aikaa passissa, harjoittele eri paikoissa, useampia koiria ja ihmisiä alueella ym. Lopulta, siinä sinä olet – rauhallisen koirasi kanssa... vaikkakin suuremman, kehittyneemmän pennun kanssa kuin mistä aloitit!

Tätä menetelmää voit käyttää myös vanhemman koiran kanssa. Muista että koiran tarvitsee erottaa onnistuminen (rauhallisuus, istuminen on yhtä kuin palkkio) ja epäonnistuminen (liikkuminen, eteenpäin hiipiminen on yhtä kuin ei palkkiota). Koira, jolla on pitkä historia karkaamisista, voi tarvita harjoituksia, joissa suuri osa karkaamisen syistä on poistettu. Tee treenejä, joissa avustaja hiljaa tiputtaa damin sen sijaan, että heitetään dami laajassa kaaressa. Jos koira karkaa, varmista, että se ei saa damia. Kutsu koira takaisin luoksetulokäskyllä. Älä käytä koiran nimeä. Käytän koiran nimeä vain lähettäessäni sen noutoon. Jos koirasi karkaa, avustajasi on oltava nopea ja nostettava dami.

Flattimme ovat älykkäitä ja ne rakastavat noutamista, paikallaan pysymisen ja rauhallisuuden opettaminen tällä tavalla hyödyntää molempia ominaisuuksia. Säännöllisellä harjoittelulla saat tuloksia! Onnea matkaan... toivon, että nautit matkastasi flattisi kanssa!

Judy Teskey on FCRSC (Sileäkarvaisten noutajien rotujärjestö Kanadassa) metsästyskoulutusvastaava sekä FCRSA:n (Sileäkarvaisten noutajien rotujärjestö USA:ssa) metsästyskoulutustoimikunnan jäsen.

Judy rakastaa paitsi koirien koulutusta, myös artikkelien kirjoittamista. Erityisesti hän haluaa ymmärtää, miksi koulutus onnistuu – tai epäonnistuu.

Judy kasvattaa sileäkarvaisia noutajia kennelnimellä Coastalight yhdessä Wendy Tisdallin kanssa.

KATSEKONTAKTI – MITÄ, MITEN, MIKSI?

Koira tarkkailee sitä, mistä se on kiinnostunut. Varsinkin pennut ja sellaiset aikuiset koirat, joilla on hyvä suhde ohjaajaansa, tarkkailevat ohjaajaa alituisen. Jos koira ei ole meistä vähääkään kiinnostunut, on myös kouluttaminen hankalaa. Useissa koiraharrastuslajeissa koiran tulee olla kontaktissa ohjaajaan pitkiäkin aikoja. Esimerkkinä vaikkapa seuraaminen, joka on osa montaa harrastuslajeja.

Katsekontaktin opettaminen pennulle on yleensä melko mutkatonta. Tapoja on useita, tässä yksi. Ota kumpaankin käteesi makupala ja näytä ne koiralle. (Pennun kanssa voit aluksi mennä kyykkyyntä tai istua tuolille.) Levitä sitten kätesi. Koira usein katselee aluksi käsiä, mutta jossain vaiheessa katsahtaa sinua.

Jos mitenkään muuten koira ei sinuun katso, voit pitää suhinaa, sihinää tms. Älä kuitenkaan käytä koiran nimeä tässä kohtaa. Kun koira katsoo sinuun, merkitse hetki eli naksauta tai käytä palkkiosanaa ja anna koiralle makupala. Vaihtele kättä, josta palkkio tulee. Jos koira on kiinnostuneempi oikeasta kädestä, anna nimi vasemmasta, ja toisinpäin. Tee muutampia toistoja kerrallaan. Lisää tehtävään hiljalleen myös kestoa satunnaistamisen kautta, eli vaihtelemalla aikaa, joka koiran tulee sinua katsoa.

Kun tämä sujuu, tee samaa käsiäsi heiluttaen. Lisähaasteena voit myös esim. siirtää kädet selän taakse.

Hyvä malliharjoitus katsekontaktiin liitettynä on siirtää namit hiljalleen avoimissa käsissä alemmas ja lähemmäs koiran päätä, lopulta leuan alle. Namit saa luvalla, kun sinuun katsoo.

’Kun koiralle on opetettu katsekontaktia, sitä voi hyödyntää myös arjessa. Katsomalla sinuun koira saa luvan tulla autosta, mennä tervehtimään vierasta, juoksemaan vapaana, mennä uimaan jne. Näin koiran mielentila on huomattavasti maltillisempi.’

Tee katsekontaktiharjoituksia paljon myös niin, että koira itse ilman mitään erityistä houkuttelua tai vihjettä katsoo sinuun. Toisin sanoen palkitse kontaktia, jonka koira ottaa spontaanisti sinuun. Kun koira saa usein huomiota ja palkkioita ottaessaan kontaktia sinuun, se alkaa koko ajan enemmän ja enemmän tarkkailla sinua palkkioiden ja mukavan tekemisen toivossa.

Harjoittele katsekontaktia myös niin, että koira pitää sinuun kontaktia, kun liikut esimerkiksi sivuttain tai peruuttaen. Voit välillä palkita koira heittämällä naimia pois päin itsestäsi haettavaksi ja taas palkita uudelleen, kun koira palaa kontaktiin uudestaan. Vaihteleva palkkaus pitää varsinkin vilkkaan koiran mielenkiintoa yllä paremmin kuin se, että nimi vain tuupataan koiran suuhun.

Toista harjoituksia eri paikoissa ja erilaisilla häiriöillä, kunnes koira oppii asian ja alkaa tarkkailla sinua enemmän. Mitä suurempi häiriö, sen paremmat palkkiot. Uudessa paikassa tai häiriöitä lisääessä vähennä vaatimustasoa, eli koira saa palkkion tarvittaessa vain ihan nopeastakin vilkaisusta.

Kannattaa reagoida koiraan myös lenkillä, kun se sattuu ottamaan sinuun kontaktia. Joka ikistä vilkaisua ei tietenkään tarvitse arjessa eikä treeneissä palkita, vaan välillä koiran kehuminen riittää. Palkitse kuitenkin varsinkin ne kontaktin otot, jotka ovat erityisen arvokkaita.

Sivullasi perusasennossa istuessaan koira ei saa otettua katsekontaktia silmiisi, jos katsot itse suoraan eteenpäin. Tällöin siis riittää, että koira on selvästi suuntautunut sinua kohden ja näin ollen kontaktissa ja kuulolla.

Kun koiralle on opetettu katsekontaktia, sitä voi hyödyntää myös arjessa. Katsomalla sinuun koira saa luvan tulla autosta, mennä tervehtimään vierasta, juoksemaan vapaana, mennä uimaan jne. Näin koiran mielentila on huomattavasti maltillisempi.

Pyri harjoituksissa siihen, että vastuu katsekontaktin ottamisesta siirtyy oppimisen myötä koiralle itselleen. Ei siis niin, että joudut hokemaan koiralle ”Kats” joka ainokaisessa välissä. //

Treeni-iloa!

NOME-SEURAAMINEN

Artikkelin kirjoittaja, Tarja Tuhola on harrastanut sileäkarvaisilla- ja kultaisilla noutajillaan noutajien rodunomaisia lajeja ja kokeita vuodesta 1991. Hän on voittanut flattinarttunsa kanssa vuonna 2014 sileäkarvaisten noutajien Pohjoismaiden mestaruuden, joka kilpailtiin lämpimän riistan A-kokeena. Metsästys on kuulunut hänellä tärkeänä osana noutajien kanssa toimimiseen: aluksi pelkästään muiden metsästäjien apuna riistojen talteen ottamisen muodossa ja kohta kymmenisen vuotta omakin haulikko on kulkenut metsällä mukana.

Nome-seuraamisen opettaminen lähde-tään rakentamaan seuraamisen perusteista. Vaikka nome-seuraaminen on hieman vaapaamuotoisempaa kuin toko-seuraaminen, kannattaa se opettaa noutajalle vahvaksi, jotta koira osaisi koe- ja metsästystilanteissa ympäristön monista virikkeistä huolimatta kulkea lapa suunnilleen ohjaajan polven kohdalla ja nuuhkimatta maata.

Seuraaminen itsessään ei ole läheskään kaikille koirille palkitsevaa toimintaa ja siksi suullisilla kehuilla ja esim. namipalkkioilla on mielestäni tärkeä merkitys taidon opettamisessa. Välillä joutuu myös taluttimella tai suullisilla kielloilla rajoittamaan esim. liiallista vauhtia tai maan nuuhkimista. Itse tykkään käyttää nome-seuraamisen harjoittelussa koira rauhoitettavia signaaleja, kuten maltillista kehumista, nameja ja esim. koiran pään silittämistä pysähdyksissä (kokeissa koskeminen kielletty), koska toivon koiralta rauhallista käytöstä niin metsästyksessä kuin kokeissakin.

HARJOITTELE MONIPUOLISESTI

Seuraamisen harjoittelu on tärkeää tehdä koiralle mielekkääksi ja vaihtelevaksi. Harjoitukset on hyvä pitää ainakin alkuvaiheessa lyhyinä, jotta koiran viretaso pysyy yllä, mutta toisaalta seuraamista voi oman viitsemäisyyden mukaan harjoitella useitakin kertoja päivässä muutamien minuuttien ajan. Mielenkiintoa harjoituksiin tuovat suunnanmuutokset, käännökset, pysähdykset, temponvaihtelut ja seuraamisharjoitusten liittäminen esim. noutotehtäviin. Seuraamisen opettelu erityisesti hitaassa tempossa kävellen hyödyttää myöhemmin koe- sekä metsästystilanteissa. Tärkeässä roolissa on myös harjoittelu vaihtelevissa maastoissa. Jo melko nuorelle noutajalle kannattaa piha-, kenttä-, tie-, polku- ja peltotreenien oheen ottaa säännöllinen seuraamisen harjoittelu metsässä, jossa maastopohja ei olekaan tasaista, puut ja risut hankaloittavat kulkemista ja hajut kiinnostavat. Jos tavoitteet ovat koepuolella korkealla, koiralle on syytä opettaa mm. ahtaan paikan ohittaminen. Siinä koiran pitää siirtyä ohituksen ajaksi

ohjaajan taakse, mikäli se ei mahdu ohittamaan puuta tai pensasta ohjaajan sivulla kulkien. Ojien ylityksiä kannattaa myös harjoitella siten, ettei koira hyppää voimakkaasti ojan yli ja tällä tavoin tarkoituksettomasti poistu hetkellisestikään ohjaajan sivulta (voidaan katsoa hylkääväksi virheeksi mm. A-kokeissa). Jos oja ei ole kovin syvä, voi itse kävellä ojan pohjan kautta ja ohjata koira tekemään samoin.

'Jo melko nuorelle noutajalle kannattaa piha-, kenttä-, tie-, polku- ja peltotreenien oheen ottaa säännöllinen seuraamisen harjoittelu metsässä, jossa maastopohja ei olekaan tasaista, puut ja risut hankaloittavat kulkemista ja hajut kiinnostavat. Jos tavoitteet ovat koepuolella korkealla, koiralle on syytä opettaa mm. ahtaan paikan ohittaminen. Siinä koiran pitää siirtyä ohituksen ajaksi ohjaajan taakse, mikäli se ei mahdu ohittamaan puuta tai pensasta ohjaajan sivulla kulkien.'

Seuraamisen haasteet tulevat usein esille erityisesti silloin kun koiralla on odotusarvo noutamisesta ja esim. veteen pääsystä. Mikäli tavoitteena on kokeissa menestyminen, kannattaa näihinkin panostaa harjoittelemalla seuraamista rannan suuntaisesti, kohti rantaa ja rannasta pois päin. Vesipedolle on hyvä opettaa, että veden näkeminen ei aina tarkoita uimaan pääsemistä. Esim. muistinnoutoja treenatessa on myös oltava tarkkana, ettei koiran anneta edistää, kun kuljetaan kohti damia.

LISÄÄ HÄIRIÖITÄ

Kun nuori tai aikuisempikin koira on oppinut sen, mitä siltä seuraamisessa odotetaan, voidaan harjoitteisiin alkaa pikkuhiljaa lisäämään häiriöitä. Häiriöinä voivat olla esimerkiksi erilaiset maahan laitetut tavarat, lelut ja damit. Flatti on yleensä luonnostaan utelias, joten sillä toimivat häiriöinä yhtä hyvin reppu, mehutölkki kuin pallokin. Nome-seuraamisessa koiralla on lupa katsoa esineitä, mutta se ei saa siirtyä ohjaajan sivulta niitä haistelemaan tai noutamaan. Aluksi häiriöiden ohittaminen kannattaakin opettaa taluttimessa ja palkata koira, kun sen kiinnostuksen saa ohjattua häiriöistä

ohjaajaan. Omalla aktiivisella liikkumisella ja kehon kielellä tai namilla ohjaaja voi tehdä itsestään kiinnostavan seurattavan.

Kun harjoittelu aloitetaan ilman talutinta, on hyvä ohittaa häiriöt ensin kauempaa ja suoritusvarmuuden kartuttua siirtyä lähemmäksi kohteita. Damit ovat usein muita tavaraita haastavampia häiriöitä, koska niitä noutaneelle koiralle ne tuottavat odotus-

arvon noutamisesta. Ei ole katastrofi, jos koira joskus seuraamisessa karkaa esineelle tai damille. Tällaisessa tapauksessa mennään koiran luokse ripeästi, otetaan esine suusta kehumatta koira, kytketään koira taluttimeen ja palautetaan esine alkuperäiselle paikalle. Harjoitusta jatketaan mielellään taluttimella varmistaen, jotta vältetään virheen toistuminen. Mikäli vaarana on karkaamisen yhteydessä se, että koira lähtee juokselemaan luovuttamatta esinettä ohjaajalle, kannattaa seuraamisharjoitukset tehdä tietysti taluttimessa. Myöhemmin taitojen hitoutumisen myötä häiriöinä voivat olla mm. heitetyt damit tai narun päässä koiran editse vedettävä ”saalis”.

Häiriöinä kannattaa käyttää myös ihmisiä ja toisia koiria, koska useimmat flatit ovat halukkaita tutustumaan niin kaksijalkaisiin kuin nelijalkaisiin. A-kokeissa ja usein wt-kokeissa sekä nomen ylemmissä luokissa koiran pitää pystyä seuraamaan tuomarin ja/ tai toisen koiranohjaajan lähellä keskittyen tehtäväänsä. Monelle ovat koulutustapahtumista varmasti tuttuja erilaiset ohitustreenit, pujottelut ja rivistöissä kävelyt. Hyvä ja helposti kotitympyröissäkin yhden avustajan

avulla toteutettava harjoitus on seuraamisen harjoittelu siten, että koira seuraa ohjaajan ja toisen henkilön välissä. Lisähaastetta harjoitukseen saa, kun vieressä kulkeva henkilö riiputtaa damia ensin koirasta kauempana olevassa kädessä ja kun se onnistuu, koiran puolella olevassa kädessä. Koiralla ei ole harjoituksessa lupa lähteä nappaamaan damia avustajalta.

Välillä mielikuvituksen puute lamauttaa treenaamisen hyvin saman tyyppiseksi ja siksi ”takataskussa” on ideaköyhien päivien varalle kiva olla joitakin valmiita harjoitteita. Yksi pitkään käyttämäni mukava treeni, jossa yhdistyvät sekä liikkeellelähtö, pysähdyksestä istuminen, että koiran vireystason ylläpitäminen, on seuraavanlainen. Aloita seuraamisharjoitus yhdeksällä askeleella ja tee pysähdys niin, että koira istuu sivulle. Jatka tästä seitsemällä, viidellä, kolmella ja yhdellä askeleella pysähdyksien ja sivulle istumisten kera. Voit jatkaa tästä suoraan vielä kolmosen kautta yhdeksikköön asti, jos koirallasi on hyvä vire tai pitää pienen tauon ennen treenin jatkamista. Käytä harjoitellessasi selkeää käskysanaa, jotta koira tietää pitääkö sen lähteä mukaan vai jäädä paikalleen istumaan. Käskysana tulee antaa ennen liikkeellelähtöä, että koira ehtii reagoimaan siihen ennen kuin ohjaajan jalka liikkuu. Harjoituksessa lähdetään liikkeelle aina koiran puoleisella jalalla, koska koiran halutaan seuraavan juuri sen polven kohdalla liikkeelle lähtiessä, liikkeessä ja pysähdyksessä. Tämän vuoksi treenissä käytetään parittomia askelmääriä. Pysähdyksessä on hyvä opettaa koira istumaan melko nopeasti ja siihen voidaan välillä yhdistää pilli, jolloin pillipysäytystäkin saadaan vahvistettua samassa harjoituksessa. Tätäkin harjoitusta voi muuten tehdä myös metsässä.

VAADI HYVÄÄ SUORITUSTA

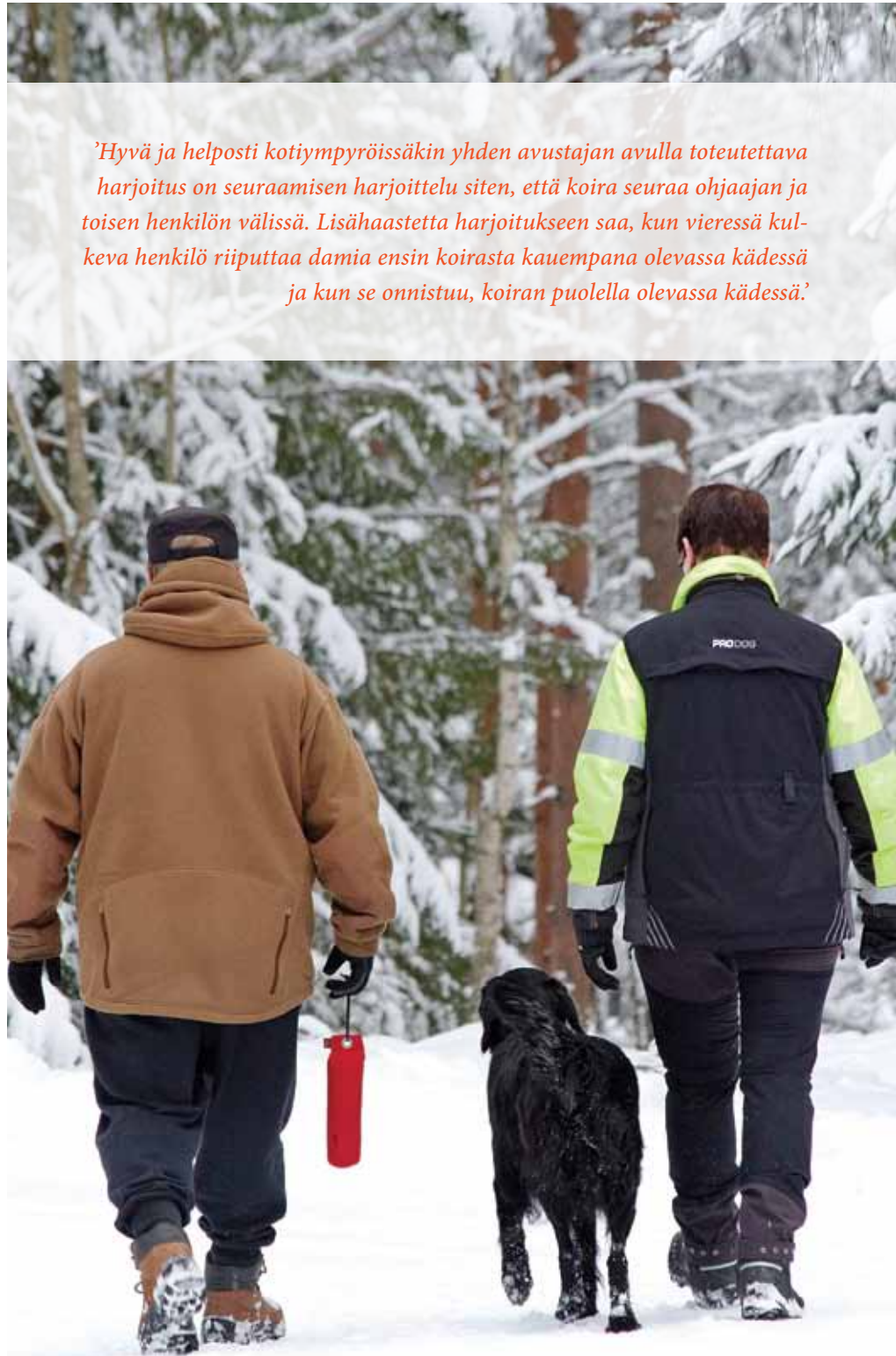
Oma mielipiteeni on, että metsästys- ja koe-koiran koulutuksessa seuraamisen harjoittelussa kannattaa koiralta ja itseltä vaatia huippusuoritusta (...siis nipotusta). Koe- ja metsästystilanteissa ohjaajan ja koiran huomion vie monta seikkaa ja koiran viretaso yleensä nousee. Ohjaajakin saattaa jännittää ja menettää ”parhaan teränsä”. Vaikka seuraamisen taso hieman putoaisikin treenien huippusuorituksesta, onnistumisen mahdollisuudet ovat paljon paremmat, kun seuraaminen on ns. automatisoitunut koiralle ja ohjaaja pystyy luottamaan koiraansa.

MUISTA, ETTÄ ON ERILAISIA ”TYYPEJÄ”

Hyvän seuraamisen opettaminen ei ole aivan kaavamainen juttu, sillä kuten tiedämme, niin koirat eivät ole samasta puusta veistettyjä. Nykyiset noutajani numerot 5-8 ja edesmenneet neljä ovat olleet ja ovat kaikki

tosin erilaisia ”tyyppisiä” ja sen vuoksi kouluttaminen on tapahtunut ja tapahtuu eri tavoin. Toisille seuraaminen on lähtöjäänkin hyvin luontaista ja toisten kanssa joutuu tekemään paljon töitä. Osa koiristani on oppinut hyvän nome-seuraamisen jo nuorena, toisten kanssa on joutunut odottamaan kypsymistä pidempään. Osan seuraamiseen

olen ollut tosi tyytyväinen, joidenkin osalta se taito on jäänyt mielestäni vain kohtuulliseksi. Flatti saattaa olla joskus hieman monimutkainen tapaus, mutta ahkeralla ja oikeantyyppisellä treenaamisella lähes kaikilla on mahdollisuus oppia seuraamisen taito, joten kannattaa harjoitella sitkeästi, osallistua koulutuksiin ja kysyä neuvoja.

’Hyvä ja helposti kotiympyröissäkin yhden avustajan avulla toteutettava harjoitus on seuraamisen harjoittelu siten, että koira seuraa ohjaajan ja toisen henkilön välissä. Lisähaastetta harjoitukseen saa, kun vieressä kulkeva henkilö riiputtaa damia ensin koirasta kauempana olevassa kädessä ja kun se onnistuu, koiran puolella olevassa kädessä.’

NUOREN KOIRAN RISTIKKOHARJOITUS

Nykyiset vähälumisemmat talvet antavat mahdollisuuden harjoitella myös talvella. Joskus lumesta on jopa apua, joten etenkin nuoren koiran kanssa ei kannata vetäytyä talvitauelle. Talvella on hyvä opetella asioita, joita tarvitaan NOME- ja WT-kokeissa noutamisen lisäksi. Nämä usein jäävät sulan maan aikaan vähemmälle, kun treenataan vedessä ja erilaisissa maastoissa talvea enemmän ja keskitytään noutotehtäviin.

Tämän harjoituksen voi tehdä milloin vain, mutta se on hyvä perusharjoitus talveen ja nuorelle koiralle on jopa apua lumessa olevista poluista. Myös matkoja saa pidemmäksi polkujen avulla, kun reitti on koiralle selvä. Lumessa ja miksei muutenkin damit kannattaa jättää ainakin alussa pystyyn, jotta koira näkee ne nopeasti lähdeyttäen liikkeelle. Tavoite on, että koira päästessään noutoon etenee yhdellä käskyllä suoraan damille saakka. Pidä siis matkat riittävän lyhyinä, jotta koira onnistuu.

Harjoitus sopii koiralle, joka osaa tulla luo, osaa perusasennon ja paikallaolon, seurata hihnassa tai vapaana sekä noutaa. Harjoitusta ei ole tarkoitus toistaa samanlaisena, vaan heti kun koira selviää tehtävistä helposti, muutetaan tehtävää. Variaatioita on lukematon määrä ja vain ohjaajan mielikuvitus on rajana. Ohjaaja oppii tässä myös lukemaan koiraansa, kun seuraa mitkä tehtävistä se selvittää helposti ja missä se tarvitsee vielä kertausta. Jos koiralla on hankaluuksia jossain osa-alueessa, harjoittele sitä erikseen ensin.

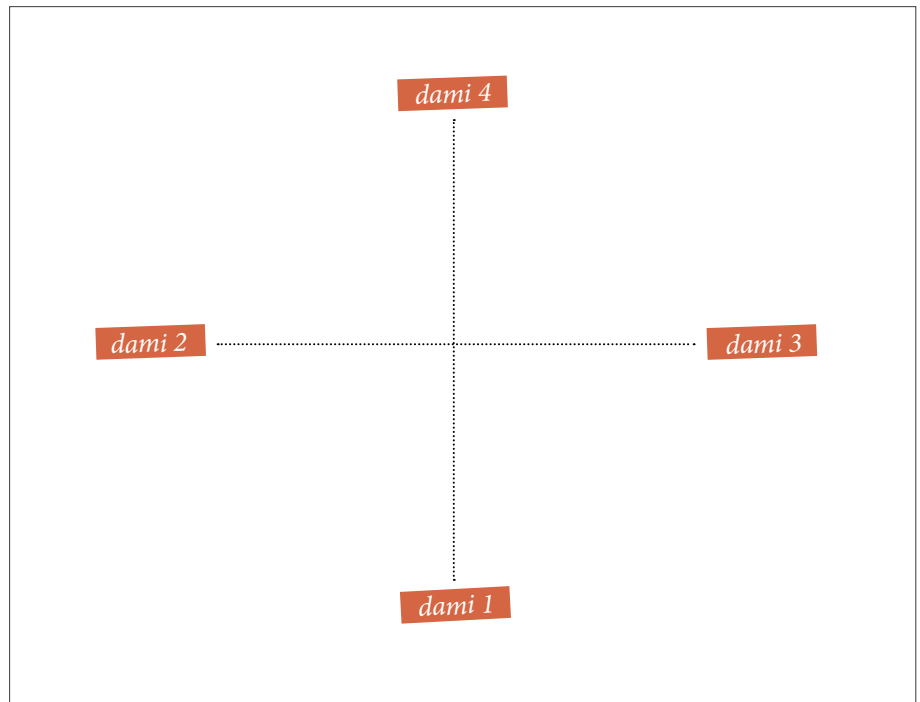
Tässä perusversiossa harjoitellaan edellä mainittujen asioiden lisäksi kontaktia, luopumista damista, muistia, katseen kohdistamista ohjaajan näyttämään suuntaan ja malttia.

HARJOITTELE NÄIN:

Aloita harjoitus jättämällä dami 1. Seuruuta koira puoliväliin linjaa, mene itse risteukseen saakka ja kutsu koira luo. Ota koira sivulle ja käännä se istumaan rintamasuunta kohti damia 4. Seuruuta taas puoliväliin linjaa, jätä koira paikalleen ja vie dami 4.

Palaa koiran luo, käännä se kohti damia 1 ja jätä paikalleen. Kävele risteyskohtaan ja kutsu koira luo. Käännä sen rintamasuunta kohti damia 2. Jätä koira risteukseen ja vie dami 2. Palaa koiran luokse, mene sen sivulle ja käännä se kohti damia 3, seuruuta puoliväliin linjaa. Jätä koira taas istumaan, kun viet damin 3.

Palaa koiran luokse ja mene sen sivulle, käännä sen rintamasuunta kohti damia 2 ja jätä istumaan. Kävele risteuksen yli puoliväliin linjaa kohti damia 2 ja kutsu koira luokse. Ota koira perusasentoon sivulle, seuruuta risteukseen ja laita linjalle damille 4.

Kun koira on palauttanut damin, ota se taas perusasentoon, käännä ympäri ja lähetä damille 1. Tämän jälkeen voit noudattaa damit 2 ja 3 haluamassasi järjestyksessä. Jos koira ei muista niitä tai ei lukitse katsettaan kohteeseen, jätä risteys ja mene lähemmäs damia. Ei haittaa, vaikka matka olisi alussa vain muutaman metrin.

Ideana on, että koira alussa tottelee ohjaajan käskyjä, vaikka on nähnyt kaikkien neljän damin viennin. Sen pitää olla helposti käännettävissä pois päin juuri viedystä damista ja tulla luo, vaikka yksi dami on sen takana ja kaksi sivuilla. Sen pitää myös malttaa olla paikallaan, vaikka dameja on ympärillä ja ohjaaja liikkuu. Matkat voivat olla alussa lyhyet, n. 15-20m. Kaikki tehtävät pitäisi onnistua helposti ennen kuin tehtävää vaikeuttaa.

Kun koira onnistuu tässä, voit vaikeuttaa tehtävää lähettämällä sitä noutoon risteuksen yli, ensin niin että sivudamit ovat vielä paikallaan. Voit myös seuruuttaa sitä kohti damia ja kääntyä pois ja laittaa sen noutoon vastakkaiseen suuntaan. Myös luoksetulon ja paikallaolon voi viedä lähemmäs damia ja

pidentää matkaa ohjaajaan. Tässä versiossa koiralle tehdään ensin tottelevaisuustehtäviä ja sitten kaikki noudot peräkkäin, mutta näitten järjestyksestä voi ja kannattaa sotkea. Pääasia, ettei koira koskaan tiedä mitä tapahtuu seuraavaksi. Kokeneemmalle koiralle tähän harjoitukseen voi yhdistää pysäytykset ja sivusuuntakäskyt. Koira ei aina tarvitse pysäyttää risteukseen eikä pysäytyksestä tarvitse aina seurata noutoa, välillä voi vain kävellä koiran luo ja palkata sen pysähtymisestä ja jatkaa sitten harjoitusta.

Muistakaa olla monipuolisia ja luovia. Tätä harjoitusta voi tehdä jonkin kerran samassa paikassa, jos haluaa, mutta vaihtakaa paikkaa ja etenkin kokeneille koirille haakekaa maastonmuotoja, jotka koiralle ovat hankalia linjaa mennessä.

Koiran pitää noudattaa käskyjä samalla lailla metsässä, rinteessä, oijen yli mennessä yms. Linjat voivat olla myös erimittaisia, kunhan ne eivät ole niin lyhyitä, että houkuttavat koiran vääriin suuntaan noudossa. Linjan päässä voi olla useampi dami, jos koira ei vaihda, tai damit voivat olla jonossa linjalla. Muistakaa myös pidentää matkoja. Mukavia talvitreenihetkiä.

MALTIA DAMITREENEIHIN

©E.Pekki

Usein kun koira näkee ohjaajan ottavan damit esiin, niin koko koira muuttuu. Oletusarvo on, että kohta noudetaan ja tämän seurauksena saattaa ”korvat kadota”. Koiran oletusarvo dameista olisikin hyvä saada muutettua niin, että niiden ilmestyminen ei aina tarkoita, että pääsee noutamaan. Kontakti ja yhteys ohjaajaan tulee silti säilyttää ja vain tätä kautta pääsee tekemään noutoja. Usein on kannattavaa aloittaa noutotreenit jonkinlaisella malttiharjoituksella, tällöin koirat saadaan kuulolle ja ”muistamaan”, että yhteistyö ohjaajan kanssa on kannattavaa.

HARJOITUS 1: Koirakot rivissä istumassa. Koirien tason mukaan koirat voivat olla kytkettyinä tai irti. Mikäli on epävarma oman koiransa paikallaolosta kannattaa se ennemmin pitää kytkettyinä. Tällöin pääsee palkitsemaan koira oikeasta suorituksesta, eikä toisten treeni mene mönkään oman koiran mahdollisen karkaamisen takia. Harjoituksen edetessä ja koiran rauhoittuessa voi sen päästää irti taluttimesta.

Avustaja heittää dameja koirakoiden ympärille: eteen, taakse ja väleihin. Ohjaajat palkitsevat koiraansa rauhallisesta paikallaolosta, katsoa saa mutta ohjaajan vierellä tu-

lee pysyä. Dameja ei noudeta vaan avustaja kerää ne lopuksi pois.

HARJOITUS 2: Koirakot rivissä istumassa. Koirien tason mukaan koirat voivat olla jälleen kytkettyinä tai vapaana. Avustaja heittää damin koirakoiden eteen. Jokaisen koirakon vuoro tulee yksi kerrallaan. Koiraan ohjaaja saa itse päättää hakeeko damin ohjaaja vai koira. Mikäli koira kiihtyy tai on muuten rauhaton, kannattaa ohjaajan hakea dami itse. Myös rauhallisen koiran voi välillä yllättää ja hakeekin damin itse. Mikäli koira on kytkettyinä heittojen ajan, otetaan se irti taluttimesta kun ohjaaja lähtee hakemaan

damia. Tällöin koira oppii, että hihnan irrotus ei ole sama kuin lähtölupa. Jos koira saa itse noutaa heiton, irrotetaan hihna rauhallisesti, odotetaan hetki ja annetaan koiralle vasta sitten lähtölupa.

Harjoitusten välissä koiran kannattaa antaa hetki levätä, rauhassa oleminen on yllättävän rankkaa. Näiden harjoitusten jälkeen voi aloittaa noutotreenit normaalisti. Tai lopettaa päivän treenauksen siihen. Noutotreenienkin yhteydessä kannattaa tarkkailla koira ja tarvittaessa kävellä itse hakemaan dami.

LUOKSETULOSTA HAUSKA LEIKKI!

LUOKSETULO JA SEN HAASTEET

Luoksetulo on liikkeenä varsin yksinkertainen, koiran tarvitsee vain tulla omistajan luokse kutsusta. Miksi siis luoksetulossa on niin paljon haasteita koiralle? Usein käytökset, joita koira pääsee vapaana toteuttamaan ovat koiralle lajityypillisiä. Juokseminen vapaana ja haistelu voivat itsessään olla niin palkitsevia, että menevät omistajan tarjoamien palkkioiden edelle. Koira on saattanut myös yhdistää luoksetuloon jotain itselleen epämiellyttävää ja mieluummin välttelee luoksetuloa. Tässä kohtaa kannattaa miettiä, mikä on useimmiten seuraus luoksetulosta. Kutsutaanko koira vaikkapa luokse vain silloin, kun se kytketään.

MIKSI JA MITEN HARJOITELLA

Luoksetulo on koiralle tärkeä taito, joka mahdollistaa sille enemmän vapauksia. Luoksetuloa kannattaa harjoitella usein, aloittaen ensin helposta ja häiriöttömästä ympäristöstä. Harjoitukset voi aloittaa sisällä ja siirtyä sitten ulos. Ulkona voi ensin valita ympäristön, jossa ei ole niin paljon kiinnostavia hajuja. Hiekkakenttä on varmasti aluksi helpompi ympäristö kuin metsä. Varmuuden vuoksi ulkona voi käyttää koiralla pitkää liinaa. Harjoitusten tavoitteena on saada koiralle mahdollisimman paljon onnistumisia, että haluttu luoksetulokäytös vahvistuu.

HAUSKAT LUOKSETULOPELIT

Luoksetulosta voi tehdä koiralle myös hauskan leikin, jolloin sen harjoittelu on molemmille mukavaa ja koira oppii yhdistämään luoksetulokäskyn johonkin itselleen mieluisaan. Aloita harjoittelu yksinkertaisilla ja helpoilla harjoituksilla. Tarvitset makupaloja, joista osa on todella maistuvia ja osa jotain tavallisempaa esimerkiksi kuivanappuloita.

Harjoitus 1: Ota käteesi maistuvia makupaloja ja kiinnitä koiran huomio niihin antamalla sen haistaa kättäsi. Ota muutama askel taaksepäin, sano luoksetulokäsky esimerkiksi Rekku, tule. Koiran seurattessa kehu ja palkitse koira. Toista harjoitusta useita kertoja.

Harjoitus 2: Heitä itsestäsi pois päin muutama tavallisempi makupala ja anna samalla koiralle vapaakäsky. Odota, että koira on löytänyt ja syönyt makupalat. Anna koiralle luoksetulokäsky. Koiran tullessa luokse kehu ja palkitse koira maistuvilla makupaloilla. Harjoituksen onnistuessa voit lisätä välimatkaa heittämällä useamman etsittävän makupalan ja liikkumalla kauemmas koiran etsiessä niitä.

Harjoitus 3: Luoksetuloa voi harjoitella myös useamman ihmisen välillä. Koira on ensin jon-

kun ihmisen luona, jolloin toinen antaa luoksetulokäskyn. Koiran tullessa luokse kehutaan ja palkitaan koira, jonka jälkeen taas seuraava ihminen antaa luoksetulokäskyn. Tässä harjoituksessa on tärkeää, että vain yksi ihminen kutsuu kerrallaan koira. Kutsumisjärjestys pitää sopia etukäteen tai kutsuja vaikkapa nostaa käden ylös, että muut tietävät kuka kutsuu koira seuraavana. Lisää haastetta ja samalla kesto luona pysymiseen harjoitukseen saadaan, kun lisätään koiralle tehtäviä luoksetulon yhteyteen. Voit pyytää koiran vaikkapa istumaan palkitsemisen jälkeen ja palkita sen vielä uudelleen istumisesta.

Vinkki: Mikäli koira on yhdistänyt luoksetulon kiinni joutumiseen ja väistää, kun sitä yritetään tarttua pannasta kiinni, aloita harjoittelu tekemällä pantaan tarttumisen koiralle kannattavaa. Voit harjoitella tätä ensin sisällä tarttumalla koira rauhallisesti pannasta kiinni. Odota, että koira ottaa sinuun katsekontaktin ja kehu ja palkitse koira. Tämän jälkeen vapauta koira heti käyttämällä vapaakäskyä. Toista harjoitusta, jolloin koira alkaa yhdistää pantaan tarttumisen johonkin itselleen mieleiseen (makupala ja vapautus). Voit lisätä pantaan tarttumisen luoksetuloharjoituksiin, kun se on koiralle mieleistä.

Harjoitus 4: Mikäli harjoituksissa on käytettävissä avustaja, voidaan luoksetuloa harjoitella myös niin, että avustaja pitää koira kiinni ohjaajan lähtiessä juoksemaan koirasta pois päin. Kun ohjaaja antaa luoksetulokäskyn avustaja vapauttaa koiran. Harjoituksessa voidaan käyttää myös lelua palkkiona, jolloin koiran saavuttaessa ohjaajan se voidaan palkita repimisleikillä. Ohjaaja palaa koiran kanssa avustajan luo ja harjoitus toistetaan.

Harjoitus 5: Luoksetuloon voi yhdistää erilaisia temppeja, jolloin siitä tulee koiralle mielenkiintoisempi. Kun annat luoksetulokäskyn ja koira tulee luoksesi, voit itse pyöryttää ympäri tai mikäli koirasi osaa kiertää sinut selkäsi takaa antaa kierrä käskyn, jonka jälkeen palkkio heitetään itsestä pois päin. Tässä harjoituksessa voi käyttää palkkiona myös palloa tai frisbeettä. Temppe voi olla jalkojen välistä meno, nenäkosketus käteen tai ohjaajan kiertäminen oikealta tai vasemmalta, mitä ohjaaja vain keksii.

Vinkki: Näissä harjoituksissa voit käyttää myös pilliä suullisen luoksetulokutsun tilalla.

Lukuisat onnistuneet toistot luoksetuloissa ja koiralle mieleiset palkkiot vahvistavat käytöstä. Hauskoja luoksetulotreenejä!

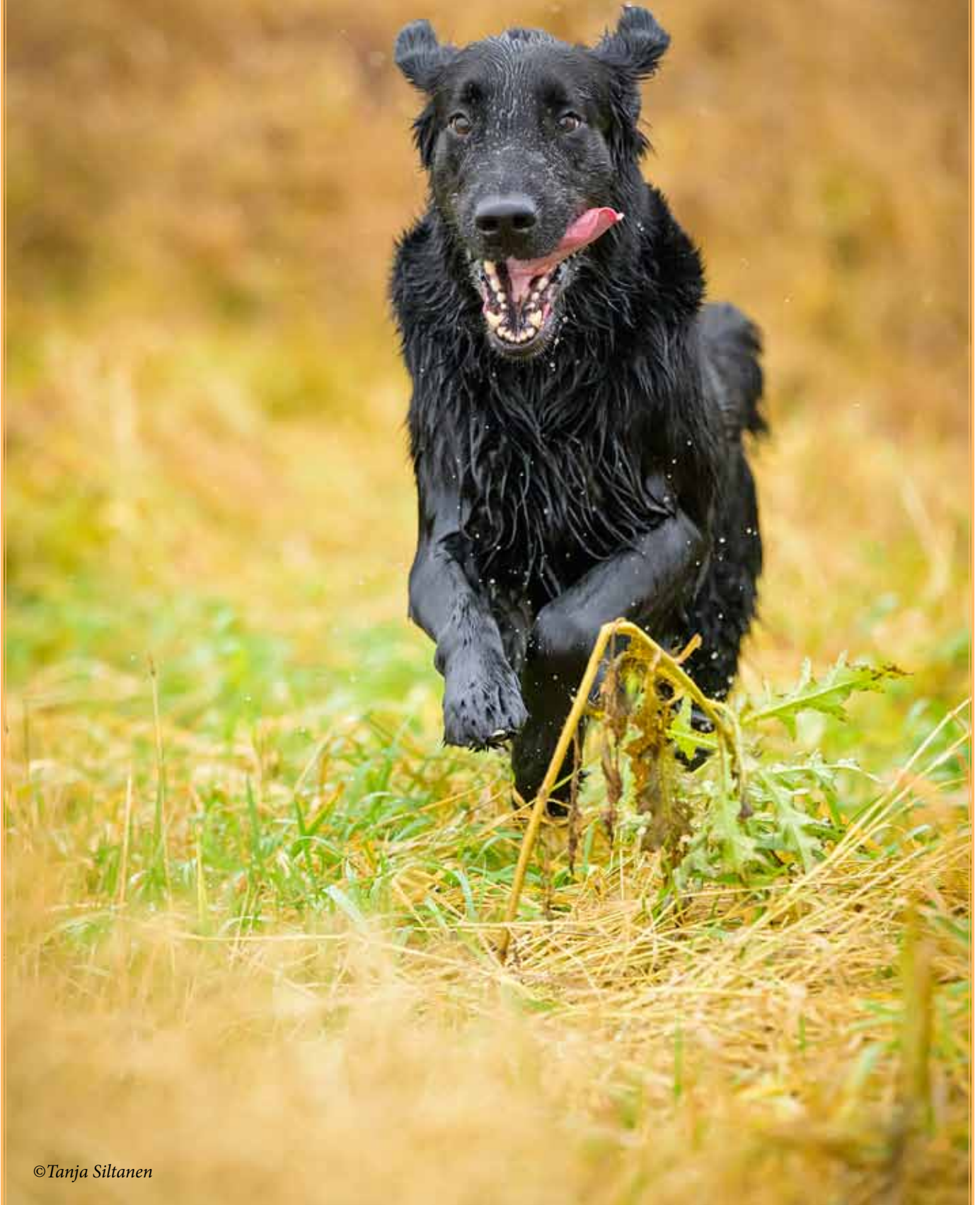

Harjoitus 5.
'Yhdistä luoksetuloon erilaisia temppeja, jolloin siitä tulee koiralle mielenkiintoisempi.'

'Tartu rauhallisesti koiraan pannasta. Odota, että koira ottaa katsekontaktin ja kehu ja palkkaa koira heti tämän jälkeen...'

*Lukuisat onnistuneet toistot luoksetuloissa ja koiralle
mieleiset palkkiot vahvistavat käytöstä.
Hauskoja luoksetulotreenejä!*

©Tanja Siltanen

OPETA pillipysäytys LEIKIN KAUTTA

Pysähtyminen nopeasti ja kontaktin ottaminen ohjaajaan on yksi metsästysnoutajan perustaidoista. Jos koira harhautuu linjalta ohjaustehtävässä, tai laajentaa hakua väärään suuntaan vapaassa haussa, se pysäytetään ja annetaan sille uudet ohjeet minne mennä. Jos käytät koiraan ylösajavana koirana, haluat ehkä pysäyttää sen, kun se on ajanut riistan ylös, ettei se ole laukauksen tiellä.

Yleensä vihjeeksi pysäyttämiseksi käytetään yhtä pitkää vihellystä ja käsimerkkiä jossa käsi on nostettu ylös, kuin liikennepoliisin stop-merkiksi. "Pillipysäytys" on siis ihan tavallinen pysäytys, jonka vihjeenä on pilli.

Kotikoirallekin pysähtyminen nopeasti vihjeestä on hyvä taito, joka tuo turvallisuutta kun koira lenkkeilee vapaana. Esimerkiksi tilanteessa, jossa koira on palaamassa luoksesi, mutta välissä on tie, jolla lähestyy auto, voit pysäyttää koiran toiselle puolelle tietä ja välttää törmäyksen.

Itse haluan että pysähdys on nopea ja säpäkkä, eli koira reagoi heti pillin kuultuaan ja liike pysähtyy niin pian kuin suinkin mekaanisesti on mahdollista. Kun koira ei valu metrikaupalla pillin vihellyksen jälkeen, koiran ohjaaminen ohjaustehtävissä on paljon helpompaa. Haluan myös, että pillipysäytys tarkoittaa "katso kättäni, se kertoo kohta lisää ohjeita". Näin valmistan koiraan siihen että pillipysäytyksen jälkeen tulee käsivihje joka kertoo mihin suuntaan haluan koiran jatkavan. Perinteisesti koira opetetaan istumaan pillistä, mutta aivan yhtä hyvin se voi myös seistä.

Tässä yksi tapa opettaa pysäyttäminen heittelyleikin kautta.

1. VAIHE: TAAKSE LENTÄVÄ NAMI

Kun koira on lähellä ja katsoo sinua, ota yksi nimi käteen, ja heitä se yläkautta koiran yli niin että se lentää hieman koiran taakse. Anna koiran mennä hakemaan nimi. Sillä välin kun koira hakee namia, kaiva seuraava nimi käteen, ja heti kun koira kääntyy takaisin sinua päin, nosta kätesi ja heitä uusi nimi. Alkuun on tärkeää että olet valmis heittämään uuden namin heti kun koira on kääntynyt sinua kohti; kun koiralla ei vielä ole jaloissa vauhtia juuri ollenkaan, sen on helpompi havaita että uusi nimi on jo matkalla.

Vähitellen voit antaa koiran tulla ensin hieman kohti sinua, niin saat lisättyä vähän vaikeusastetta sillä, että koira joutuu jarrutamaan voimakkaammin kun vauhtia on enemmän.

Toista samaa, kunnes alat huomata, että koira jo siirtää painoa taakse ennakkoiden taakse lentävää namia heti kun nostat kätesi heittäksesi. Heittoliikkeestä yläkautta tulee siis käsivihje pysäytykselle. Siksi kannattaa vähän

harjoitella peilin edessä: liioittele käden nostamista ylös, vaikka heität ihan lähelle, niin käden asento on alusta alkaen sellainen kuin lopullisessa käsivihjeessä. Vartalon edessä oleva käsi ei näy, kun etäisyyttä myöhemmin kasvatetaan. Katso siis peilistä, että kun heität, käsivarsi erottuu kunnolla.

Tämä treeni on hyvä tehdä paikassa jossa koiran on helppo löytää nimi maasta – ei ole tarkoitus että tästä tulee maanhaisteluharjoitus. Treenihallilla, sorakentällä, asfaltilla on hyvä tehdä. Sisälläkin, jos on tarpeeksi tilaa. Käytä tarpeeksi isoja nameja, niin ne löytyvät helposti.

Jos pystyt tekemään montaa asiaa yhtäaikaan, voit merkata koiralle hetken josta pidit, eli hetken jolloin koira jarrutti. Tämä hetki voi välillä olla jopa sen jälkeen kun nimi jo lähti lentoon kädestä. Käytä lyhyttä palkkasanaa tai naksua, jotta koiralle on mahdollisimman selkeää mikä se hyvä juttu oli.

Kannattaa laittaa namit sellaiseen taskuun josta ne saa helposti, ja käyttää helposti käsiteltäviä nameja että uuden namin saa nopeasti kaivettua esiin.

Voit käyttää palkkana myös palloa, jos koira ei innostu nameista. Alkuharjoittelussa

suosin itse nameja, koska saan nopeammin tehtyä toistoja ilman pallon palauttelua. Ylenpalttinen pallon heittäminen myös kuumentaa koiraa enemmän kuin namit.

2. VAIHE: PIENI VIIVE

Kun koira jarruttaa kääntyäkseen joka kerta kun nostat käden, voit alkaa hiukan viivästyttää namin heittämistä. Heitä ensimmäinen nimi koira taakse kuten edellä, niin saat pelin käyntiin. Seuraavalla toistolla nosta kätesi aivan kuin heittäisit kuten edellä. Jos koira ennakoit heittoaasi ja jarruttaa katsoen kättäsi, odota sekunnin murto-osa, ja heitä vasta sitten. Koira mitä luultavimmin odottaa paikkoillaan katsoen kättäsi, että eikös se nami jo ala lentää. Onnea, nyt sinulla on jo pieni pysäytyksen alkio! Voit merkata oikean käytöksen naksulla tai palkkasanalla juuri ennen kuin heität namin.

Jos koira ehtii liikahtaa sinua kohti ennen kuin heität, älä heitä! Käsi alas, ja uusi yritys. Älä jää pönöttämään käsi pystyssä jos koira ei pysähtynyt, opetat vain koiralle että pystyssä oleva käsi tarkoittaa "tule kohti minua". Haluat opettaa koiralle, että heti kun käsi nousee ylös, koira vetäisee jarrut pohjaan, eikä kohti valumisella saa mitään.

Kun tämä alkaa sujua, lisää välillä hieman pidempi odotus. Lisää aikaa varovasti ja tee välillä ihan helppoja lyhyitä toistoja.

3. VAIHE: LISÄÄ MATKAA

Kutsun tätä "lentävä lihapulla" -treeniksi, koska lihapullien aerodynaamiset ominaisuudet jäävät kakkoseksi vain tennispallolle!

Pillipysäytyksessä monesti näkee, että koira kyllä reagoi pilliin, mutta sitten valuu ja valuu kohti ohjaajaa ennen kuin pysähtyy. Sellaisesta pysähdyksestä ei ole paljoakaan hyötyä, kun tilanne meni jo.

Siksi haluan koiran päähän ajatuksen, että palkkion voi ihan yhtä hyvin saada kaukana minusta kuin lähellä minua. Treeni on ihan sama kuin kakkosvaiheessa, mutta lisään vähitellen matkaa niin pitkäksi kuin pystyn niin että edelleen saan heitettyä palkkion koiran taakse.

Ole edelleen valmis heittämään heti seuraava lihapulla kun koira on syönyt edellisen ja kääntyy sinua kohti, niin koiran vauhti ei kasva vaikka matka kasvaakin. Yksi uusi asia kerrallaan! Kun alkaa sujua, voit lisätä vauhtiakin.

Jos tuntuu että koira ei reagoi käden liikkeeseen pidemmältä matkalta, helpota vähän: voit esimerkiksi tehdä samaa treeniä kuin vaiheessa 1, eli vain heitellä koiraa lihapullilla, mutta pidemmältä matkalta. Kun reaktio käden liikkeeseen on taas välitön, voit kasvattaa uudelleen viivettä käden liikkeen ja palkkion heittämisen välillä.

4. VAIHE: PILLIVIHJE

Jos koulutat pysäytyksen asennoksi seisomisen, voit lisätä jo pillivihjeen.

Tee muuten samoja harjoituksia kuin aikaisemmissa vaiheissa, mutta samaan aikaan kuin annat koiralle tutun vihjeen (nostat kätesi), puhalla pilliin yksi napakka piip. Tässä vaiheessa sinun pitää olla hyvin varma, että koira todella reagoi heti kun nostat kätesi! Et halua yhdistää pillivihjetä löperöön pysäytymiseen.

5. VAIHE: TESTATAAN PILLIVIHJETÄ

Kun olet toistanut muutamia kymmeniä kertoja pillin ja käsimerkin yhdistelmää, on aika testata, ymmärtääkö koira mitä pysäytyspilli tarkoittaa. Ota pilli suuhun ja nami valmiiksi käteen ja odottele kunnes koira kulkee sinusta pois päin. Valitse sellainen hetki, ettei koiralla ole meneillään mitään erityisen kiinnostavaa joka vetäisi sitä puoleensa. Puhalla pilliin ja nosta kätesi. Koska koira tietää, että pilli tarkoittaa että lihapulla on tulossa, se luultavasti kääntyy ja näkee tutun vihjeen eli ylhäällä olevan kätesi. Heitä palkkio koiralle ja ole kovin ylpeä siitä!

Toista, kunnes koira luotettavasti kääntyy ja odottaa namin, kun pilli soi.

6. VAIHE: YLEISTÄ PILLIVIHJETÄ

Yleistä pillivihjetä erilaisiin paikkoihin ja vähitellen haastavampiin tilanteisiin. Lenkin yhteydessä on helppo tehdä aina silloin tällöin pysähdys. Puhalla pilliin kun koira on menossa kovempaa vauhtia - onnistuiko heti? Puhalla pilliin kun koira hieman nuuskuttelee maata - nousiko pää heti toiveikkaasti? Puhalla pilliin kun avustaja raputtelee koiraa - kääntyykö koira heti ja ottaa kontaktin sinuun palkkion toivossa? Hajusta maata namin hajukseksi, tai jos olet oikein varma asiastasi niin sivele maata riistan hajuilla, anna koiran nuuskuttaa ihania hajuja ja puhalla pilliin - tapahtuiko välitön reaktio pilliin edelleen?

Vieritä tennispalloa pitkin maata ja vapauta koira pallon perään, puhalla pilliin - saiko yhteyden valitsemaasi koiraan?

Muista edelleen palkita ruhtinaallisesti, kun koira luopuu siitä mitä oli juuri tekemässä ja sen sijaan pysähtyy ja ottaa kontaktin! Tässä vaiheessa kun ei enää tehdä sarjana toistoa toiston perään, voi olla näppärä alkaa palkkata heittämällä koiralle pallo. Monille koirille pallo toimii paremmin palkkana varsinkin silloin kun on metsästys päällä.

Tässä kohti kun pillivihje jo toimii ja ei ole enää niin oleellista että käsimerkki on joka kerta täydellinen, niin narupallokin on kätevä koska se lentää kauemmas.

Haluan, että pysähdys on nopea ja säpäkkä, eli koira reagoi heti pillin kuultuaan ja liike pysähtyy niin pian kuin suinkin mekaanisesti on mahdollista. Kun koira ei valu metrikaupalla pillin vihellyksen jälkeen, koiran ohjaaminen ohjaustehtävissä on paljon helpompaa. – Kotikoirallekin pysähtyminen nopeasti vihjeestä on hyvä taito, joka tuo turvallisuutta kun koira lenkkeilee vapaana.

7. VAIHE: YHDISTÄ SUUNTAKÄSKYIHIN

Pillipysäytys ei valmiissa nome-suorituksessa ole päätepiste, vaan sitä seuraa aina jatkokäsky: suuntakäsky (oikea/vasen/eteen) tai lähihakukäsky. Kun olet erikseen opettanut koiralle suuntakäskyt, voit alkaa yhdistellä pillipysäytystä ja suuntia. Muista, että ei kannata yhdistellä keskeneräisiä asioita, treenaa siis molemmat erikseen vahvoiksi. Muuten käy helposti niin, että hyvää pysäytystä seuraa huono suunnanotto, koira ei onnistu löytämään damia, ja vähitellen pysäytyskin alkaa kärsiä.

Sokko-ohjausten yhteydessä saattaa helposti käydä niin, että koiraa pysäytetään, ohjataan, pysäytetään, ohjataan... ilman että sen "kestokyky" niin monelle käskylle on kasvatettu. Koiran saa hyvin helposti epävarmaksi, dami jää löytymättä, ja pillipysäytysvihje alkaa tarkoittaa "pieleen meni". Treeneissä voi kääntää ajatusta niin päin, että tärkeintä ei ole saada damia ylös, vaan oleellista on että koiralla säilyy itseluottamus ja että se iloisesti noudattaa ohjaajan antamia neuvoja. Jos siis kokematon koira harhautuu linjalta ja pysäyttää siksi sen, unohda dami ja palkkaa hyvästä pysäytyksestä heittämällä koiralle palkkio. Älä kuitenkaan turhaan pysäyttele jos koira menee oikeaan suuntaan, muuten saat äkkiä koiran joka oppii kokeilemaan saisiko palkan jos ilman käskyä pysähdyn.

Tätä voit kasvattaa portaittain eteenpäin; jos koira ottaa pysäytyksen, annetun suunnan ja uuden pysäytyksen, palkkaa pysäytyksestä. Kohta voit kokeilla kestäisikö koira useamman pysäytyksen jo. Kun koira on tarpeeksi osaava ja alkaa ohjaajan merkkejä noudattamalla löytää dameja, damin löytäminen tietysti toimii ihan samalla lailla palkkiona myös sitä ennen tapahtuneelle pysäytykselle.

OPETA LUOVUTUS KAUNIISTI KÄTEEN

Toimiva esineen luovutus tekee arjesta ja harrastuksista mukavaa. Opeta koirallesi luovutus käsikosketuksen avulla.

©Juho Pajari

Noutajan kanssa eläessä yksi useimmin tarvittu taito on iloinen ja toimiva esineen luovutus ihmiselle. Useimmat noutajat etsivät itselleen jotain kannettavaa joka tapauksessa, joten varastetut hanskat ja pus-kasta löydetty pallot on hyvä saada näitisti talteen. Metsästystilanteessa riistan tehokkaan talteen saamisen perusedellytys on, että riista tulee ohjaajalle kätehen. Myös metsästyskokeissa arvostetaan korkealle riistan tuomista kätehen asti, ja koemuodosta ja luokasta riippuen riistan tai damin tipputtaminen on jopa hylkäävä virhe.

Hyvä luovutus on kaiken noutotreenaamisen pohja. Kun koiralle on selkeää, mitä sen pitää noutoesineellä tehdä (eli tuoda kätehen), kaikki sitä edeltävät vaiheet (markkeeraus, haku, jälki tai linja) ovat käytännössä vain keinoja päästä luovuttamaan esine ohjaajalle: jotta saan luovutettua esineen, minun pitää ensin löytää se, tarttua siihen, kiireesti kantaa se ohjaajalle ja laittaa se huolella ohjaajan kätehen. Treenaamisesta tulee mukavaa, kun voi luottaa siihen että luovutus toimii. Mikään ei ole tylsempää kuin että koira on juuri ylittänyt itsensä, vaikkapa muistanut täydellisesti vaikean markkeerauksen paikan ja saanut damin ylös, ja sitten ohjaaja on koiraansa tyytymätön kun luovutus menee pieleen.

Minulle täydellinen luovutus on sellainen, jossa koira on se aktiivinen osapuoli, joka pitää huolta että noutoesine päättyy tukevasti ohjaajan kätehen, ja ohjaajan homma on vain tarjota käsi mihin koira voi laittaa esineen. En halua nähdä pienintäkään välttelyä tai väistelyä, vaan iloisen, halukkaasti ilmeen. Haluan että koira on aivan lähellä edessäni, jotta minun ei tarvitse kurotella. Haluan, että koira ojentaa minulle damia ylöspäin, kuono yläviistoon. Siten ennaltaehkäisen myös riistojen pudottelua: etenkin painavammat riistat tippuvat helposti, jos koiran pää on yhtään alaviistoon. Makuasia on, luovuttaako koira istuen vai seisten. Itse teen pohjia istumiseen, koska silloin saan luovutustilanteen rauhallisemmaksi, mutta loppujen lopuksi valitsen sen, joka sille koiralle tuntuu helpommalta.

Moni noutaja tuo mielellään esineet ihmiselle, ja voi olla että olet siinä onnellisessa asemassa, että asiaa ei tarvitse juurikaan harjoitella. Mut-

ta mitä jos homma ei toimikaan, ja koira tiputtelee noutoesinettä jalkoihin, tai jopa väistelee käsiä tai ei tule luokse noutoesineen kanssa? Tässä kohtaa kannattaa laittaa varsinaisen noutoharjoittelu tauolle, ja keskittyä saamaan aikaan sujuva ja iloinen luovutus.

POHJATAITO: LUOKSETULO

Jos luoksetulo ei ole kunnossa, noudostakaan ei oikein tule mitään. Harjoittele siis paljon luoksetuloa. Luovutuksen harjoittelua auttaa, jos luoksetulon kriteeri on olla ihan ihmisen lähellä; metrin päästä on hiukan hankala luovuttaa, joten treenaa luoksetulo niin, että koira tulee melkein iholle.

KULTAINEN SÄÄNTÖ: ÄLÄ OLE ANKEUTAJA

Jotta koira voi luovuttaa esineen ihmiselle, sen pitää tietysti ensin haluta tarttua esineeseen ja kantaa sitä. Useimmille flateille tämä tulee aivan luonnostaan. Joskus kuitenkin pitää tehdä hiukan hommia asian eteen, siitä lisää seuraavassa jutussa. Oletetaan nyt, että koira mielellään tarttuu damiin. Silloin meidän tehtävämme on vain olla aina tyytyväinen koiraan kun sillä on esine suussa. Älä toru noutajaasi, jos se on varastanut jotain, vaan opeta mieluummin koira antamaan kielletty esine pois, ja siivoa jatkossa kielletty esineet koiran ulottumattomiin.

Jotta saisimme luovutuksen kätehen asti, koiralla pitää olla oletus, että ihmisen lähellä on mukava olla esine suussa. Pidä huoli, ettei sinusta tule ankeuttajaa, joka aina vie kaiken kivan koiralta pois! Kehu siis koiraa vuolaasti, kun sillä on esine suussa ja se esittelee sinulle löytämänsä aarretta. Älä ole kiinnostunut esineestä alkuun ollenkaan, huomioi vain upea esinettä kantava koirasi. Se tekee juuri sitä mihin se on jalostettu, eli kantaa asioita! Jos koirallasi on luottamus siihen, että se voi pyöriä jaloissasi esinettä kantaen ilman, että se joka kerta menettäisi sen, luovutuksen harjoittelu on helppoa.

Pikkupennun kanssa tämä ajatus on nopea ajaa sisään, kun pennulla ei ole mitään ennako-oletuksia ihmisen kanssa toimimisesta. Jos saat itsesi kiinni ankeuttamisesta ja vahinko on jo tapahtunut, älä vaivu

epätoivoon – tarvitset vain pidemmän ajan, jotta pankkitili saadaan miinukselta plussan puolelle.

Mitäs sitten, kun luovutusta ei ole vielä ehditty treenata kuntoon, ja silti pitäisi saada koiralta jotain suusta pois ilman, että asia menee riitelyksi? Tässä kohtaa käytän vanhaa kunnan harhautustekniikkaa: houkuttelen koiraa mukaani kulkemalla pois päin koirasta, ja kun koira tulee lähistölle, tiputan koiran nenän eteen pari namia, jolloin koira tiputtaa esineen maahan (olettaen että namit ovat tarpeeksi hyviä!), ja sitten heitän vielä pari namia vähän kauemmas. Kun koira on hakemassa nameja, sujautan esineen taskuun. Yritän hoitaa homman niin, että koira ei näkisi että otan esineen, vaan esine on vain maagisesti kadonnut sillä välin kun koira on keräilemässä namejaan. Teen kaikkeni, että en saisi ankeuttajan leimaa ja että esineen poistuminen ei mitenkään liittyisi minuun. Jos koira ei ole nameista kiinnostunut, yhtä hyvin voin vaihtaa esineen johonkin sallittuun, vaikka tennispalloon.

KÄDET, MERIROSVASEKTORI VAI PARAS PAIKKA?

Hyvin tyypillinen ongelma on, että noutoharjoittelussa on tullut vähän harpottua eteenpäin, ja ohjaaja herkästi alkaa kurotella noutoesinettä koiran suusta, tai arkielämässä otetaan puoliväkisin asioita koiralta suusta pois. Hyvin nopeasti saamme tällä tavoin opetettua koiralle, että ihmisen kädet ovat ikävä asia. Fiksuna koirana flatti nopeasti oppii, että järkevin strategia on pysytellä riittävän kaukana käsistä, vähintään vähän kääntää päätä pois käsien ulottuvilta, tai suorittaa näyttävä ohiviuhahdus sen sijaan, että tulisi esineen kanssa ihmisen lähelle.

Meidän tehtävämme on rakentaa koiralle mieluummin mielikuva, että kädet ovat mahtava juttu ja niiden lähelle kannattaa hakeutua, ja käsien lähellä kannattaa rauhassa pysyä. Rakennan koiralle ison odotusarvon käsiini useammalla eri tavalla, ensin aivan ilman esinettä.

ENSIMMÄINEN VAIHE: KÄMMENESTÄ KASVAA NAMEJA

Aivopesu alkakoon: ihmisen käsien lähellä on maailman kannattavinta olla! Ota toiseen nyrkkiin nameja, ja avaa toinen kämmenesi eteesi. Laita nyrkistä yksi nimi kerrallaan avoimelle kämmenellesi. Koiran ei tarvitse tehdä muuta kuin syödä nameja. Ole antelias ja palkkaa aivan sarjatulella, niin että koiralla ei olisi mitään syytä lähteä pois, vaan koiran kuono olisi kiinni kädessäsi koko ajan. Tätä on hyvä harjoitella kuurina, ja voit vaikka tarjoilla parin viikon ajan koiran kaikki ruoat tällä tavoin. Ruokakuppi saa kerätä pölyä!

Mieti jo tässä vaiheessa, miltä lopputulos näyttää. Parasta on, jos koira ojentaa sinulle damia ylöspäin, kuono yläviistoon. Yleensä varmin tapa saada luovutus käteen asti on kun koira on edessäsi aivan lähellä. Pidä siis kämmenensä sellaisessa paikassa, että kun koira syö, koiran pää on siinä asennossa mikä olisi ideaali luovutusasento. Jos pidät rystyset kiinni omassa vartalossasi, et pääse vahingossakaan "auttamaan" koiraa kurottelemalla koiraan päin, vaan opetat sille että on tosi hyvä olla ihan lähellä. Testaile missä on paras käden paikka sinulle ja koirallesi – tämä riippuu omasta pituudestasi ja koirasi koosta. Ison uroksen kanssa saattaa olla, että ideaali käden paikka on jossain navan kohdilla, pennun tai pienikokoisen koiran kanssa voi olla että kätesi on suorana, rystyset kiinni etureidessä, ja joudut ehkä vielä taivuttamaan polviasia, jotta koira yltää syömään hyppimättä. Voi olla, että asento ei ole sinulle se kaikkein mukavin ja joudut pitämään kyynärvartta vähän omituisessa kulmassa, mutta pyri silti alkuun saamaan aikaan "täydellinen sijainti" – on helpompaa sitten myöhemmin vähän antaa löysää kuin korjailla liian väljää luovutuspaikkaa. Kun olet löytänyt hyvän sijainnin kädellesi, paina mieleesi missä kätesi on silloin, niin sinun on helppo toistaa sama paikka joka harjoittelukerralla.

Harjoittele jo tässä, ettet koskaan kumarru koiran päälle, vaan pidät selkäsi suorassa! Useimmat koirat luonnostaan väistävät päälle kumartuvaa ihmistä, eivätkä mielellään silloin tule lähelle. Katso peilistä tai ota videoita, niin näet mitä oikeasti teet.

"Tyypillinen ongelma on, että ohjaaja herkästi alkaa kurotella noutoesinettä koiran suusta, tai arkielämässä otetaan puoliväkisin asioita koiralta suusta pois. Tällä tavoin saamme opetettua koiralle, että ihmisen kädet ovat ikävä asia. Fiksuna koirana flatti nopeasti oppii, että järkevin strategia on pysytellä riittävän kaukana käsistä, vähintään vähän kääntää päätä pois käsien ulottuvilta, tai suorittaa näyttävä ohiviuhahdus sen sijaan, että tulisi esineen kanssa ihmisen lähelle."

Voit jo tässä harjoituksessa opettaa koiraa myös seuraamaan käsiäsi. Peruuta hitaasti taaksepäin samalla kun syötät koiraa avoimeen kämmeneesi edessäsi. Voit myöhemmin käyttää peruuttamista apuna "vetämään" koiraa luoksesi sen palauttaessa.

TOINEN VAIHE: KÄSIKOSKETUS

Itse opetan luovutuksen käsikosketuksen kautta, eli opetan koiraa tökkäämään avointa kämmentäni kuonolla, kun koiralla on noutoesine suussa. Tällä tavoin saan siirrettyä vastuun luovutuksesta koiralle: on sinun hommasi laittaa esine minun käteeni, eikä minun hommani ota sitä pois sinulta. Aloita käsikosketuksen harjoittelu ensin ihan ilman noutoesinettä. Tämäkin harjoitus muuttaa koiran mielikuvaa käsistä: käsi on mahdollisuus, ei uhka!

Ota toiseen nyrkkiin muutamia nameja. Kun koira on edessäsi, avaa toisen käden kämmen koiran edessä. Edellisessä harjoituksessa latsimme jo arvoa käsiin, joten luultavasti koirasi on positiivisen utelias käden ilmestyessä näkyviin, ja tulee tutkimaan sitä. Kun koira osoittaa mitään mielenkiintoa kämmentä kohtaan (katsoo sitä, liikuttaa päätänsä sitä kohti tai koskettaa sitä), merkitse oikea käytös naksulla tai kehusanalla ja palkkaa koira.

Alkuun kannattaa viedä käsi välissä selän taakse ja tuoda se sieltä uudelleen näyttävästi esiin, koska uutuusarvo yleensä nostaa koiran mielenkiintoa ja saamme halutun käytöksen esiin. Pidä huolta, että koira koskee kättä eikä käsi koiraa, malta siis mielesi, anna koiran oppia äläkä tee koiran puolesta!

Kannattaa pitää sormet selkeästi ojennettuna auki, jotta koira tulevaisuudessa erottaa milloin haluat että koira tökkää käteesi ja milloin muuten vaan olet rapsuttamassa koiraa leuan alta.

Kun homma alkaa sujua, voit pitää kättäsi koko ajan esillä ja antaa koiran tökätä uudelleen heti kun se on syönyt edellisen palkkansa. Tarkkaile, koskeeko koira heti kättä uudelleen kun se on nielaissut naminensa. Käsikosketuskäytöksen pitää olla tosi vahva ja sujuva, jotta siitä on apua luovutuksessa! Vähitellen voit jättää palkkaamatta hentoisimpia kosketuksia, ja lähteä vahvistamaan (eli merkkamaan ja palkkaamaan) vain voimakkaampia kosketuksia.

Kun koira paukuttaa sujuvasti kuonolla käteen, ala vaihdella käsikohteen paikkaa, niin että koira todella ymmärtää että oleellista on koskea käteen, missä tahansa käsi on. Harjoittele kuitenkin paljon käteen koskemista niin, että käsi on juuri siinä paikassa johon luovutuksen jatkossa haluat, jotta se paikka säilyy koiran mielessä vahvana ja arvokkaana!

Perusteellisempi juttu käsikosketuksen opettamisesta ja monista erilaisista käyttökohteista sille löytyy Flattiviestistä 2/2020, jonka voit lukea Flattiviestin arkistosta www.flatti.net/flattiviesti/flattiviestien-arkisto.

KOLMAS VAIHE: LISÄÄ ESINE

Kun käsikosketus on vahva, kuvioon vain lisätään mukaan esine. Toki helpommin sanottu kuin tehty, joten varaudu pieneen kaaokseen alkuvaiheessa – se menee kyllä ohi jos perusteet on tehty huolella.

Varaa taskuusi helposti saataville joku helposti pidettävä esine, lelu tai dami. Aloita harjoitus muistuttamalla käsikosketuksesta, eli tee muutama toisto pelkkää käsikosketusta ilman esinettä. Jos homma sujuu hyvin, anna koiran syödä palkkanaminsa, ja heti perään tarjoa sille esinettä. Kun koira tarttuu esineeseen, tuo näyttävästi avoin kämmenesi esiin. Jos koira tekee mitään käsikosketusta muistuttavaa, merkkää oikea käytös (naksulla tai kehusanalla) ja palkkaa koira! Ei kannata vaatia yhtä täydellisiä käsikosketuksia kuin ilman esinettä. Nyt pitäisi saada koiran puihat yhdistettyä, että esineenkin kanssa voi koskea käteen, joten mikä tahansa sinnepäin alkuun on hyvä.

Muutaman kerran voit merkata ja palkata hyvästä yrityksestä vaikka koira tiputtaisi esineen ennen kuin se koskee käteen, mutta hyvin nopeasti odota, että esine pysyisi suussa kun koira koskee kättäsi edes hieman. Valitse käden sijainniksi se, jonka arvelet olevan koiralle kaikkein helpoin – nyt ei kannata yrittää mitään maksimisuoritusta mihin pitää kurottua, kun vaikeusaste tulee esineestä.

Tässä vaiheessa en vielä ollenkaan yritä saada esinettä itse otettua kiinni, vaan annan esineen vain pudota, eli yritän edelleen selittää koiralle, että minähän en lainkaan siis ole kiinnostunut tuosta aarteestasi, vaan tämä on vain tällainen esineellä-käteen-tökkimis-leikki. Oikeastaan jopa haluan että koira pudottaa esineen kuullessaan merkkauksen: silloin tiedän, että minulla on hallussani jotain, mihin koira on valmis vaihtamaan aarteensa. Ja jos ei ole, silloin pitää tarkistaa palkkion laatu. Koiralle pitää saada aikaan mielikuva, että luovuttaminen on erittäin kannattavaa toimintaa, ja tässä vaiheessa helppo tapa saada ajatus läpi on käyttää niin hyviä palkkioita että koira mielellään antaa esineen.

Kun koira on syönyt palkkansa, se luultavasti nostaa maahan pudonneen damin jaloistasi. Silloin tuo taas avoin kämmenesi käsikohteeksi, ja anna koiran koskea käteesi. Vähitellen nosta rimaa ja merkkää ja palkkaa vain niin hyvät kosketukset, että olisit voinut ottaa esineen, jos olisit halunnut.

Lopeta harjoitus harhauttamalla koira pois esineeltä, eli heitä muutama nimi lattialle ja kerää esine pois kun koira ei näe. Näin harjoituksen loppuunkaan ei tule ankeuttajavivahdetta, vaan kaikki oli pelkkää leikkiä ja laulua vain. Teen tätä usein myös sohvalta istuen. Se kätevästi poistaa minulta mahdollisuuden lähteä kovasti kurottamaan esineen perään, ja on muuten vain mukavaa ajanvietettä television katsomisen sijaan.

NELJÄS VAIHE: OTA-ANNA-LEIKKI

Kun koira osaa sujuvasti tökkiä esineellä käteen, on aika alkaa ottaa esinettä vastaan koiralta. Kun koira tökkää esineellä käteen niin hyvin, että voin vain sulkea käteni ja esine on minulla, merkkään hyvän tökkäisyn, otan esineestä kiinni, ja palkkaan koiran.

Jos koulutettava tapaus on paatunut omija, saatan vielä tässäkin vaiheessa antaa esineen heti pudota kädestäni uudelleen lattialle, ja annan koiran nostaa ja antaa sen uudelleen. Ideana on edelleen, että ei, ei minua tuo esine kiinnosta, on oikeastaan halua pitää sitä itselläni ollenkaan.

Vähitellen kuitenkin alan pitää esineen välillä kädessäni, ja heti kun koira on syönyt palkkansa, annan sille luvan ottaa esineen kädestäni, tai laitan esineen maahan ja annan koiran poimia sen uudelleen. Tässä kohti voi usein jopa jättää palkkaamatta namilla: palkkana alkaa toimia se, että koira saa luvan tarttua esineeseen uudelleen. Mikään ei tietysti estä tuplapalkkaamasta, eli nimi + lupa ottaa uudelleen.

Sitten kun luovutusta sovelletaan noutotreneissa, niin ihan samalla tavoin seuraava nouto alkaa toimia vahvisteena: kun tuot minulle nättisti tuon damin, niin pääset seuraavaan noutoon. Kun homma alkaa toimia, tätä voi ja todellakin kannattaa käyttää hyväksi! Noutamaan pääseminen on se paras palkka noutajalle.

VIIDES VAIHE: LISÄÄ VIHJEET

Kun koira tuo sujuvasti esineitä käteeni ja saan niistä kiinni vain sulkemalla käteni, alan nimetä luovutusta. Merkkauksen sijaan alan sanoa haluamani vihjeen, vaikkapa “Kiitos”. Eli opetan koiralle että tämä “tökkää käteen niin kovaa, että ohjaaja ehtii laittaa sormet esineen ympärille ja irrota” on nimeltään “Kiitos”. Ei ole sinänsä välttämätöntä edes opettaa mitään sanallista vihjetä, varsinkin luovutusvihje on avoin kämmeneni.

Jos koiralla on entuudestaan ollut jo luovutukselle vihje, mieltä mitä se koiralle tarkoittaa. Jos luovutus on ollut ikävä tilanne koiralle, kannattaa valita jokin uusi sana nyt kun kouluttaa luovutuksen uudelleen, ettei saa vanhaa painolastia vihjeen mukana.

Voit myös nimetä noutoa: juuri kun koira poimii esineen lattialta, sano noutovihjeesi, vaikka “Nouda”. Noutomatalla ei ole nimeämisen kannalta merkitystä, jos ajattelee että “Nouda” tarkoittaa “tartu tuohon esineeseen, jonka sijainnin tiedät”. Nyt vain esine on ihan lähellä, joten pystyy nopeasti opettamaan koiralle vihjeen, kun voi tehdä kymmenen toistoa muutama minuuttiin. Tässäkin kannattaa miettiä, ottaako uusi vihje, vai voiko vain vahvistaa vanhaa.

ONGELMANRATKAISUA:

KOIRA SYLKÄISEE ESINEEN NAMIA ODOTTAESSAAN

Tyypillinen sudenkuoppa tällä tekniikalla luovutusta treenatessa on, että koira odottaa niin paljon palkkanamia, että sylkää esineen suusta ennen kuin on laittanut esineen käteen asti. Esine suussa on näet hankala syödä, joten on ihan loogista, että koira vähän ennakoiki namin syömistä ja tyhjentää suunsa esineestä. Meidän hommamme on vain tehdä selväksi, että tällä lailla ei sitä namia ansaitse.

Älä kiinnitä mitään huomiota jos koira sylkää esineen, odota vaan että koira nostaa esineen uudelleen ja antaa sen, ja palkkaa vain oikeasta käytöksestä. Älä maksa säälistä, vaan vain kelpo suorituksista! Voit helpottaa tehtävää alkuun niin että pidät namit poissa näkyvistä (taskussa vaikkapa), niin houkutus ei kasva yhtä suureksi kuin että namit olisivat valmiina nyrkissäsi.

Usein kuitenkin parhaimman ymmärryksen saa rakennettua käänteispsykologian kautta. Opetan koiralle, että esiin tuleva nimi tarkoittaa, että esineestä pitää pitää huolella kiinni. Ota toiseen käteen nimi. Anna koiran poimia esine kuten ennenkin, mutta luovutuskäden esittämisen sijasta näytäkkin koiralle namikättäsi. Jos koira malttaa pitää esineestä kiinni, esitä heti luovutuskätesi ja anna koiran luovuttaa, ja pistä isot bileet pystyyn! Jos homma sujuu, vaikeuta vähitellen, kunnes pystyt vaikka heiluttelemaan nakkia koiran nenän edessä ja koira pitää esineestä kiinni ja odottaa luovutuskäden ilmaantumista.

Tässä kannattaa alkuun vähän pelata palkkion arvolla niin että “houkutusnami” on vähäarvoinen, tylsä kuivanappula vaikkapa, ja varsinkin palkkio on jotain aivan huikeaa (maksamakkara toimii lähes kaikille).

Jos koira tiputtaa esineen kun namikäsi tulee esiin, vie heti namikäsi selkäsi taakse (ja jos ehdit jo näyttää luovutuskättä, vie sekin pois koska koiralla ei ole suussa mitään luovutettavaa sillä hetkellä). Odota että koira poimii esineen uudelleen ja tuo namikäsi esiin vähemmän houkuttelevasti kuin edellisellä kerralla, jotta koira onnistuisi. Jos koira pystyy vastustamaan houkutusta sekunnin murto-osankin, näytä luovutuskäsi ja anna koiran luovuttaa. Voi olla, että joudut toistamaan tätä muutaman kerran jotta homma onnistuu. Jos näyttää siltä että tehtävä on liian vaikea, palaa harjoittelemaan vielä luovutusta ilman namihäiriötä. Lisäksi sinun kannattaa harjoitella namista luopumista ihan erikseen.

Hyvät perustaidot toimivan yhteistyön perusta

Kun otamme koiran, oletamme sen tuovan iloa elämäämme. Toivomme koiran olevan tottelevainen ja kuulolla. On kuitenkin asioita, jotka opettamalla yhteiselosta ja yhteistyöstä tulee huomattavasti miellyttävämpää. Tällaisia ovat arkielämässä mm. luoksetulo, odottaminen ja hyvä hihnäkäyttö. Näiden lisäksi on asioita, jotka osaamalla muiden asioiden opettaminen koiralle on huomattavasti helpompaa. Artikkelissa kerrotut asiat ovat sellaisia, joilla rakennetaan yhteistyötä, motivaatiota, sopivaa viretilaa, mielenhallintaa ja kykyä pystyä toiminaan myös häiriöissä.

KONTAKTI

Kontakti ohjaajaan on ensimmäisiä perusasioita, joita koiralle kannattaa opettaa. Pentu tarkkailee luontaisesti ihmisiä, ja sitä on helppoa hyödyntää.

Kontakti tarkoittaa, että koira itsenäisesti tarkkailee ohjaajaansa, ja se on hyvä opettaa myös pyynnöstä.

Ilman, että koira on meistä kiinnostunut, sen kouluttaminen on huomattavasti haastavampaa. Kuvittele vaikkapa istuvasti kaverisi kanssa kahvilla. Kaverisi koko ajan katselee viereisiin pöytiin, seurailee muiden keskusteluja ja tarjoilijoiden puuhaamista. Vähän väliä kaverisi katselee kelloa ja kurkkii ulko-ovea. Tällöin kaverisi tuskin on ”kuulolla”.

Sama on koiran kanssa, joka katselee muualle ja lähes välttelee ohjaajaan katsomista.

OMAN KOIRAN TUNTEMINEN JA OIKEANLAINEN PALKITSEMINEN

Koirat ovat yksilöitä. Toiset ovat ahneempia ja toiset vilkkaampia, ja myös saman rotuisia koiria kiinnostavat eri asiat. Joku flatti saattaa olla kovin kiinnostunut haistelemaan ulkona kaikkea mahdollista, joku on kiinnostuneempi toisten koirien seurasta, ja jollekin lasten kanssa leikkiminen on parasta.

Myös leikkitapa vaihtelee. Toiset koirat rakastavat pallon perässä juoksemista, ja toiset nauttivat vetoleikeistä. Osalle koirista ohjaajalta saatava huomio, leikki ja rapsutukset ovat parasta, minkä koira tietää. Mitä suu-

remman repertuaarin erilaisia palkkiota koiralleen saa, sitä helpompi koiraa on opettaa.

Koiran peruskoulutuksessa arjen palkkioita kannattaakin reilusti hyödyntää. Esimerkiksi lupa tulla autosta ulos heltiää rauhoittumalla ja ottamalla kontaktia ohjaajaan. Leikkimään pääsee, kun on ensin malttanut hetken istua jne. Tarkkaile siis koiraasi ja opettele, mistä juuri sinun koirasi pitää. Ei ole ollenkaan huono asia listata niitä.

Älä jää palkitsemisessa kiinni yhteen tapaan. Esimerkiksi namipalkkauksessa koira voi saada palkkion kädestä, mutta myös pienen jahtauksen jälkeen, heitettyinä, kopiksi, etäpalkkiona (koira saa juosta palkkiolle), namidamin sisästä kaivaen jne.

OIKEAN TOIMINNAN MERKITSEMINEN

Koiralle kannattaa opettaa merkkiänsä tai merkkinä sille hetkelle, kun koira tekee oikein, ja palkkio on tulossa. Tämä helpottaa koiran kouluttamista, sillä koiran on helpompi tarkasti ymmärtää, mitä siltä haluamme.

Koiran erilaisille viretiloille voi myös opettaa erilaiset palkkiota merkitsevät äänet. Esimerkiksi kun haluamme koiran olevan rauhassa, merkkinä voi olla rauhallisesti sanottu ”joo”, kun taas innokas ”jes” voi viitata namipalkkioon, ja lelupalkkaan viittaa korkeimman viretilan merkki ”zip”. Tämä vaatii myös ohjaajalta hieman harjoittelua.

OHJAAJAN KANSSA YHDESSÄ TEKEMINEN

Meidän tulee olla paitsi johdonmukaisia koiran silmissä, myös mielenkiintoisia. Lenkistä toiseen kännykällä oleva ohjaaja tuskin jaksaa yhtäkään koiraa kauaa kiinnostaa. Ohjaajan kuuntelusta tuleekin tehdä kannattavaa. Ohjaaja on ikään kuin mahdollistaja, joka tarjoaa erilaisia mukavia asioita koiran elämään. Kun koira haluaa olla yhdessä omistajansa kanssa, luoksetulo tulee lähes ilmaiseksi.

LUOPUMINEN

Luopuminen tarkoittaa, että koira jättää jonkin itseään kiinnostavan asian. Se voi olla suuhun laitettavat asiat kuten pupun papanat, räkäpaperit tai omenan raato. Suuhun laitettavien lisäksi se voi olla myös polkupyörät, lenkkeilijät tai autot. Jokainen koira tarvitsee kykyä luopua asioista.

Aivan perusuopuminen on jo se, että koira opetetaan ottamaan namit kauniisti kädestä. Tehtävän opettaminen on helppoa. Ota nyrkkiisi nameja, jotka koira haluaa ja tietää nyrkin sisällä olevan. Kun koira lopettaa käden raapimisen ja suulla hamuamisen ja peruuttaa kuonoaan taaksepäin pari senttiä, merkitse hetki ”jes”, avaa käsi ja anna koiran syödä nimi. ”Jes” tulee sanoa tarkalleen sillä hetkellä, kun koira peruuttaa nenäänsä edes hieman. Koira oppii nopeasti, ettei raapimalla ja kättä puremalla saa herkkuja.

Hiljalleen koiraa voi leikittää kädessä olevalla namilla (koira saa siis jahdata kättä), käsi pysähtyy ja heti, kun koira peruuttaa nenäänsä, ”jes” ja koira saa avatusta kädestä palkkion. Koira siis saa palkkion luopumalla sen saamisen yrittämisestä.

Luopuminen tarkoittaa myös jonkin asian jättämistä. ”Jätä” onkin sitten jo eri asia.

”Jätä” tarkoittaa, että se mikä pyydetään jättämään, todellakin jätetään, eikä sitä seuraakaan hetken päästä ottaminen. Esimerkkeinä vaikkapa ihmisen ulosteet, oksennukset jne., joita koira mielellään monesti pistelisi poskeensa.

MALTTI

Malti tarkoittaa itsehillintää. Jokainen koira tarvitsee malttia. Paikalla oleminen ja odottaminen ovat malttia vaativia tehtäviä. Mitä enemmän koira haluaa tehdä jotakin ja joutuu tuota odottamaan, sitä enemmän malttia se koiralta vaatii. Jos koira esimerkiksi haluaisi lähteä noutoon, mutta onkin kaverikoiran vuoro, koira joutuu malttamaan halunsa. Tätä taitoa kannattaa harjoituttaa jo pennusta alkaen.

RAUHOITTUMINEN

Rauhoittuminen tarkoittaa kykyä laskea viretilaa tehtävien välissä silloin, kun ei tarvitse olla täydessä valmiustilassa. Koiralle voi opettaa rauhoittumisalustan eli alustan, jonka päälle koira käy makuulle ja rauhoittumaan tehtävien välissä. Olennaista on, ettei koira ”suorita” rauhoittumista vaan on rento.

Rauhoittuminen auttaa koiraa paitsi oppimaan, myös jaksamaan niin treeneissä, kokeissa kuin metsästyksessä. Tehtävän voi opettaa myös vihjesanalle, kun koira on oppinut käytöksen alustan avulla.

TARKKA-AVAISUUS JA KESKITTYMINEN

Tarkkaavaisuus tarkoittaa kykyä pitää yllä huomiota tärkeään asiaan. Tätä ominaisuutta pystyy harjoittamaan. Koiralle voi myös opettaa vihjesanan / eleen tilanteeseen, jossa koiran halutaan olevan tarkkaavainen.

VAPAUTTAMINEN

Myös vapauttaminen kannattaa opettaa. ”Vapaa” tarkoittaa, että koira saa lopettaa tekemisen. Esimerkiksi ”jes, vapaa”: koira saa juosta palkkiolle, ja ”vapaa”: lähteä kirmaamaan kavereiden kanssa.

VIRETILA

Kannattaa myös muistaa, että viretila, joka koiralla on uutta tehtävää opetellessa, liittyy tehtävään mukaan.

Kun siis haluamme opettaa nopeita luoksetuloja, kannattaa koiran olla virkeä ja innokas. Sen sijaan paikalla oloa opettaessa on syytä aloittaa tilanteessa, jossa koira on valmiiksi väsynyt, esim. lenkin jälkeen. Kun koira jo osaa, voidaan tehdä harjoituksia, jossa koiran viretilaa muutellaan korkeasta matalaan. Tällöin koiran tulee oppia itse säätelemään omaa viretilaansa.

’Ohjaajan tulee olla koiran silmissä paitsi johdonmukainen, myös mielenkiintoinen. Ohjaajan kuuntelusta tulee tehdä koiralle kannattavaa. Kun koira haluaa olla yhdessä omistajansa kanssa, luoksetulo tulee lähes ilmaiseksi.’

Koira oppii liittämään tunnetiloja myös paikkoihin ja toimintoihin. Tämä tarkoittaa kaikkea innostuksen ja inhotuksen välillä. Mieti siis valmiiksi, millaisessa tunnetilassa haluat koirasi eri paikoissa ja tehtävissä olevan.

Myös harjoituksen tuoma viretila jää koiran mieleen. Esimerkiksi jahtausleikit saattavat jättää koiran hyvinkin korkeille kierroksille. Tämä saattaa näkyä ensin koiran hieman levottomana käytöksenä treenien jälkeen. Seuraavana kertana koiran korkeampana viretilana ja toistuessaan haukkumisena ja vinkumisena.

’Rauhoittuminen tarkoittaa kykyä laskea viretilaa tehtävien välissä silloin, kun ei tarvitse olla täydessä valmiustilassa. Koiralle voi opettaa rauhoittumisalustan eli alustan, jonka päälle koira käy makuulle ja rauhoittumaan tehtävien välissä. Olennaista on, ettei koira ”suorita” rauhoittumista vaan on rento.’

Tämä ei tarkoita, että palloleikkejä ei koskaan saisi leikkiä koiran kanssa, vaan sitä, että niitä ei tulisi tehdä jatkuvasti tai ainaakaan ilman tietoista rauhoittumista treenin lopuksi. Tämä toisaalta tarkoittaa myös sitä, että noutoja ei pitäisi käyttää koiran ainoana lenkittämis- ja aktivointimuotona, vaan tarjota vastapariksi esimerkiksi rauhallisia pitkäkestoisia lenkkejä ja haisteluun liittyviä tehtäviä.

Positiivista näissä kaikissa asioissa on, että niitä voi opetella, ja opettaa läpi koiran iän.

- Camilla Leijona

KOIRAN VIRETILA

Ei tästä mitään tule

Muiden koirat ovat treeneissä rauhallisia ja käyttäytyvät mallikelpoisesti. Koirasi vinkuu, haukkuu, läähättää, hyppii ja pyörii tai haastelee vain maata ja on niin kuin ei kuulisi yhtään mitään. Tuntuu, että muut katsovat sinua joko paheksuen tai säälien. Hiki virtaa otsalla, ärsyttää ja tekee mieli jäädä kotiin, ennemmin kuin lähteä nolaamaan itsensä muiden silmien alle.

Mistä on kyse?

Koirien kohdalla puhutaan usein viretilasta. Mitä vire sitten tarkoittaa? Vire sanana määritellään draivina, fiiliksenä, henkisenä tai fyysisenä tilana. Viretila on siis melko epämääräinen sana sisällöltään ja jos joku sanoo, että koiran viretila on väärä, mitä se oikeastaan kertoo koiran ohjaajalle?

Koira voi olla ylivireinen, se näkyy ja usein myös kuuluu. Ääntely voi olla läähättämistä, vinkumista ja voimakkaimmillaan haukkumista tai jopa kiljumista. Koira on usein huomattavan levoton, sen on vaikea pysyä paikallaan ja se voi hyppiä ja vetää hihnassa. Jotkut koirat voivat myös alkaa käyttää suutaan, koira voi napsia kiinni käsiin tai alkaa pureskella damia, riistaa tai noutoesinettä.

Alivireiseen koiraan kiinnitetään usein vähemmän huomiota, koska sen käytös ei ole niin näkyvää kuin ylivireisen koiran. Alivireinen koira voi alkaa haistella tai poistua tilanteesta. Viretila vaikuttaa siis koiran käyttäytymiseen. Tämä on tärkeää huomioida koulutuksen kannalta. On turhaa yrittää puuttua suoraan koiran käytökseen eli oireeseen, jos sen syy on väärä viretila. Pitää siis miettiä, millä vaikutetaan koiran vireeseen.

Mikä vaikuttaa koiran vireeseen?

Koiran vireeseen vaikuttaa valtava määrä asioita ja siksi yhtä ainoaa ratkaisua vireen säätelyyn ei ole. Koirat ovat yksilöitä ja siksi myös vireeseen kannattaa paneutua yksilökohtaisesti. Tässä on kerrottu muutamista asioista, mitkä vireeseen voivat vaikuttaa.

Koiran persoonallisuus

Koiran luonne vaikuttaa sen käyttäytymiseen. Impulsiivinen ja vilkas koira näkee ja

kuulee kaiken, reagoi nopeasti ja sen vire nousee helposti. Itsehinninnässä voi kuitenkin tulla haasteita ja koira voi turhautua helposti. Perimä on siis yksi asia, joka vaikuttaa koiran vireeseen.

Opittu käytös

Korkea tai matala viretila voi olla myös opittua ja hyvinkin tilanne- tai paikkasidonnaista. Koira voi osata olla hyvinkin rauhallinen vaikkapa kotona, mutta harrastushallissa tai metsästystilanteessa sen vire on ihan liian korkea. Tähän voimme vaikuttaa jo pennusta saakka kiinnittämällä huomiota siihen, millä käytöksellä ja missä tunnetilassa koira saavuttaa asioita. On huomattavasti helpompaa vaikuttaa käytökseen jo tuossa vaiheessa, kuin alkaa muuttaa jo opittuja toimintamalleja.

Korkea vire aiheuttaa usein haasteita niissä lajeissa, joissa koira kiihtyy tehdessään ja kokee itse suorittamisen mieleisenä ja palkitsevana. Nykypäivän kiireinen elämänrytmi on omiaan luomaan koiralle ennako-odotuksia tilanteisiin ja paikkoihin liittyen. Treeneihin mennään kiireellä ja suoritetaan nopeasti oma osuus. Hetken päästä koira alkaakin vinkua jo autossa, kun lähestytään treenihallia tai käännetään metsätielle kohti nometreenejä. Treeneissä pitäisikin alusta alkaen enemmän panostaa odotteluun ja olemiseen, eikä vain itse lajin treenaamiseen.

Hyvä vinkki on aloittaa treenit rauhoittumisella ja lopettaa ne rauhoittumiseen (lue artikkeli rauhoittumisesta Flattiviestin numerosta 1/2019). Tällöin kiihtynyt mielen-tila ei ole ensimmäinen ja viimeinen tree-neissä.

Konfliktit

Konflikti sanana voidaan määritellä yhteentörmäyksenä tai ristiriitana. Konfliktit ja koiran kanssa voi aiheutua vaikkapa siitä, että odotetaan koiralta osaamista, jota sillä ei ole.

Esimerkkinä vaikka nomessa linja, yritetään lähettää koira linjaan ja se lähteekin tekemään hakua, koska ei ymmärrä tehtävää. Koiran tekeminen keskeytetään ja kutsutaan tai haetaan se pois. Tässäkin vi-

lanteessa koiran mukaan, turhautuessaan se voi kiihtyä ja vire voi nousta, mutta se voi myös passivoitua ja vire voi laskea.

Ohjaaja saattaa myös aiheuttaa omalla käytöksellään koiralle konfliktin. Koirat lukevat ohjaajan tunnetiloja erittäin taitavasti ja hermostunut, vihainen tai ohjeissaan epäselvä ohjaaja saattaa vaikuttaa myös koiran tunnetilaan. Koulutuksen suunnittelu ja asteittain eteneminen on tärkeää, että koira pystyy suoriutumaan sille annetuista tehtävistä onnistuneesti.

Palkkiot voivat myös aiheuttaa koiralle konflikteja. Pitäisikin aina pysähtyä miettimään, mitä koira tilanteessa, sillä hetkellä eniten tavoittelee. Ajatellaan vaikkapa noutoa kahden erilaisen koiran kanssa. Toinen koirista on todella ahne ja ruoka on sille erittäin suuri palkkio. Damia heitettäessä, koiran saadessa ruokapalkkion sille on helppo vahvistaa paikallaan pysymistä sen sijaan, että se ryntäisi noutoon. Toinen koira taas ei ole juurikaan kiinnostunut ruoasta, mutta jo pentuna se ryntäili lentävien lehtien perään. Kun tälle koiralle heitetään dami ja yritetään palkita sitä paikallaan pysymisestä ruoalla, aiheutuu konflikti. Koira ei halua ruokaa, vaan se haluaa juosta damin perään.

Vireenhallinta

Millä sitten päästään haluttuun vireeseen. Vireen säätelyyn liittyvissä haasteissa kannattaa aloittaa siitä, että kirjoittaa ylös tarkasti, miten ja missä tilanteissa koiran viretila muuttuu.

Tämän jälkeen kannattaa lähteä miettimään syitä, mikä viretilan muutoksen aiheuttaa. Löytyykö syy omasta tekemisestä? Vaaditaanko koiralta liikaa sen osaamiseen nähden, palkitaanko sitä oikeilla palkkioilla, olemmeko opettaneet sen nostamaan virettä tietyissä paikoissa tai asiayhteyksissä. Tässä tapauksessa meidän pitää muuttaa itseämme ja omaa tekemistämme. Jos koira ei osaa säädellä virettään, sitä voidaan kouluttaa säatelemään virettä erilaisilla vireenhallintaharjoituksilla. Harjoituksissa koira vuorotellen nostaa ja laskee virettään. Vireenhallinnasta on myös koulutuksia ja luentoja tarjolla.

'Nykypäivän kiireinen elämänrytmi on omiaan luomaan koiralle ennako-odotuksia tilanteisiin ja paikkoihin liittyen. Treeneihin mennään kiireellä ja suoritetaan nopeasti oma osuus. Hetken päästä koira alkaakin vinkua jo autossa, kun lähestytään treenihallia tai käännetään metsätielle kohti nometrenejä. Treeneissä pitäisikin alusta alkaen enemmän panostaa odotteluun ja olemiseen, eikä vain itse lajin treenaamiseen.'

1.

'Koira voi olla ylivireinen, se näkyy ja usein myös kuuluu. Ääntely voi olla läähättämistä, vinkumista, haukkumista tai jopa kiljumista. Koira on levoton, sen on vaikea pysyä paikallaan ja se voi hyppiä ja vetää hihnassa. Jotkut koirat voivat käyttää suutaan, koira voi napsia kiinni käsiin tai pureskella damia, riistaa tai noutoesinettä.' (kuvat 1, 2 ja 3)

'Alivireiseen koiraan kiinnitetään usein vähemmän huomiota, koska sen käytös ei ole niin näkyvää kuin ylivireisen koiran. Alivireinen koira voi alkaa haistella tai poistua tilanteesta. Viretila vaikuttaa siis koiran käyttäytymiseen. Tämä on tärkeää huomioida koulutuksen kannalta.' (kuva 4)

2.

3.

4.

METSÄSTYS ON FLATIN LAJI

Syksyn metsästyskauden alkaessa moni flatti omistajineen suuntaa erilaisiin metsästystapahtumiin. Mitä kaikkea flatin kanssa voi metsästä ja miten, selviää tästä tekstistä. Lähde siis rohkeasti mukaan hienoon harrastukseen!

Vaikka nimensä mukaisesti noutaja on ennen kaikkea noutava koira eli laukauksen jälkeen työnsä aloittava, noutajia käytetään hyvin monenlaisessa metsästyksessä. Flatti pärjää useimmissa metsästyslajeissa erinomaisesti rodunomaisten ominaisuuksiensa eli taipumustensa ansiosta.

Koiran omistajan ei tarvitse itse kantaa asetta, sillä hän voi osallistua metsästyksen koiran ohjaajana. Vaikka metsästyskortti ei pakollinen koiran ohjaajalle olekaan, se kannattaa hankkia, jotta tietää metsästyksen periaatteet. Monet metsästysseurat ja -seurueet ottavat mielellään mukaan noutavan koiran ohjaajineen. Kysy metsästysmahdollisuuksista kasvattajaltasi tai ota itse rohkeasti yhteyttä metsästäjiin, vaikkapa paikallisten riistanhoitopiirien kautta.

Valinnanvaraa metsästyslajeissa on runsaasti. Käytännössä noutajan kanssa voi metsästä lähes ympäri vuoden. Keväällä ja kesällä voi jahdata poikkeusluvalla haittalintuja ja esimerkiksi kyyhkyjä pelloilta. Elokuussa alkavat kyyhky-, hanhi- ja vesilintumetsästyks, syyskuussa vuorossa on merilinnustus, kanalintujahti ja myöhemmin syksyllä eri sorkka- ja jänisjahdit. Haittaeläimiä, kuten supia ja minkkejä, voi saalistaa lähes koko vuoden. Jopa keskitalvella noutajalle on käyttöä esimerkiksi kanalintujen ajohajdeissa ja jänis- ja rusakkojahdissa.

Moneen metsästyslajiin kuuluu jäljestys. Yleisemmin noutajan kanssa jäljestetään

haavoittunutta sorkkaeläintä. Jäljestykseen flatti soveltuu erinomaisesti, koska se yleensä seuraa verijälkeä uskollisesti kiinnittämättä huomiota muiden eläinten jälkiin.

FLATTI PASSISSA

Flatti mielletään usein vilkkaaksi, tauotta häntää iloisesti heiluttavaksi, hiukan jopa säheltäväksi koiraksi. Vesilintuja, kuten kyyhkyjäkin, metsästetään usein passissa odottamassa, eli noutajan tehtävä on odottaa kärsivällisesti paikallaan hiljaa, jopa tunteikausia. Kun vihdoin jotain tapahtuu, koiran pitää olla valppaana ja noutaa pudonneet linnut nopeasti.

Jos flattisi on kovin vilkas, on syytä opettaa rauhoittuminen jo nuoresta pitäen. Rauhallisuus ja maltti ovat edellytyksiä myös hyvälle keskittymiskyvylle, jota tarvitaan asioiden oppimiseen ja muistamiseen.

Flatilla on monia hyviä ominaisuuksia passilinnustukseen. Flatin markeerauskyky on yleensä erinomainen, joten se muistaa helposti useidenkin lintujen putoamispaikat. Vesilinnustuksessa flatin parhaita puolia on kylmänsieto, ja se on usein itsenäinen ja sitkeä työskentelijä haavoittuneen saaliin etsimisessä vaikeassakin maastossa.

FLATTI YLÖSAJAVANA

Sekä vesi- että kanalinnustuksessa ylösajavan noutajan tehtävä on löytää linnut haulikon kantaman eli noin 30 metrin etäisyydeltä.

Usealla flatilla on seisomistaipumus, eli riistan haistaessaan ja paikallistaessaan ne käyttäytyvät kuten seisijat. Tätä ominaisuutta ei voi opettaa, mutta sitä kannattaa vaalia sekä jalostuksessa että voimistaa toiminnan aikana, koska se antaa metsästäjälle aikaa laukaukseen valmistautumiseen.

Flatti sopii ylösajavaksi koiraksi erinomaisesti, sillä flatti on usein parhaimmillaan itsenäisessä, itseluottamusta vaativassa työssä. Monilla flateilla on voimakas riistavietti, mikä osaltaan tekee niistä väsymättömän ja sitkeän hakutyöskentelijän, vaikka riistaa olisi maastossa vain vähän.

FLATTI SEURUEMETSÄSTYKSESSÄ

Hyvää keskittymiskykyä, sosiaalisuutta ja rauhallista odottamista tarvitaan niin kutsutuissa ajohajdeissa, joita nykyään Suomessa järjestetään paljon. Noudettavia lintuja ovat yleensä fasaanit tai peltopyyt, ja metsästäjiä on useimmiten useita. Pudotuksia ja sitä myöten noutoja saattaa tulla lyhyessä ajassa kymmeniä, lisäksi noutajia on paikalla yleensä useita ja ne työskentelevät yhtä aikaa. Flatti on yleensä sosiaalinen eikä osoita aggressiivisuutta toisia koiria kohtaan.

Kannattaa muistaa, että ajojahti saattaa olla hyvin kiihdyttävä varsinkin nuorelle koiralle. Jos nuori flattisi on kovin vilkas ja malttamaton luonteeltaan, on tärkeää opettaa sille luopuminen ennen ajojattia. Luopuminen tarkoittaa, että koiralla on itsehillintää. Esi-

merkiksi ylösajoon käskystä pysähtyminen on hyvä esimerkki: koiran on kyettävä luopumaan linnusta, jotta ei menisi sen perään ja aiheuttaisi vaaratilanteita.

FLATTI SORKKAJAHDISSA

Noutajia voi käyttää myös sorkkajahdissa. Haavoittuneen sorkkaeläimen jäljestämisen lisäksi noutaja voi toimia myös ajoketjussa karkottavana koirana. Noutajan tehtävä on kulkea ajoketjun mukana ohjaajan hallinnassa, toisin kuin varsinaiset ajavat ja pysäyttävät koirat.

Flatti yleensä soveltuu myös tähän lajiin hyvin, tosin ehdoton tottelevaisuus on tärkeää. Metsästyslaissa on määritelty, miten sorkkaeläimiä metsästetään koirien kanssa.

MUUT METSÄSTYSLAJIT

Nykyään metsästyksen viihteellinen ja kulttuurinen arvo on korostunut, sillä harva on enää taloudellisesti riippuvainen metsästyksessä. Metsästyksen luonteen muuttuminen on vaikuttanut myös pyyntivälineisiin ja keinoihin ja sitä myöten myös erilaisten metsästyskoirien tarpeeseen ja käyttöön.

Alussa jo mainittiin useita metsästyslajeja, joissa kaikissa noutajaa voi käyttää apuna. Flatti saattaa soveltua myös esimerkiksi supijahtiin, jossa sen tehtävä on etsiä ja pitää paikallaan supi, kunnes metsästäjä voi lopettaa saaliin. Pienpetojahti vaatii luonteelta terävyyttä, jota flatissasi saattaa perinnöllisesti olla.

Jänis- ja rusakkojahdissa noutajaa käytetään etsimään ja ajamaan ylös saalis. Osa flateista saattaa jopa äännellä ja ajaa saalista jonkin aikaa.

Viime aikoina Suomessa ovat yleistyneet hanhet ja sitä myöten niiden metsästys. Lajissa vaaditaan samoja ominaisuuksia kuin muissa passijahdeissa. Pienehkökin flatti-

narttu kantaa isoa, noin 5-kiloista hanhea yleensä ongelmitta voimakkaiden leukojensa ansiosta.

Merilinnustus on ehkä vaativin ja toisaalta myös harvinaisin metsästyslaji nykyään. Syksyinen telkkä- tai allijahti hyisessä, tuulisessa meressä ja liukkailla kallioilla vaatii koiralta rohkeutta ja peräänantamattomuutta suuren riistainnon lisäksi. Mitä rohkeammin koira hyppää kalliolta aallokkoon, sen vähemmän sen kynnet kuluvat ja sitä useamman noudon se voi tehdä. Flatti soveltuu lajiin erinomaisesti, koska se sietää hyvin jäätävääkin vettä ja fysiikaltaan pärjää vaikeissa olosuhteissa.

KOULUTA, MENE KOKEISIIN JA KOKEILE

Jotta flattisi olisi miellyttävä ja taitava kumppani metsästyksessä, se vaatii hyvän peruskoulutuksen lisäksi harjoittelua. Tässä artikkelissa emme niinkään pureudu koulutukseen, mutta muutama perusasia on hyvä tietää jo pennun hankkimista suunniteltaessa tai heti pennun saavuttua.

Jos mietit flattisi kanssa metsästystä, on koulutus aloitettava jo heti kotiin tultua. Ehdottoman tärkeitä taitoja ovat sataprosenttinen paikalla pysyminen ja hyvä riistankäsittely. Koira, joka ei pysy paikallaan, voi aiheuttaa vaaratilanteen sekä itselleen että metsästysseurueelle. Koira, joka puremalla tai raatelemalla rikkoo arvokkaan saaliseläimen, ei sovellu metsästyksikäyttöön. Monia muitakin taitoja kannattaa nuorelle noutajalle opettaa, esimerkkinä veneessä käyttäytyminen ja malttiharjoitukset.

Mistä sitten tiedät, milloin olette flattisi kanssa valmiita metsälle vaikkapa vieraan seurueen mukaan? Taipumuskoekoe mittaa tiettyjä perusvalmiuksia kuten uimahalun, itseluottamuksen ja riistankäsittelyn, mutta NOME eli noutajien metsästyskoe kertoo

jo enemmän flattisi taipumuksista ja ominaisuuksista sekä ennen kaikkea koulutettavuudesta ja sitä kautta soveltuvuudesta eri metsästyslajeihin. Kokeiden läpäisemistä tai niihin osallistumista ei tietenkään vaadita, jotta voit itse metsästää flattisi kanssa. Niihin kannattaa kuitenkin osallistua, jos tiedät flattillasi olevan hyviä metsästyskoiran ominaisuuksia.

Eri metsästyslajeissa vaaditaan ja arvostetaan noutajassa erilaisia ominaisuuksia. Ihan jokaisesta flatista ei ole jokaiseen lajiin, mutta sinulle ja flatillesi varmasti löytyy laji, josta molemmat nautitte.

Muutama vinkki, jos haluat kouluttaa itsellesi hyvän metsästyskoiran

1. Vie pentu ennen puolen vuoden ikää mahdollisimman erilaisiin maastoihin ja rantoihin.
2. Opetta pentu rauhoittumaan ja vahvista sen itseluottamusta.
3. Opetta 100-prosenttisen varma paikallaan olo ja hyvä riistankäsittely.
4. Käy katsomassa eli kuunteluoppilaana erilaisissa koulutuksissa ja valitse itsellesi sopiva tapa kouluttaa.
5. Luota AINA koiran nenään.

Kirjoittaja Sari Alho on omistanut flatteja 80-luvulta lähtien ja osallistunut niiden kanssa aktiivisesti erilaisiin metsästyslajeihin ja käynyt myös rodunomaisissa kokeissa. Pentueitakin on ollut muutama. Vuosien varrella kirjoittajan järjestämiin koulutuksiin ja treeneihin on osallistunut satoja koiria.

'Flatilla on monia hyviä ominaisuuksia passilinnustukseen. Flatin markkeerauskyky on yleensä erinomainen, joten se muistaa helposti useidenkin lintujen putoamispaikat. Vesilinnustuksessa flatin parhaita puolia on kylmänsieto, ja se on usein itsenäinen ja sitkeä työskentelijä haavoittuneen saaliin etsimisessä vaikeassakin maastossa.'

 BOZITA

ROBUR

SWEDISH FUNCTIONAL QUALITY

Together
with nature
since 1903

Bozita Robur on Ruotsissa valmistettu superfunktionaalinen koiranruoka. Luonnollisista raaka-aineista valmistettu korkealuokkainen ravinto vahvistaa kehon omia toimintoja. Kun haluat antaa koirallesi parhaat mahdolliset edellytykset - täytä sen kuppi aterialla joka on täynnä luonnon omaa voimaa.

www.bozita.fi